

ΤΟ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΕΦΕΤΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Τμήμα 14ο Τριμελές

Αποτελούμενο από τους: Φώτιο Κατσίγιαννη, Πρόεδρο Εφετών Διοικητικών Δικαστηρίων, Γεωργία Ανδριοπούλου (Εισηγήτρια) και Αικατερίνη Στρατή, Εφέτες Διοικητικών Δικαστηρίων και γραμματέα την Χαρίκλεια Καραγιάννη, δικαστική υπάλληλο,

συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 28 Σεπτεμβρίου 2016, για να δικάσει την από 23-11-2015 (αριθμ. καταχ. ΑΒΕΜ 1223/23-11-2015) προσφυγή

της πρωτοβάθμιας επαγγελματικής οργάνωσης με την επωνυμία «ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΠΡΑΤΗΡΙΟΥΧΩΝ ΣΙΓΑΡΕΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΑΣΤΙΩΝ», που εδρεύει στο Γαλάτσι Αττικής (οδός Ελευθερίου Βενιζέλου αριθμ. 45 και Ηροδότου), η οποία παραστάθηκε με τον πληρεξούσιο δικηγόρο της Νικόλαο Καλληδώνη, σύμφωνα με την από 27-9-2016 έγγραφη δήλωσή του (κατ' άρθρο 133 παρ.2 του Κ.Δ.Δ.), που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου

κατά της Επιτροπής Ανταγωνισμού, που εδρεύει στην Αθήνα (οδός Κότσικα αριθμ. 1Α και Πατησίων), η οποία παραστάθηκε με τον πληρεξούσιο δικηγόρο της Νικόλαο Τελλή.

Στη δίκη παρεμβαίνουν υπέρ της Επιτροπής Ανταγωνισμού, με τις από 17-8-2016 (αριθμ. καταχ. 6964/30-8-2016), 20-9-2016 (αριθμ. καταχ. 7002/20-9-2016), 21-9-2016 (αριθμ. καταχ.7003/21-9-2016), 21-9-2016 (αριθμ. καταχ. 7005/21-9-2016) και 24-8-2016 (αριθμ. καταχ. 6988/15-9-2016) παρεμβάσεις τους, αντιστοίχως οι: 1) ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «ΙΜΠΕΡΙΑΛ ΤΟΜΠΑΚΟ ΕΛΛΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΠΝΟΥ» και το διακριτικό τίτλο «Imperial Tobacco Hellas S.A.», που εδρεύει στο Γέρακα Αττικής (οδός Κλεισθένους αριθ. 300), η οποία παραστάθηκε με τους πλη-

ρεξουσίου της δικηγόρους Ιωάννη Χατζηπροδρόμου και Ευθυμία Κικίνη, 2) ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΙΓΑΡΡΕΤΩΝ», που εδρεύει στον Ασπρόπυργο Αττικής (Ημερος Τόπος, θέση Κορορέμι), η οποία παραστάθηκε με την πληρεξούσια δικηγόρο της Ελένη Παπακωνσταντίνου, 3) ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «BRITISH AMERICAN TOBACCO ΕΛΛΑΣ Ανώνυμη Εμπορική Εταιρεία Καπνικών Προϊόντων», που εδρεύει στο Μαρούσι Αττικής (οδός Αγίου Θωμά αριθμ. 27), η οποία παραστάθηκε με τον πληρεξούσιο δικηγόρο της Κωνσταντίνο Σακελλάρη, 4) ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ», που εδρεύει στις Αχαρνές Αττικής (οδός Λουτρού αριθμ. 63), η οποία παραστάθηκε με τον πληρεξούσιο δικηγόρο της Απόστολο Αποστόλου και 5) ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΡΕΛΙΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και με διακριτικό τίτλο «ΚΑΡΕΛΙΑ», που εδρεύει στο Ασπρόχωμα Καλαμάτας (οδός Αθηνών ΤΚ 24 100), η οποία παραστάθηκε με τον πληρεξούσιο δικηγόρο της Βασίλειο Αντωνόπουλο, σύμφωνα με την από 27-9-2016 έγγραφη δήλωσή του (κατ' άρθρο 133 παρ.2 του Κ.Δ.Δ.), που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου.

Η κρίση του είναι η εξής:

1. Επειδή, με την κρινόμενη προσφυγή, για την άσκηση της οποίας καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο των 500 ευρώ, κατ' άρθρο 45 του Ν.3959/2011 (βλ. 1344510, 1344511, 1344512, 1344513 και 1344514 ειδικά έντυπα παραβόλου, συνολικού ποσού 500 ευρώ), ο προσφεύγων Σύνδεσμος ζητά παραδεκτώς (βλ. και άρθρο 30 παρ. 3 εδαφ. β' του Ν. 3959/2011) την ακύρωση της 612/8-7-2015 αποφάσεως της Επιτροπής Ανταγωνισμού, με την οποία απορρίφθηκαν ως αβάσιμες οι 355/14-1-2013 και 6063/31-7-2013 καταγγελίες αυτού κατά των παρεμβαινουσών εταιρειών, περί παραβιάσεως των διατάξεων του ελεύθερου ανταγωνισμού, όσον αφορά στο δίκτυο διανομής καπνικών προϊόντων στις περιοχές Αθηνών, Θεσσαλονίκης και Πάτρας, αφού, προηγουμένως, με την ίδια απόφαση, έγιναν δεκτές οι δεσμεύσεις που πρότειναν και ανέλαβαν να εφαρμόσουν οι ανωτέρω εταιρείες, προς παύση πιθανολογούμενης

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

παράβασης, κατέστησαν δε οι δεσμεύσεις αυτές υποχρεωτικές για τις εν λόγω εταιρείες, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 25 παρ.6 του Ν. 3959/2011.

2. Επειδή, εξάλλου, με τις κρινόμενες παρεμβάσεις, για τις οποίες καταβλήθηκαν τα νόμιμα παράβολα των 500 ευρώ (σχετ. το 1018757/30-8-2016 διπλότυπο είσπραξης της Δ' Δ.Ο.Υ. Αθηνών για την πρώτη εταιρεία, τα 11415002, 1415003, 1415004, 1413887 και 1405816 ειδικά έντυπα παραβόλου για τη δεύτερη εταιρεία, τα 1405901, 1405902, 1405863, 1405864 και 1405865 ειδικά έντυπα για την τρίτη, τα 1405858, 1405859, 1405860, 1405861 και 1405862 ειδικά έντυπα για την τέταρτη και το 13979297/14-8-2016 Σειρά VI τύπου Β' διπλότυπο είσπραξης Δ.Ο.Υ., χωρίς να διακρίνεται ποιας), οι καταγγελλόμενες εταιρείες, έχουσες προφανές έννομο συμφέρον, ζητούν παραδεκτώως τη διατήρηση της ισχύος της προσβαλλόμενης πράξεως.

3. Επειδή, ο Ν. 3959/2011 (ΦΕΚ Α' 93/20-4-2011) «Προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού», στο άρθρο 1 ορίζει ότι: «1. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 3, απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων και όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού στην Ελληνική Επικράτεια, και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται: α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής. β) στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διάθεσης, της τεχνολογικής ανάπτυξης ή των επενδύσεων. γ) στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού. δ) στην εφαρμογή στο εμπόριο άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές, ιδίως στην αδικαιολόγητη άρνηση πώλησης, αγοράς ή άλλης συναλλαγής, κατά τρόπο που δυσχεραίνει τη λειτουργία του ανταγωνισμού. ε) στην εξάρτηση της σύναψης συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσόμενων, πρόσθετων παροχών, οι οποίες από τη φύση τους ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν συνδέονται με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών. 2. Συμφωνίες και αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων που εμπίπτουν στην παράγραφο 1 και στις οποίες δεν εφαρμόζεται η παράγραφος 3 είναι αυτοδικαίως άκυρες. 3. Συμφωνίες, αποφάσεις και ε-

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

ναρμονισμένες πρακτικές, που εμπίπτουν στην παράγραφο 1, δεν απαγορεύονται, εφόσον πληρούν αθροιστικά τις κατωτέρω προϋποθέσεις: α) συμβάλλουν στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου. β) εξασφαλίζουν συγχρόνως στους καταναλωτές εύλογο τμήμα από το όφελος που προκύπτει. γ) δεν επιβάλλουν στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών και δ) δεν παρέχουν τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού ή κατάργησης αυτού σε σημαντικό τμήμα της σχετικής αγοράς. 4. Οι Κανονισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί εφαρμογής της παραγράφου 3 του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών, αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων ή εναρμονισμένων πρακτικών (Κανονισμοί ομαδικής απαλλαγής) εφαρμόζονται αναλόγως για την υπαγωγή στην παράγραφο 3 συμφωνιών, αποφάσεων και εναρμονισμένων πρακτικών που δεν είναι πιθανόν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών - μελών κατά την έννοια της παραγράφου 1 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ», στο άρθρο 2 ότι: «1. Απαγορεύεται η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης στο σύνολο ή μέρος της αγοράς της Ελληνικής Επικράτειας. 2. Η καταχρηστική αυτή εκμετάλλευση μπορεί να συνίσταται ιδίως: α) στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη εύλογων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής. β) στον περιορισμό της παραγωγής, της διάθεσης ή της τεχνολογικής ανάπτυξης με ζημία των καταναλωτών. γ) στην εφαρμογή στο εμπόριο άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές, ιδίως στην αδικαιολόγητη άρνηση πώλησης, αγοράς ή άλλης συναλλαγής, με αποτέλεσμα να περιέρχονται ορισμένες επιχειρήσεις σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό. δ) στην εξάρτηση της σύναψης συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσόμενων, πρόσθετων παροχών, οι οποίες από τη φύση τους ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν συνδέονται με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών», στο άρθρο 25 ότι: «1. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού αν, ύστερα από σχετική έρευνα που διεξάγεται είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν καταγγελίας ή αίτησης του Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, διαπιστώσει παράβαση των άρθρων 1, 2 και 11 ή των άρθρων 101 και 102 της

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με απόφαση της, διαζευκτικά ή σωρευτικά, μπορεί: α) να απευθύνει συστάσεις σε περίπτωση παράβασης των άρθρων 1 και 2 του παρόντος ή των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. β) να υποχρεώσει τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ή τις ενώσεις επιχειρήσεων να παύσουν την παράβαση και να παραλείπουν αυτή στο μέλλον. γ) να επιβάλει μέτρα συμπεριφοράς ή διαρθρωτικού χαρακτήρα, τα οποία πρέπει να είναι αναγκαία και πρόσφορα για την παύση της παράβασης, ανάλογα με το είδος και τη βαρύτητα αυτής. Μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνο στην περίπτωση που είτε δεν υφίστανται εξίσου αποτελεσματικά μέτρα συμπεριφοράς είτε όλα τα εξίσου αποτελεσματικά μέτρα συμπεριφοράς είναι ενδεχομένως επαχθέστερα από τα μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα. δ) να επιβάλει πρόστιμο κατά την παράγραφο 2α στις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων που υπέπεσαν στην παράβαση ή που δεν εκπληρώνουν αναληφθείσα από τις ίδιες δέσμευση η οποία έχει καταστεί υποχρεωτική, σύμφωνα με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού κατ' εφαρμογή της παραγράφου 6. ε) να απειλήσει πρόστιμο κατά την παράγραφο 2α ή την παράγραφο 2β ή και τα δύο σε περίπτωση συνέχισης ή επανάληψης της παράβασης. στ) να επιβάλει το επαπειλούμενο πρόστιμο κατά την παράγραφο 2α ή την παράγραφο 2β ή και τα δύο όταν με απόφαση της βεβαιώνεται η συνέχιση ή επανάληψη της παράβασης ή η παράλειψη εκπλήρωσης αναληφθείσας από τις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων δέσμευσης, η οποία έχει καταστεί υποχρεωτική με απόφαση κατ' εφαρμογή της παραγράφου 6.

2.α) Το πρόστιμο που επαπειλείται ή επιβάλλεται κατά την περίπτωση δ', ε' και στ' της παραγράφου 1 μπορεί να φτάνει μέχρι ποσοστού δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή, αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης. Σε περίπτωση ομίλου εταιρειών, για τον υπολογισμό του προστίμου, λαμβάνεται υπόψη ο συνολικός κύκλος εργασιών του ομίλου. Για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου λαμβάνονται υπόψη η σοβαρότητα, η διάρκεια, η γεωγραφική έκταση της παράβασης, η διάρκεια και το είδος της συμμετοχής στην παράβαση της συγκεκριμένης

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

επιχείρησης, καθώς και το οικονομικό όφελος που αποκόμισε. Εφόσον είναι δυνατόν να υπολογιστεί το ύψος του οικονομικού οφέλους της επιχείρησης από την παράβαση, το ύψος του επιβαλλόμενου προστίμου δεν μπορεί να είναι μικρότερο από αυτό, ακόμα και αν υπερβαίνει το ποσοστό που ορίζεται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας. β) Το πρόστιμο που προβλέπεται στις περιπτώσεις ε' και στ' της παραγράφου 1 ανέρχεται μέχρι του ποσού των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ για κάθε ημέρα καθυστέρησης συμμόρφωσης προς την απόφαση και από την ημερομηνία που θα ορίσει η απόφαση. γ) Υπεύθυνοι για την τήρηση των διατάξεων των άρθρων 1, 2, 5 μέχρι 10 και 11 παράγραφοι 5 και 6, καθώς και των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι επί ατομικών επιχειρήσεων οι επιχειρηματίες, επί αστικών και εμπορικών εταιρειών και κοινοπραξιών οι διαχειριστές τους και όλοι οι ομόρρυθμοι εταίροι, ειδικώς δε επί ανωνύμων εταιρειών τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και τα αρμόδια για την υλοποίηση των σχετικών αποφάσεων πρόσωπα. Διορισμός άλλου υπευθύνου για την παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού απαγορεύεται και δεν ισχύει.... 3..... 4..... 5..... 6. Αν η Επιτροπή Ανταγωνισμού πιθανολογεί, κατά τη διάρκεια σχετικής έρευνας που διεξάγεται είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήματος του Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, ή καταγγελίας, παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 και 2 ή των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μπορεί με απόφαση της να αποδέχεται, εκ μέρους των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων, την ανάληψη δεσμεύσεων προς παύση της πιθανολογούμενης παράβασης και να καθιστά τις δεσμεύσεις αυτές υποχρεωτικές για τις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων. Η απόφαση της Επιτροπής μπορεί να εκδοθεί για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, εφόσον κρίνεται ότι δεν συντρέχουν λόγοι για περαιτέρω δράση αυτής. Η Επιτροπή μπορεί, ύστερα από αίτηση που υποβάλλει κάθε ενδιαφερόμενος ή αυτεπαγγέλτως, να κινήσει εκ νέου τη διαδικασία όταν υπήρξε ουσιαστική μεταβολή των γεγονότων στα οποία βασίσθηκε η απόφαση, ή οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις αθετήσουν τις δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει, ή η απόφαση βασίσθηκε σε ελλιπείς, ανακριβείς ή παραπλανητικές πληροφορίες των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων. Οι όροι, οι προϋ-

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

ποθέσεις, η διαδικασία αποδοχής δεσμεύσεων εκ μέρους των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων και θέματα σχετικά με την αναστολή των προθεσμιών των παραγράφων 4 και 5 του άρθρου 15 καθορίζονται με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού που λαμβάνεται σε Ολομέλεια. 7.Οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων υποχρεούνται μέσα σε δέκα πέντε (15) ημέρες από τη γνωστοποίηση της απόφασης με την οποία διαπιστώνεται η παράβαση ή η πιθανολόγηση της παράβασης και διατάσσεται η παύση της να ενημερώσουν τον Πρόεδρο της Επιτροπής Ανταγωνισμού για τις ενέργειες, στις οποίες προέβησαν ή πρόκειται να προβούν για την παύση της παράβασης.... 8.....».

4. Επειδή, η 117/2013 (ΦΕΚ Β'54/16-1-2013) Κοινή Απόφαση των Υπουργών Οικονομικών-Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής διακυβέρνησης-Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, «Κανονισμός Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού», εκδοθείσα κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 16 του Ν.3959/2011, ορίζει στο άρθρο 15 ότι: « 1. Τα συναφή με την υπόθεση στοιχεία που συλλέγει η Γενική Διεύθυνση κατά τη διερεύνηση της αποτελούν τμήμα του φακέλου της υπόθεσης.....2. Σε όλες τις περιπτώσεις υποβολής ή συλλογής πληροφοριών κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν. 703/1977 και ήδη ν. 3959/2011, τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τα οποία υποβάλλουν ή από τα οποία συλλέγονται οι πληροφορίες, προσδιορίζουν, εντός της προθεσμίας που ορίζεται από τη Γενική Διεύθυνση ή τον Εισηγητή, κατά περίπτωση, με αιτιολογημένη αίτησή τους (αίτημα εμπιστευτικής αντιμετώπισης), τις πληροφορίες, τα έγγραφα και τα μέρη των εγγράφων που περιέχουν απόρρητα στοιχεία, και τα προσκομίζουν σε χωριστή μη εμπιστευτική εκδοχή. 3. Σε περίπτωση διαφωνίας με το αίτημα εμπιστευτικής αντιμετώπισης, η Γενική Διεύθυνση ή ο Εισηγητής, κατά περίπτωση, γνωστοποιεί εγγράφως στον αιτούντα την πρόθεση της Υπηρεσίας για αποκάλυψη των πληροφοριών, εκθέτει τους σχετικούς λόγους και τάσσει προθεσμία εντός της οποίας ο αιτών μπορεί να αποστείλει εγγράφως τις απόψεις του. Εάν μετά την υποβολή των απόψεων αυτών εξακολουθεί να υφίσταται διαφωνία, ο Πρόεδρος της Επιτροπής αποφασίζει για το χαρακτηρισμό του εγγράφου ή της πληροφο-

ρίας. 4. Οι πληροφορίες, τα έγγραφα και τα μέρη των εγγράφων, για τα οποία δεν υποβλήθηκε αιτιολογημένη αίτηση εμπιστευτικής αντιμετώπισης ή τα οποία δεν προσκομίστηκαν σε χωριστή μη εμπιστευτική εκδοχή, θεωρούνται ως μη απόρρητα. Η Γενική Διεύθυνση ή ο Εισηγητής, κατά περίπτωση, δύνανται κατ' εξαίρεση να χαρακτηρίσουν κατά την κρίση τους πληροφορίες, έγγραφα και μέρη των εγγράφων ως απόρρητα. 5. Κατά τη σύνταξη της εισήγησης του άρθρου 12 του παρόντος καθορίζεται ο αριθμός των εκδόσεων της, αναλόγως του αριθμού των μερών και των πληροφοριών, εγγράφων και μερών των εγγράφων που θεωρούνται απόρρητα. Ο αριθμός των εκδόσεων και οι αποδέκτες κάθε επιμέρους έκδοσης αναφέρονται στην εισήγηση. Κάθε έκδοση της εισήγησης φέρει σχετική σημείωση περί του αποδέκτη αυτής. Ανά έκδοση παραλείπονται τα στοιχεία εκείνα, τα οποία θεωρούνται απόρρητα έναντι του συγκεκριμένου αποδέκτη, με την επιφύλαξη της παραγράφου. 6. Εφόσον κατά τη σύνταξη εισήγησης του άρθρου 12, κρίνεται από τον Εισηγητή αναγκαία η χρήση εγγράφων που περιέχουν απόρρητα στοιχεία επιχειρήσεων, για τη στοιχειοθέτηση ή μη παράβασης, τα στοιχεία αυτά περιλαμβάνονται στην εισήγηση χωρίς να απαιτείται η τήρηση της διαδικασίας της παραγράφου 3, και έκτοτε αποβάλλουν τον απόρρητο χαρακτήρα τους. 7. Τα πρόσωπα κατά των οποίων κινήθηκε η ενώπιον της Επιτροπής διαδικασία ή τα οποία γνωστοποίησαν συγκέντρωση έχουν δικαίωμα πρόσβασης στα μη απόρρητα στοιχεία του φακέλου ύστερα από την κοινοποίηση της κλήτευσης. Εφόσον η πρόσβαση σε έγγραφα, που περιέχουν απόρρητα στοιχεία επιχειρήσεων, είναι απολύτως αναγκαία για την άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας ενός ή περισσοτέρων από τα πρόσωπα του προηγούμενου εδαφίου, μετά από αίτηση τους, ο Πρόεδρος, με αιτιολογημένη απόφασή του, παρέχει πρόσβαση στα έγγραφα αυτά εν όλω ή εν μέρει και μόνο στο πρόσωπο για την άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας του οποίου κρίθηκε απολύτως αναγκαία η πρόσβαση στα απόρρητα αυτά στοιχεία. Πριν από την κοινοποίηση της κλήτευσης, δύνανται να χορηγείται στα πρόσωπα κατά των οποίων στρέφονται οι καταγγελίες, μετά από έγγραφο αίτημά τους και εφόσον προσκομισθούν τα απαραίτητα έγγραφα νομιμοποίησης των νομίμων εκπροσώπων και/ή πληρεξουσίων δικηγόρων που υποβάλλουν το αίτημα, αντίγραφο της μη εμπιστευτικής εκ-

δοχής του σώματος της καταγγελίας, εφόσον δεν δυσχεραίνεται η έρευνα της υπόθεσης από τη Γενική Διεύθυνση. 8. Τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, που υπέβαλαν καταγγελία, έχουν δικαίωμα πρόσβασης στα μη απόρρητα στοιχεία του φακέλου μετά την κοινοποίηση της κλήτευσης. 9. Οι τρίτοι δεν έχουν πρόσβαση στους φακέλους των υποθέσεων που εκκρεμούν ενώπιον της Επιτροπής. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται οι διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας. 10. Το δικαίωμα πρόσβασης στα στοιχεία του φακέλου ασκείται μετά από έγγραφο αίτημα του ενδιαφερόμενου μέρους: α) με μελέτη των στοιχείων στα γραφεία της Γενικής Διεύθυνσης ή β) με χορήγηση αντιγράφων, σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή, με δαπάνη των αιτούντων την πρόσβαση. 11. Ως απόρρητα στοιχεία θεωρούνται και τα εσωτερικά έγγραφα της Γενικής Διεύθυνσης, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και άλλων Εθνικών Αρχών Ανταγωνισμού, καθώς και η αλληλογραφία μεταξύ της Γενικής Διεύθυνσης και άλλων υπηρεσιών ή Αρχών Ανταγωνισμού. 12. Τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια και οι καταθέσεις που προκύπτουν σε συνάρτηση με διαδικασίες που έχουν κινηθεί δύναται να είναι προσβάσιμα μόνο ως προς το περιεχόμενο τους, τηρουμένων των ρυθμίσεων περί απορρήτων στοιχείων. Τα ερωτηματολόγια και οι καταθέσεις του προηγούμενου εδαφίου δύναται να μην είναι προσβάσιμα, ως προς την ταυτότητα των προσώπων που απάντησαν ή κατέθεσαν, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη τον κίνδυνο των αντιποίνων. 13....14. Τα έγγραφα, στα οποία αποκτάται πρόσβαση κατ' εφαρμογή του παρόντος άρθρου, μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο για τους σκοπούς δικαστικής ή διοικητικής διαδικασίας εφαρμογής των διατάξεων του ν. 703/1977 και ήδη 3959/2011 και 101 και 102 της ΣΛΕΕ».

5. Επειδή, η από 13-1-2015 «Ανακοίνωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού σχετικά με το χαρακτηρισμό των απορρήτων στοιχείων και τον τρόπο υποβολής μη εμπιστευτικής εκδοχής εγγράφων» (κατ' άρθρο 14 παρ. 2 περ. ια του Ν. 3959/2011) διευκρινίζει: α) την έννοια και την αντιμετώπιση των απορρήτων στοιχείων και β) τον τρόπο υποβολής της μη εμπιστευτικής εκδοχής εγγράφων, κατά τις διατάξεις του ανωτέρω Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Σύμφωνα με την εν λόγω Ανακοίνωση: «II. Περιεχόμενο απορρήτων/εμπιστευτικών πληροφοριών. 9. Θεωρούνται απόρρητα και

σε αυτά δεν παρέχεται πρόσβαση: (α)...(β)...Θεωρούνται απόρρητα και σε αυτά δεν παρέχεται κατ' αρχήν πρόσβαση: (δ) Τα επαγγελματικά και επιχειρηματικά απόρρητα, ήτοι τα έγγραφα ή τα μέρη των εγγράφων που περιέχουν επαγγελματικά μυστικά. Τα επαγγελματικά/επιχειρηματικά απόρρητα χρήζουν ειδικής προστασίας. Πρόκειται για εμπιστευτικές πληροφορίες σχετικά με την επιχειρηματική δραστηριότητα μιας επιχείρησης των οποίων όχι μόνο η κοινολόγηση, αλλά και η απλή διαβίβαση σε πρόσωπο άλλο από εκείνο που προσκόμισε το στοιχείο μπορεί να προκαλέσει σοβαρή βλάβη στα συμφέροντα του τελευταίου. Παραδείγματα πληροφοριών που μπορούν να χαρακτηριστούν ως επαγγελματικά/επιχειρηματικά μυστικά αποτελούν: τεχνικές και/ή οικονομικές πληροφορίες σχετικά με την τεχνογνωσία μιας επιχείρησης, οι μέθοδοι κοστολόγησης, τα μυστικά και οι μέθοδοι παραγωγής, οι πηγές εφοδιασμού, οι παραγόμενες και πωλούμενες ποσότητες, τα μερίδια αγοράς, οι πίνακες πελατών και διανομέων, τα σχέδια διαχείρισης της αγοράς, η διάρθρωση του κόστους και των τιμών και η στρατηγική πωλήσεων. (ε) Οι λοιπές εμπιστευτικές πληροφορίες. Άλλες εμπιστευτικές πληροφορίες είναι οι πληροφορίες που δεν συνιστούν μεν επαγγελματικό/επιχειρηματικό απόρρητο, ωστόσο η αποκάλυψή τους θα έβλαπτε σημαντικά ένα πρόσωπο ή μια επιχείρηση. Λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών κάθε υπόθεσης τούτο ισχύει για πληροφορίες, οι οποίες παρέχονται από τρίτα μέρη σχετικά με επιχειρήσεις, οι οποίες μπορούν να ασκήσουν σημαντική οικονομική ή εμπορική πίεση στους ανταγωνιστές ή τους εμπορικούς τους εταίρους, πελάτες ή προμηθευτές. Συνεπώς, η έννοια των «άλλων εμπιστευτικών πληροφοριών» μπορεί να περιλαμβάνει πληροφορίες που επιτρέπουν στα μέρη να ταυτοποιήσουν καταγγέλλοντες ή άλλα τρίτα μέρη τα οποία ευλόγως επιθυμούν να παραμείνουν ανώνυμα και τυχόν πληροφορίες οι οποίες, παρότι κατ' αρχήν αφορούν επιχειρηματική δραστηριότητα, συνδέονται επίσης με στοιχεία της προσωπικότητας ή της ιδιωτικής σφαίρας του φυσικού προσώπου.... 10. Σε σχέση με τις ως άνω περιπτώσεις υπό (δ) και (ε), η αξιολόγηση κατά πόσον μία πληροφορία αποτελεί επαγγελματικό/ επιχειρηματικό απόρρητο ή άλλη εμπιστευτική πληροφορία θα γίνεται κατά περίπτωση. Για να χαρακτηριστεί μία πληροφορία ως απόρρητη θα πρέπει να είναι γνωστή σε περιορισμένο αριθμό ατόμων

και η αποκάλυψή της να μπορεί να προξενήσει σοβαρή ζημία στο πρόσωπο που την προσκόμισε ή σε τρίτα πρόσωπα. Επίσης τα συμφέροντα που μπορεί να θιγούν από τη δημοσίευση της πληροφορίας απαιτείται να είναι αντικειμενικά άξια προστασίας. Η αξιολόγηση περί του αν η αποκάλυψη κάποιων από τα στοιχεία αυτά των περιπτώσεων (δ) και (ε) είναι αναγκαία, γίνεται με βάση τον Κανονισμό Λειτουργίας και τα κριτήρια που προεκτέθηκαν. III. Πληροφορίες, οι οποίες κατά κανόνα δεν εμπίπτουν στην έννοια των απορρήτων/εμπιστευτικών στοιχείων. 11.....12. Ενδεικτικά, οι παρακάτω πληροφορίες δεν θα θεωρούνται εμπιστευτικές, εκτός αν τεκμηριωθεί επαρκώς λόγος περί του αντιθέτου:....*Τα ονόματα και οι θέσεις στελεχών και υπαλλήλων των εταιρειών που συμμετείχαν στις συναντήσεις του υπό κρίση καρτέλ. &Γενικοί όροι συναλλαγών, καθώς και παρόμοιες συμβατικές ρήτρες, οι οποίες περιλαμβάνονται σε συμβάσεις που συνάπτονται με μεγάλο πλήθος αντισυμβαλλομένων με βάση πρότυπες συμβάσεις/συμβάσεις πλαίσιο ή πιλοτικές (λ.χ. όροι που εφαρμόζονται σε δίκτυο διανομής/δικαιόχρησης)..... &Σειρά κατάταξης των ανταγωνιστών στη σχετική αγορά βάσει των μεριδίων αγοράς..... Κατ' εξαίρεση, πληροφορίες οι οποίες έχουν ληφθεί από τρίτη επιχείρηση, με την οποία υπάρχει συμφωνία εμπιστευτικότητας ή συμφωνία με ρήτρα εμπιστευτικότητας που τις καλύπτει, μπορεί να θεωρηθούν εμπιστευτικές....».

6. Επειδή, στην Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Περί των κανόνων πρόσβασης στον φάκελο υπόθεσης της Επιτροπής δυνάμει των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης ΕΚ, των άρθρων 53, 54 και 57 της Συμφωνίας ΕΟΧ και του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ.139/2004 του Συμβουλίου», ορίζονται τα εξής: «Τα μέρη πρέπει να είναι σε θέση να λαμβάνουν γνώση των πληροφοριακών στοιχείων που περιλαμβάνονται στον φάκελο της Επιτροπής, έτσι ώστε, με βάση τα στοιχεία αυτά, να μπορέσουν να διατυπώσουν ουσιαστικά τις απόψεις τους επί των προκαταρκτικών συμπερασμάτων που διατυπώνει η Επιτροπή στις αιτιάσεις της. Προς τούτο, τους παρέχεται πρόσβαση σε όλα τα έγγραφα που συγκροτούν τον φάκελο της Επιτροπής, όπως αυτός ορίζεται στην παράγραφο 8, με εξαίρεση τα εσωτερικά έγγραφα, τα επαγγελματικά μυστικά των λοι-

πών επιχειρήσεων και κάθε άλλο εμπιστευτικό στοιχείο (παρ.10). Η κατηγορία «λοιπές εμπιστευτικές πληροφορίες» περιλαμβάνει πληροφορίες πέραν των επαγγελματικών μυστικών, οι οποίες είναι δυνατόν να θεωρηθούν ως εμπιστευτικές ενόσω η αποκάλυψη τους θα μπορούσε να βλάψει ουσιωδώς ένα πρόσωπο ή επιχείρηση. Ανάλογα με τις συγκεκριμένες περιστάσεις κάθε υπόθεσης, τούτο μπορεί να ισχύει για πληροφορίες που παρέχονται από τρίτα μέρη για επιχειρήσεις, οι οποίες είναι σε θέση να ασκήσουν πολύ μεγάλη οικονομική ή εμπορική πίεση στους ανταγωνιστές τους ή στους εμπορικούς εταίρους, πελάτες ή προμηθευτές τους. ... (παρ. 19). Σε διαδικασίες δυνάμει των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ο χαρακτηρισμός μιας πληροφορίας ως εμπιστευτικής δεν εμποδίζει την αποκάλυψη της, εάν η πληροφορία αυτή είναι αναγκαία για την απόδειξη εικαζόμενης παράβασης («ενοχοποιητικό έγγραφο»), ή εάν η πληροφορία αυτή είναι αναγκαία για την απαλλαγή εμπλεκόμενου μέρους («απενοχοποιητικό έγγραφο»). Στην περίπτωση αυτή, η ανάγκη διαφύλαξης των δικαιωμάτων άμυνας των μερών μέσω της παροχής της ευρύτερης δυνατής πρόσβασης στον φάκελο της Επιτροπής είναι δυνατόν να υπερβαίνει σε σπουδαιότητα τη μέριμνα προστασίας του εμπιστευτικού χαρακτήρα των πληροφοριών άλλων εμπλεκόμενων. Εναπόκειται στην Επιτροπή να αξιολογεί αν οι περιστάσεις αυτές συντρέχουν στην εκάστοτε περίπτωση. Προς τούτο απαιτείται να αξιολογούνται όλα τα σχετικά στοιχεία, όπως: -η χρησιμότητα της πληροφορίας για τη στοιχειοθέτηση ή μη μιας παράβασης, καθώς και η αποδεικτική της αξία - το αν η πληροφορία είναι απαραίτητη -το κατά πόσον αποτελεί ευαίσθητο στοιχείο (δηλαδή σε ποιον βαθμό η αποκάλυψη της θα έβλαπτε τα συμφέροντα του εμπλεκόμενου προσώπου ή επιχείρησης) - η προκαταρκτική εκτίμηση της σοβαρότητας της εικαζόμενης παράβασης (παρ. 24)».

7. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, από τα έγγραφα της δικογραφίας, μεταξύ των οποίων η 1430/24-2-2015 έκθεση του εισηγητή της Επιτροπής Ανταγωνισμού, Φραγκίσκου Αρμάου και την όλη ενώπιον της Επιτροπής ακροαματική διαδικασία και τις μαρτυρικές καταθέσεις, προέκυψαν τα εξής: Στις 14-1-2013, ο προσφεύγων «Σύνδεσμος Πρατηριούχων Σιγαρέτων Αθηνών και Προαστίων», ο οποίος αποτελεί επαγγελματική οργάνωση (σωματείο), υπέβαλε

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

στην Επιτροπή Ανταγωνισμού την 355/14-1-2013 καταγγελία κατά της εταιρείας με την επωνυμία «Παπαστράτος Ανώνυμη Βιομηχανική Εταιρεία Σιγαρέτων» (εφεξής ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ), που δραστηριοποιείται στην παραγωγή, εισαγωγή και εμπορία τσιγάρων και ειδών καπνού, για παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 και του άρθρου 101 παρ. 1 της ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 3 παρ. 1 του Κανονισμού 330/2010ΕΚ, ενόψει της επικείμενης αναδιάρθρωσης του δικτύου διανομής της καταγγελλόμενης στην Αττική, της μετατροπής του σε δίκτυο αποκλειστικής διανομής και της συνακόλουθης διακοπής της συνεργασίας της με τα περισσότερα από τα μέλη του καταγγέλλοντος Συνδέσμου, τα οποία ήταν, μέχρι τότε, διανομείς των προϊόντων της σε επίπεδο χονδρικής. Την 1-2-2013, το σωματείο, με την επωνυμία «Ένωση Πρατηριούχων Σιγαρέτων Χονδρικής Πωλήσεως Θεσσαλονίκης», υπέβαλε στην Επιτροπή την 1053/1-2-2013 καταγγελία κατά της ίδιας εταιρείας με παρόμοιο περιεχόμενο με την ως άνω καταγγελία του προσφεύγοντος Συνδέσμου Αθηνών, αιτούμενο μάλιστα τη συσχέτιση των δύο καταγγελιών, από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού. Οι καταγγέλλοντες Σύνδεσμοι ζήτησαν την αυτεπάγγελτη λήψη ασφαλιστικών μέτρων από την Επιτροπή Ανταγωνισμού κατά της εταιρείας ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, λόγω του κατεπείγοντος της υπόθεσης, δεδομένης της επικείμενης «μεταβολής του δικτύου διανομής αυτής, και για την προστασία του δημόσιου συμφέροντος». Στις 31-7-2013, ο προσφεύγων Σύνδεσμος Αθηνών υπέβαλε στην Επιτροπή και νέα καταγγελία (6063/31-7-2013) κατά των εταιρειών: 1) «Παπαστράτος Ανώνυμη Βιομηχανική Εταιρεία Σιγαρέτων», 2) «British American Tobacco Ελλάς Α.Ε.» (εφεξής Β.Α.Τ.), 3) «Καπνοβιομηχανία Καρέλια Α.Ε.» (εφεξής ΚΑΡΕΛΙΑ), 4) «Εμπορική Ανώνυμος Εταιρεία Αθανασίου» (εφεξής ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ) και 5) «Ιμπέριαλ Τομπάκο Ελλάς Α.Ε.» (εφεξής IMPERIAL), για παράβαση των άρθρων 1 και 2 του Ν.3959/2011 ή/και 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Την 1-11-2013, η «Ένωση Πρατηριούχων Σιγαρέτων Χονδρικής Πωλήσεως Θεσσαλονίκης» και η εταιρεία «Αρετή Δαμιανίδου-Βηθανία Μελίσση Ο.Ε.» υπέβαλαν άλλη καταγγελία (8597/1-11-2013) κατά των εταιρειών: 1) «Εμπορική Ανώνυμος Εταιρεία Αθανασίου», «Ιμπέριαλ Τομπάκο Ελλάς Α.Ε.» και 3) «British American Tobacco Ελλάς Α.Ε.», για παράβαση των

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

άρθρων 1 και 2 του Ν.3959/2011 ή/και 101 και 102 της ΣΛΕΕ. Όσον αφορά στον προσφεύγοντα Σύνδεσμο Πρατηριούχων Σιγαρέτων Αθηνών και Προαστίων (Σύνδεσμος Αθηνών) αποτελείται από μέλη, αντικείμενο εργασιών των οποίων είναι η χονδρική διάθεση τσιγάρων και άλλων ειδών επεξεργασμένου καπνού. Οι επιχειρήσεις, που αποτελούν μέλη του Συνδέσμου, διανέμουν προϊόντα των καταγγελλομένων εταιρειών στην περιοχή των Αθηνών και προαστίων. Ο προσφεύγων αριθμεί περί τα 126 μέλη, ενώ οι πρατηριούχοι Αθηνών και Πειραιώς (περίπου 40 τον αριθμό οι τελευταίοι) πραγματοποιούν περίπου το 65% του συνολικού χονδρικού εμπορίου προϊόντων καπνού στην ελληνική επικράτεια (σύμφωνα με τα εκτεθέντα στη δεύτερη ως άνω καταγγελία 6063/31-7-2013). Όσον αφορά στην «Ένωση Πρατηριούχων Σιγαρέτων Χονδρικής Πωλήσεως Θεσσαλονίκης» (Σύνδεσμος ή Ένωση Θεσσαλονίκης) κατά την υποβολή των καταγγελιών αριθμούσε 18 μέλη, το αντικείμενο εργασιών των οποίων ήταν η χονδρική διάθεση τσιγάρων και άλλων ειδών επεξεργασμένου καπνού στη περιοχή της Θεσσαλονίκης. Τέλος, η καταγγέλλουσα εταιρεία με την επωνυμία «Αρετή Δαμιανίδου - Βηθανία Μελίση Ο.Ε.» είναι μέλος του εν λόγω Συνδέσμου και έχει έδρα στη Θεσσαλονίκη (οδός Καρμπολά 12). Ως προς τις καταγγελλόμενες εταιρείες: 1) η «ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ Ανώνυμος Βιομηχανική Εταιρεία Σιγαρέτων» εδρεύει στον Ασπρόπυργο Αττικής και ανήκει στον όμιλο «Phillip Morris» και συγκεκριμένα αποτελεί τη θυγατρική της αλλοδαπής εταιρίας «Phillip Morris International» (εφεξής PMI) στην Ελλάδα, με αντικείμενο δραστηριότητας την παραγωγή, εισαγωγή και εμπορία τσιγάρων και ειδών καπνού. Η ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ είναι η μεγαλύτερη εταιρεία προϊόντων καπνού στην Ελλάδα, διαθέτει δική της εργοστασιακή υποδομή και καθετοποιημένη οργάνωση στην Ελλάδα και παράγει πολλές γνωστές μάρκες τσιγάρων, όπως Marlboro, Assos, Philip Morris, L&M, Muratti, Chesterfield και Zante, 2) η «Εμπορική Ανώνυμος Εταιρεία Αθανασίου Αντιπροσωπείες-Διανομές Καπνικών Λοιπών Προϊόντων» εδρεύει στις Αχαρνές Αττικής και έχει την αποκλειστική αντιπροσώπευση πολυεθνικών εταιρειών, όπως των Japan Tobacco Hellas A.E., Gallaher Hellas A.E. & Skandinavian Tobacco Hellas A.E.- House of Prince. Τα κυριότερα σήματα που διακινεί είναι: Winston, Camel, Silk Cut, Prince, Rocket, Slim Agenda, Gauloise,

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

Salem, More, Vantage Benson & Hedges, La Femme, Ronson, Memphis, Sobranie, Berkeley, Mayfair, Sterling, Sovereign, Meine Shorte, 3) η «BRITISH AMERICAN TOBACCO ΕΛΛΑΣ Ανώνυμη Εμπορική Εταιρεία Καπνικών Προϊόντων» εδρεύει στο Μαρούσι Αττικής και είναι θυγατρική της «British American Tobacco Plc». Τα κυριότερα σήματα που εμπορεύεται είναι: Peter Stuyvensant, Lucky Strike, Pall Mall, Rothamns, Dunhil, Kent, Cortina, Golden Virginia και Gauloise, 4) η εταιρεία «ΙΜΠΕΡΙΑΛ ΤΟΜΠΑΚΟ ΕΛΛΑΣ Α.Ε. ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΠΝΟΥ» εδρεύει στο Γέρακα Αττικής και είναι θυγατρική της αγγλικής εταιρείας «Imperial Tobacco Group Plc». Τα κυριότερα σήματα που διακινεί είναι: Davidoff, R1, Slim Line, Gauloise, Maxim Slims, West, John Player Special, οι καπνοί Drum, Golden Virginia Gauloise και 5) η εταιρεία «Καπνοβιομηχανία Καρέλια Α.Ε.» εδρεύει στην Καλαμάτα, αποτελεί τη μεγαλύτερη ελληνική καπνοβιομηχανία, ενώ δραστηριοποιείται και στην εξαγωγή τσιγάρων. Τα κυριότερα σήματα της εταιρείας είναι: Αγρινίου 20's, Extra Φίλτρο Σκληρό, Καρέλια Φίλτρο Κασετίνα 20's, Καρέλια Φίλτρο Μαλακό 20's, Rex, Karelia Special, Karelia Blue, Karelia White 25's, George Kareliaw & Sons Filter, George Karelis & Sonw Smother Taste, Origin, Leader, Karelia Royal, Karelia Royal light. Σύμφωνα με την πρώτη καταγγελία του προσφεύγοντος Συνδέσμου (355/14-2013), η εταιρεία ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ επέδωσε στις 26-11-2012 σε όλα τα μέλη του Συνδέσμου, διανομείς των προϊόντων της, εξώδικη δήλωση, με την οποία προέβη σε καταγγελία των μεταξύ τους συμβάσεων, ανακοινώνοντας ταυτόχρονα, ως λόγο για την καταγγελία αυτή, την απόφασή της να εγκαθιδρύσει σύστημα αποκλειστικής διανομής σε όλη την ελληνική επικράτεια. Σε επιστολή της εταιρείας ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ με ημερομηνία 27-11-2012, η οποία προσκομίσθηκε από τον προσφεύγοντα στην Επιτροπή, αναφέρεται ότι: «Η απόφαση αυτή ελήφθη με σκοπό τη δημιουργία ενός δυνατού, αποτελεσματικού και σύγχρονου δικτύου διανομής, με γνώμονα την καλύτερη και ταχύτερη διανομή και τοποθέτηση των προϊόντων μας στα σημεία πώλησης, τη βιωσιμότητα του παραδοσιακού λιανεμπορίου καθώς και την καλύτερη εξυπηρέτηση των ενήλικων καπνιστών μας. Το νέο σύστημα θα εφαρμοστεί μετά από έξι (6) μήνες και ειδικότερα από την (...). Έως την ημερομηνία εφαρμογής του νέου συστήματος, θα συνεχίσετε να

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

προμηθεύσετε τα προϊόντα μας όπως σήμερα. Από την (...), τη διανομή των προϊόντων μας θα αναλάβουν αποκλειστικοί διανομείς για τους οποίους θα σας ενημερώσουμε εγκαίρως». Με την ως άνω καταγγελία του, ο προσφεύγων υποστήριξε ότι, λόγω του υψηλού της μεριδίου στη σχετική αγορά (άνω του 30% με τάση προς το 40%, με πολύ ισχυρά σήματα), η ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ δεν επιτρέπεται να εγκαθιδρύσει σύστημα αποκλειστικής διανομής, επιλέγοντας να διαθέτει τα προϊόντα της μόνο σε περιορισμένο αριθμό διανομέων, καθώς αυτό αντίκειται στο άρθρο 3 του Κανονισμού 330/201 Ο/ΕΚ και, συνεπώς, δεν εμπίπτει στην ομαδική εξαίρεση από την εφαρμογή του άρθρου 101 ή και του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 ούτε τίθεται, εν προκειμένω, ζήτημα ατομικής εξαίρεσης. Τέλος, ο προσφεύγων προέβαλε ότι η επιβολή συστήματος αποκλειστικής διανομής από την ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ θα οδηγήσει σε πλήρες κλείσιμο της αγοράς λόγω: α) της ολιγοπωλιακής διάρθρωσης της παραγωγής, με πολύ ισχυρούς διεθνείς παίκτες και υψηλούς έως απαγορευτικούς φραγμούς εισόδου, β) της διάσπαρτης και οικονομικά αδύναμης αγοράς χονδρικής και γ) της ακόμη πιο διάσπαρτης αγοράς λιανικής. Περαιτέρω, με τη δεύτερη καταγγελία του (6063/31-7-2013), ο προσφεύγων στράφηκε, ως ήδη ελέχθη, πέραν της εταιρείας ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, και κατά των εταιρειών ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Β.Α.Τ., IMPERIAL και ΚΑΡΕΛΙΑ. Κατά της πρώτης εταιρείας επανέλαβε όσα είχε ήδη υποστηρίξει με την πρώτη καταγγελία του, ενώ κατά των λοιπών εταιρειών ανέφερε ότι αυτές «κατήγγειλαν τις συμβάσεις διανομής που είχαν συνάψει με τους πρατηριούχους, ομαδικά και εναρμονισμένα» με τους με τις από 15-3-2013, 27-3-2013, 1-4-2013 και 3-6-2013 αντίστοιχες καταγγελίες τους και η συμπεριφορά αυτή, δεδομένης της δεσπόζουσας θέσης που οι εταιρείες αυτές στο σύνολό τους κατέχουν -κατά την άποψη του προσφεύγοντος- στην αγορά, συνιστά εναρμονισμένη πρακτική, με την οποία παρεμποδίζεται και νοθεύεται ο ανταγωνισμός. Ειδικότερα, η εναρμόνιση των ενεργειών, σύμφωνα με τον καταγγέλλοντα Σύνδεσμο, αποδεικνύεται από το γεγονός ότι: α) και οι τέσσερις καταγγελλόμενες εταιρείες επέλεξαν, ως διανομείς των προϊόντων τους, τους ίδιους ακριβώς πρατηριούχους στην Αθήνα και τον Πειραιά, β) στη Θεσσαλονίκη οι τρεις από τις τέσσερις εταιρείες (πλην της ΚΑΡΕΛΙΑ) επέλεξαν τις ίδιες επιχειρήσεις για τη διανομή των προϊόντων τους και γ)

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

στην Πάτρα και οι τέσσερις επιχειρήσεις επέλεξαν τον ίδιο διανομέα/ πρατηριούχο. Συγκεκριμένα, στις περιοχές Αθηνών και Πειραιώς επιλέχθηκαν οι: Σιαφάκας Δημήτριος, «Λευκαδίτης Μιχάλης & Σία Ο.Ε.», «Καπνόπολις Α.Ε.», «Δημήτριος Αλεξίου Α.Ε.», «Αφες Παπούλη & Σία Ο.Ε.», «Αφοί Χατζηβασίλογλου Ο.Ε.», «Παπαδημητρίου Ρήγας Γεώργιος & Σία Ο.Ε.», «Σπυρίδων Σταυρόπουλος & Σία Ε.Ε.», «Καπνός Α.Ε., Λ. Λεβεντόπουλος & Σία Ο.Ε.», «Χ. Καρύδης & Σία Ο.Ε.» και «Ηλ. & Αθ. Θεοφ. Σάμαρης & Σία Ο.Ε.Ε». Στη Θεσσαλονίκη οι εταιρείες ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, IMPERIAL και Β.Α.Τ επέλεξαν τους: Φωκίδη, Πασινακίδη και Χρονόπουλο, ενώ στην Πάτρα και οι τέσσερις εταιρείες (ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, IMPERIAL, Β.Α.Τ. και ΚΑΡΕΛΙΑΣ) επέλεξαν τον πρατηριούχο Γιαννακόπουλο. Όπως σημειώθηκε στην καταγγελία του προσφεύγοντος, η επιλογή των πρατηριούχων αυτών έγινε με αδιαφανή κριτήρια και οι επιλεγέντες διανομείς δεν είναι ούτε οι μεγαλύτεροι, ούτε οι πλέον φερέγγυοι. Και, μάλιστα, επισημάνθηκε ότι, στις περιοχές Αθηνών και Πειραιώς, από τους δώδεκα (12) επιλεγέντες αποκλειστικούς διανομείς, οι (...) εξ αυτών ήταν μέχρι πρότινος μέλη του Δ.Σ. του καταγγέλλοντος και ήδη προσφεύγοντος και ο ένας (...) είναι ο μέχρι πρότινος (...) του Δ.Σ. της «Ένωσης Πρατηριούχων Χονδρικής Πώλησης Σιγαρέτων Πειραιά και Περιχώρων», ενώ ο ένας εκ των τριών στην περιοχή της Θεσσαλονίκης είναι και ο (...) του Δ.Σ. της Ένωσης Θεσσαλονίκης (...). Κατά την καταγγελία, σκοπός της επιλογής αυτών των διανομέων, ήταν η αποδυνάμωση των αντιδράσεων των οργανωμένων συνδέσμων. Συμπερασματικώς, η εναρμονισμένη πρακτική, κατά τον καταγγέλλοντα Σύνδεσμο, προκύπτει: α) από το ταυτόχρονο των ενεργειών και την επιδειχθείσα παράλληλη συμπεριφορά και β) από την επιλογή των ίδιων διανομέων, από τέσσερις επιχειρήσεις που όλες μαζί έχουν μερίδιο αγοράς 60-65%, ενώ μαζί με την ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ προσεγγίζουν το 95%. Εκτός, όμως, της εναρμονισμένης πρακτικής, ο προσφεύγων κατήγγειλε και κατάχρηση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης, η οποία συνίσταται στην εφαρμογή στο εμπόριο άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές, και δη στην αδικαιολόγητη άρνηση των εταιρειών να πωλήσουν τα προϊόντα τους στους μη επιλεγέντες διανομείς. Επί πλέον, ο προσφεύγων κατήγγειλε και καταχρηστική εκμετάλλευση της σχέσης οικονομικής εξάρτησης, η οποία συνίσταται στην α-

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

ιφνίδια και αδικαιολόγητη διακοπή των μακροχρόνιων εμπορικών σχέσεων, καθώς στερεί στα μέλη του τη δυνατότητα εξεύρεσης ισοδύναμης εναλλακτικής λύσης άμεσα, αφού δεν θα είναι αντικειμενικά σε θέση να ανταγωνιστούν, επί ίσοις όροις, τις επιχειρήσεις των ελαχίστων αποκλειστικών διανομέων με τους οποίους συνεργάζονται οι καταγγελλόμενες εταιρείες. Επίσης, τόνισε ότι δεν είναι ισοδύναμη εναλλακτική λύση η προμήθεια των καπνικών προϊόντων από τους διανομείς που επέλεξαν οι εταιρείες, καθώς η εν λόγω προμήθεια δεν μπορεί να γίνεται με τους ίδιους όρους με αυτούς που θα προμηθεύονται οι νέοι διανομείς από τις καπνοβιομηχανίες, αλλά με δυσμενέστερους. Επιπλέον, ο προσφεύγων ανέφερε ότι οι τελευταίες απαγορεύουν στους επιλεγέντες αποκλειστικούς διανομείς την προμήθεια τσιγάρων προς τους λοιπούς πρατηριούχους, εκτός του δικτύου τους. Τέλος, ζήτησε τη λήψη από την Επιτροπή Ανταγωνισμού ασφαλιστικών μέτρων, επικαλούμενος κατεπείγουσα περίπτωση για την αποτροπή επικείμενου κινδύνου ανεπανόρθωτης βλάβης για το δημόσιο συμφέρον, προς το σκοπό να υποχρεωθούν οι καταγγελλόμενες να πωλούν σε όλους πρατηριούχους τα προϊόντα καπνού στην ίδια τιμή που πωλούν στους δικούς τους αποκλειστικούς διανομείς. Συγκεκριμένα, κατά την άποψη του προσφεύγοντος, υφίσταται άμεσα επικείμενος κίνδυνος δημοσίου συμφέροντος, διότι θα αποστερηθούν την εργασία τους 1.300 άτομα, ενώ, ταυτόχρονα, ο ανταγωνισμός, που ωθεί τους πρατηριούχους σε μειώσεις και εκπτώσεις τιμών, θα υποστεί ανεπανόρθωτη βλάβη, ο δε τελικός καταναλωτής θα εξακολουθεί να καταβάλλει την ίδια τιμή που μονομερώς οι εταιρείες αναγράφουν στα πακέτα των τσιγάρων. Περαιτέρω, σύμφωνα με την ως άνω καταγγελία (1053/1-2-2013), που υπέβαλε στην Επιτροπή η «Ένωση Πρατηριούχων Σιγαρέττων Χονδρικής Πωλήσεως Θεσσαλονίκης Σιγαρέτων», στα μέλη της Ένωσης επιδόθηκε από την ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ «Εξώδικη καταγγελία σύμβασης», με ημερομηνία 26-11-2012, με το εξής περιεχόμενο: «Όπως σας ενημερώσαμε με την από 23 Νοεμβρίου 2012 επιστολή μας, η εταιρεία μας αποφάσισε να προχωρήσει στην αναδιοργάνωση του συστήματος διανομής των προϊόντων της στις περιοχές Αθήνας, Πειραιά, Θεσσαλονίκης και Πάτρας με την καθιέρωση και στις περιοχές αυτές συστήματος αποκλειστικής διανομής ανάλογου με εκείνο που η εταιρεία

μας εφαρμόζει στην υπόλοιπη Ελλάδα. Ενόψει των ανωτέρω, με την παρούσα τακτική καταγγελία καταγγέλλουμε τη μεταξύ μας συνεργασία με ισχύ της καταγγελίας την (...), οπότε η συνεργασία μας διακόπτεται αυτομάτως και αυτοδικαίως. Από την επομένη, η εταιρεία μας θα παύσει να σας προμηθεύει τα προϊόντα της...». Η ανωτέρω Ένωση τόνισε στην Επιτροπή ότι τα μέλη της είναι επιχειρήσεις που λειτουργούν στα πρότυπα που έχει απαιτήσει η εταιρεία ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ και τελούν σε σχέση πλήρους εξάρτησης από αυτήν, ως προς τα προϊόντα της. Εξάλλου, με την 8597/1-11-2013 καταγγελία, η ίδια Ένωση και η εταιρεία «Αρετή Δαμιανίδου - Βηθανία Μελίσση Ο.Ε.», στρεφόμενες και κατά των εταιρειών ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, IMPERIAL και Β.Α.Τ., προέβαλαν ότι, ενώ συνεργάζονταν επί μακρό χρονικό διάστημα, με απόλυτη συνέπεια προς τις συμβατικές υποχρεώσεις τους, με έκαστη εκ των καταγγελλόμενων εταιρειών (από το 1978 με την ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, από το 1982 με την IMPERIAL, και από το 1979 με την Β.Α.Τ.), στις 12-3-2013, 27-3-2013 και 24-4-2013, έλαβαν από τις εν λόγω εταιρείες αντιστοίχως εξώδικες δηλώσεις -καταγγελίες των συμβάσεων τους, με τις οποίες τους καθίστατο γνωστό ότι εντός (...) περίπου επρόκειτο να μεταβάλουν τα συστήματα διανομής τους. Συγκεκριμένα, η εταιρεία ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ θα υιοθετούσε σύστημα αποκλειστικής διανομής, ενώ τα προϊόντα των άλλων δύο καταγγελλομένων εταιρειών θα διανέμονταν από περιορισμένο αριθμό διανομέων. Τελικώς, για την περιοχή Θεσσαλονίκης και περιχώρων επέλεξαν τρεις εταιρείες (πρώην πρατηριούχους) για τη διανομή των προϊόντων τους: 1) την εταιρεία (...), 2) την εταιρεία (...) και 3) την εταιρεία (...). Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της Ένωσης, οι καταγγελλόμενες εταιρείες κατέχουν τουλάχιστον το 56% της οικείας αγοράς «και μάλιστα με συμβάσεις αποκλειστικής ως προς το σύνολο αυτών διανομής», με συνέπεια η επιλογή των τριών συγκεκριμένων πρατηρίων στην περιοχή της Θεσσαλονίκης να παραβιάζει τη νομοθεσία του αθέμιτου και ελεύθερου ανταγωνισμού. Ειδικότερα, κατά τους καταγγέλλοντες, η εναρμονισμένη πρακτική αποδεικνύεται από τις «χρονικά ταυτόχρονες και ομοιόμορφες ως προς τη διαδικασία και το περιεχόμενο» εξώδικες καταγγελίες των συμβάσεων με τους πρατηριούχους, καθώς και από την επιλογή των ίδιων διανομέων. Κατά την άποψη τους, μάλιστα, «η καταγγελία των συμβάσεων των

συγκεκριμένων διανομών και η σύναψη νέων συμβάσεων διανομής μαζί τους αποτελούν μια βουλευτικά ενιαία πράξη, με την έννοια ότι τη στιγμή της καταγγελίας όλων, οι καταγγελλόμενες είχαν από κοινού αποφασίσει ότι θα συνέχιζαν τη συνεργασία με τους συγκεκριμένους, οπότε η καθολική καταγγελία έγινε για λόγους συγκάλυψης των πραγματικών προθέσεων και καταστρατήγησης, οπότε ένδειξη εναρμονισμένης πρακτικής δεν αποτελεί μόνο η σύναψη των νέων συμβάσεων, αλλά και η καταγγελία των παλαιών». Αποτελέσματα της εναρμονισμένης πρακτικής, κατά την καταγγελία, ήταν η κατάργηση του ανταγωνισμού στην αγορά χονδρικής στις αντίστοιχες γεωγραφικές περιοχές, στις οποίες δραστηριοποιούνται οι πρατηριούχοι, η πλήρης κατάργηση του ενδοσηματικού ανταγωνισμού που λειτουργούσε μέσω των εκπτώσεων που προσέφεραν οι πρατηριούχοι προς τους λιανοπωλητές, η δημιουργία ολιγοπωλιακού συστήματος διανομής, ενώ δεν μπορεί να γίνει επίκληση βελτίωσης της αποτελεσματικότητας, καθώς το προϊόν είναι σχετικά απλό, η μεταπώληση δεν προϋποθέτει ειδικές επενδύσεις και η διαφήμιση πραγματοποιείται στο επίπεδο των παραγωγών. Αναφέρουν, επίσης, ότι στα λοιπά πρατήρια, δεν δόθηκε η δυνατότητα να αξιολογηθούν με κάποια ανοιχτή, διάφανη και αντικειμενική διαδικασία, καθώς δεν υπολείπονταν, στη συντριπτική πλειοψηφία τους, έναντι των επιλεγέντων. Τα ανωτέρω, κατά τους καταγγέλλοντες, οδηγούν τα μη επιλεγέντα πρατήρια σε παύση της δραστηριότητας τους και έξοδο από την αγορά, αφού δημιουργούνται δύο συστήματα επιλεκτικής διανομής, τα οποία θα κατέχουν σχεδόν το 100% της αγοράς (πλην της καπνοβιομηχανίας «Σ.Ε.Κ.Α.Π. Α.Ε.»). Από τα εν λόγω συστήματα οι παλαιοί πρατηριούχοι αποκλείονται και δεν θα μπορούν να εμπορεύονται το σύνολο των προϊόντων, που, επί σειρά ετών, εμπορευόντουσαν και που αποτελούσε το σύνολο του κύκλου εργασιών τους. Η θέση τους επιδεινώνεται ακόμα περισσότερο: α) από το γεγονός ότι είχαν παράσχει διευκολύνσεις προς τους λιανοπωλητές, οι οποίοι πλέον αρνούνται να τους αποπληρώσουν, επικαλούμενοι την επικείμενη διακοπή της συνεργασίας τους και β) από το γεγονός ότι είχαν παράσχει εμπράγματα εξασφαλίσεις και τραπεζικές εγγυητικές επιστολές προς τις καταγγελλόμενες εταιρείες, με κίνδυνο πλέον κατάπτωσης αυτών, λόγω της οικονομικής αδυναμίας τους να εκπληρώσουν τις υποχ-

ρεύσεις τους. Περαιτέρω, οι καταγγέλλοντες υποστήριξαν ότι υφίστανται ενδείξεις συλλογικής δεσπόζουσας θέσης (καθώς οι καταγγελλόμενες εταιρείες μαζί με την ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ κατέχουν από κοινού μερίδιο αγοράς 90%) και, τέλος, ότι οι ίδιοι δεν διαθέτουν ισοδύναμες εναλλακτικές λύσεις, αφού δεν υφίστανται άλλοι προμηθευτές, αλλά ούτε και δίκτυα διανομής ή/και παράλληλες εισαγωγές προϊόντων καπνού που θα μπορούσαν να δραστηριοποιηθούν και ούτε μπορούν να στραφούν στη διανομή άλλων προϊόντων, καθώς διένεμαν χονδρικής αποκλειστικά καπνικά προϊόντα, ενώ δεν θεωρούν ως ισοδύναμη λύση την προμήθεια των προϊόντων από τους νέους διανομείς. Και, μάλιστα, η Ένωση ανέφερε ότι οι νέοι διανομείς ή αρνούνται εντελώς να τους προμηθεύουν προϊόντα ή τους προμηθεύουν μεν, αλλά χωρίς επαρκές περιθώριο κέρδους. Τέλος, επισήμαναν ότι οι αλλαγές αυτές θα έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στην αγορά λιανικής, λόγω μικρότερης συχνότητας παραδόσεων των προϊόντων και θα υποχρεώσουν τους λιανοπωλητές να αποδεχθούν δυσμενέστερους όρους προμηθειών. Ακολούθως, στις 17-11-2014 ο προσφεύγων Σύνδεσμος Αθηνών καθώς και οι άλλοι δύο, Θεσσαλονίκης και Πειραιώς, υπέβαλαν από κοινού το 8276/17-11-2014 συμπληρωματικό υπόμνημα κατά των εταιρειών ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, IMPERIAL, B.A.T., ΚΑΡΕΛΙΑ, ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, καθώς και κατά της εταιρείας «Συνεταιριστική Καπνοβιομηχανία Ελλάδος - Σ.Ε.Κ.Α.Π. Α.Ε.», η οποία δραστηριοποιείται στον τομέα παραγωγής, διάθεσης και εμπορίας τσιγάρων και προϊόντων καπνού στην ελληνική και διεθνή αγορά, έχει έδρα στο 6° χλμ της εθνικής οδού Ξάνθης - Καβάλας, τα δε κυριότερα σήματα που εμπορεύεται είναι τα εξής: BF, GR Classic, GR Lights, GR International 25's, COOPER, ΑΡΙΣΤΑ, ΞΑΝΘΗ, ΚΙΡΕΤΣΙΛΕΡ, ΣΕΚΑΠ EXTRA. Στο εν λόγω υπόμνημα οι Σύνδεσμοι αναφέρουν, μεταξύ άλλων, ότι μετά την καταγγελία των συμβάσεων συνεργασίας από το σύνολο των καπνοβιομηχανιών (περιλαμβανομένης και της ΣΕΚΑΠ), τα μέλη τους εθίγησαν σε καθοριστικό βαθμό, δεδομένης και της ολιγοπωλιακής δομής της αγοράς, ενώ τα νέα συστήματα διανομής δεν επέφεραν τα πλεονεκτήματα που επικαλούνται οι καπνοβιομηχανίες. Συνοπτικά, οι Σύνδεσμοι παρέθεσαν στο υπόμνημα συγκριτικό πίνακα, με τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του προγενέστερου και του ισχύοντος συστήματος διανομής. Πρότε-

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

ιναν δε την επιβολή από την Επιτροπή Ανταγωνισμού διαρθρωτικών μέτρων, σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ.1 περ. γ του Ν.3959/2011, τα οποία περιγράφονται από αυτούς σε δύο προτάσεις, μία κύρια και μία επικουρική. Η ανάγκη για την υιοθέτηση τέτοιων διαρθρωτικών μέτρων προκύπτει, σύμφωνα με τους Συνδέσμους, από το γεγονός ότι οι ισχύουσες πλέον συμβάσεις αποκλειστικής διανομής πρέπει να τροποποιηθούν, δεδομένου ότι, με τους υφιστάμενους όρους, εμποδίζεται η άσκηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού, μέσω του αποκλεισμού των λοιπών πρατηριούχων τόσο στα προηγούμενα στάδια αγοράς (αγορά καπνικών προϊόντων), όσο και στα επόμενα στάδια (πρόσβαση σε πελατεία). Τα προτεινόμενα μέτρα αποσκοπούν στην ανάληψη της υποχρέωσης από τις καπνοβιομηχανίες να «επιβάλουν τους ίδιους αντικειμενικούς όρους συναλλαγής σε όλους τους πρατηριούχους, προκειμένου οι τελευταίοι να αποκτούν πρόσβαση στα προϊόντα των καπνοβιομηχανιών και να τα διανέμουν, με τον εκ των προτέρων καθορισμό ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων που οι πρατηριούχοι θα πρέπει να τηρούν, προκειμένου να εξασφαλιστεί η υψηλή ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών προς όφελος των πελατών και των τελικών καταναλωτών». Τα βασικά χαρακτηριστικά της κύριας πρότασης των Συνδέσμων για λήψη διορθωτικών μέτρων συνίστανται σε ένα ανοιχτό και υπό ίσους όρους δίκτυο πρατηριούχων, η εφαρμογή του οποίου θα έχει ως συνέπεια το άνοιγμα της αγοράς, ισότητα όρων ανταγωνισμού, βελτιστοποίηση στην παροχή της υπηρεσίας, καλύτερες συνθήκες για τους λιανοπωλητές και τους τελικούς χρήστες. Η επικουρική πρόταση των Συνδέσμων έχει, ως βασικό κριτήριο, τον καθορισμό και την ενεργοποίηση βέλτιστου αριθμού πρατηριούχων ανά περιοχή από συγκεκριμένο φορέα και με συγκεκριμένα κριτήρια επιλογής πρατηριούχων.

8. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω καταγγελιών, στελέχη της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού (εφεξής Γ.Δ.Α.) μετέβησαν, στις 5-9-2013, στις εγκαταστάσεις των καταγγελλομένων εταιρειών, καθώς και του Ελληνικού Συνδέσμου Καπνικών Εταιρειών Ευρώπης (Ε.Σ.Κ.Ε.Ε.), προκειμένου να διενεργήσουν επιτόπιους ελέγχους και να διαπιστώσουν τυχόν παραβάσεις των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011 (ή και των άρθρων 1 και 2 του Ν. 703/1977) ή και των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

Κατά τη διενέργεια των ελέγχων αυτών, ζητήθηκαν από τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις οι συμβάσεις (ή τα σχέδια συμβάσεων) με τους νέους επιλεγέντες διανομείς. Επίσης, στο πλαίσιο του ελέγχου και προς διευκρίνιση ζητημάτων που άπτονται των καταγγελιών, απαντήθηκαν από τους εκπροσώπους των εταιρειών σχετικά ερωτηματολόγια, ενώ συλλέχθηκαν έγγραφα σε έντυπη μορφή, καθώς και ηλεκτρονικά αρχεία. Περαιτέρω, η Γ.Δ.Α. απέστειλε σειρά αιτήσεων παροχής πληροφοριών (ερωτηματολόγια) προς τις εταιρείες (σχετ. οι 8724/4.12.2014 έως 8728/4-12-2014 επιστολές). Από τα προσκομισθέντα στοιχεία και την όλη έρευνα, προέκυψαν τα ακόλουθα συμπεράσματα για τις κρίσιμες παραμέτρους της υπόθεσης: Α) ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ: Η Γ.Δ.Α. θεώρησε, ως σχετική αγορά προϊόντος, την αγορά των βιομηχανοποιημένων προϊόντων καπνού, η οποία διακρίνεται σε επιμέρους αγορές, όπως αυτές καθορίστηκαν με τις 297/ΙΥ/2006, 493/ΥΙ/2010 και 490/ΥΙ/2010 αποφάσεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού, κατά τις οποίες η σχετική αγορά των βιομηχανοποιημένων προϊόντων καπνού διακρίνεται περαιτέρω στις αγορές: 1) των τσιγάρων, 2) των πούρων, 3) των σιγαρίλλος και 4) του καπνού που προορίζεται για την κατασκευή χειροποίητων (στριφτών) τσιγάρων. Όσον αφορά στον ορισμό της σχετικής γεωγραφικής αγοράς, η Γ.Δ.Α. έλαβε υπόψη της τις 490/ΥΙ/2010 και 493/ΥΙ/2010 αποφάσεις της Επιτροπής, με τις οποίες έχει κριθεί ότι η αγορά αυτή πρέπει να διαφοροποιηθεί σε σχέση με τη βαθμίδα διανομής. Δηλαδή: α) για τις εταιρείες παραγωγής και εμπορίας καπνικών προϊόντων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, ως σχετική γεωγραφική αγορά, θεωρείται το σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ενώ β) για τους χονδρεμπόρους - διανομείς των ανωτέρω εταιρειών, ως σχετική γεωγραφική αγορά, θεωρείται η γεωγραφική περιοχή όπου δραστηριοποιείται ο καθένας, υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού, και γ) σε ότι αφορά στα τελικά σημεία πώλησης - λιανοπωλητές (περίπτερα, ψιλικά, κλπ.), ως σχετική γεωγραφική αγορά, πρέπει να θεωρηθεί η περιοχή «ακτίνας δράσης» τους, δηλαδή η απόσταση, την οποία είναι διατεθειμένος ο καταναλωτής να διανύσει για να αγοράσει προϊόντα και ειδικότερα η «γειτονιά» στην οποία βρίσκεται το κάθε σημείο πώλησης. Ωστόσο, η Γ.Δ.Α. έλαβε υπόψη της, ότι, καθώς αναπτύσσεται συνήθως ανταγωνισμός μεταξύ των διαφόρων τρόπων

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

διανομής, οι αγορές κατά κανόνα δεν ορίζονται βάσει του εφαρμοζόμενου τρόπου διανομής και ότι οι διανομείς είναι επαγγελματίες αγοραστές και, ως εκ τούτου, η γεωγραφική αγορά χονδρικής πώλησης είναι συνήθως ευρύτερη της αγοράς λιανικής, όπου το προϊόν μεταπωλείται στους τελικούς καταναλωτές. Τελικώς, η Γ.Δ.Α., για να εκτιμήσει την αγοραστική δύναμη κάθε διανομέα, κατά την προμήθεια των αγαθών που αναφέρονται στις σχετικές συμβάσεις με τις καταγγελλόμενες εταιρείες, ως σχετική γεωγραφική αγορά, στην παρούσα υπόθεση όρισε, κατ' αρχάς, την ελληνική επικράτεια. Β) ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ: Προκειμένου να καταλήξει στα μερίδια αγοράς των εταιρειών παραγωγής και εμπορίας στη σχετική αγορά βιομηχανοποιημένων προϊόντων καπνού στην ελληνική επικράτεια, η Γ.Δ.Α. συγκέντρωσε σχετικά στοιχεία μεριδίων αγοράς τόσο από τους επιτόπιους ελέγχους όσο και από τις οικείες απαντητικές επιστολές των εταιρειών ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Β.Α.Τ, IMPERIAL και ΚΑΡΕΛΙΑ. Από την εξέταση των εν λόγω στοιχείων, προέκυψαν τα κάτωθι: α) Μερίδια αγοράς σε αξία στη σχετική αγορά (ελληνική επικράτεια) βιομηχανοποιημένων προϊόντων καπνού (τσιγάρων και καπνού για τσιγάρα), για τα έτη 2010 έως και 2014: PMI (ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ) 35-40%, JTI (ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ) 15-25%, BAT 15-25%, πλην του έτους 2014 που είχε μερίδιο 10-15%, IMPERIAL 10-15%, KARELIA 5-10% για τα έτη από 2010, 2011 και 2012 και 10-15% για τα έτη 2013 και 2014 και SEKAP 5-10% για τα έτη 2010 και 2011 και 0-5% για τα έτη 2012, 2013 και 2014 και β) Μερίδια αγοράς σε όγκο στη σχετική αγορά (ελληνική επικράτεια) βιομηχανοποιημένων προϊόντων καπνού (τσιγάρων και καπνού για τσιγάρα), για τα έτη 2010 έως και 2014: PMI (ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ) 25-35%, JTI (ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ) 15-25%, BAT 15-25%, πλην του έτους 2014 που είχε μερίδιο 10-15%, IMPERIAL 10-15%, KARELIA 5-10% για τα έτη 2010, 2011 και 2012 και 10-15% για τα έτη 2013 και 2014 και SEKAP 5-10% για τα έτη 2010 και 2011 και 0-5% για τα έτη 2012, 2013 και 2014. Η Γ.Δ.Α. δεν εξέτασε τα στοιχεία πωλήσεων για την υπό-αγορά των πούρων και σιγαρίλλος, δεδομένου ότι ο μέσος όρος των μηνιαίων ποσοτήτων που αποκτήθηκαν από τους καταναλωτές, κατά τα έτη 2009 και 2010, ανήλθε μόλις σε 0,27% και 0,32% αντιστοίχως, ενώ και η συμβολή της δαπάνης για πούρα και σιγαρίλλος στη συνολική δαπάνη για βιομηχα-

νοποιημένα προϊόντα καπνού είναι ελάχιστη. Γ) ΟΙ ΝΕΟΙ ΔΙΑΝΟΜΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ: Από την έρευνα της Γ.Δ.Α. επιβεβαιώθηκαν οι ισχυρισμοί των καταγγελλόντων Συνδέσμων ως προς την ταυτότητα των επιλεγέντων διανομέων από τις καταγγελλόμενες εταιρείες και συγκεκριμένα ότι, πράγματι, είναι κοινοί για τις εταιρείες ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Β.Α.Τ., IMPERIAL και ΚΑΡΕΛΙΑ, με την εξαίρεση ενός διανομέα στην περιοχή της Σαλαμίνας και του διανομέα της ΚΑΡΕΛΙΑ στη Θεσσαλονίκη. Στην έκθεση επί της υποθέσεως του εισηγητή Φραγκίσκου Αρμάου περιλαμβάνεται πίνακας στην πρώτη στήλη του οποίου εμφανίζονται οι πρατηριούχοι (φυσικά πρόσωπα και ομόρρυθμες εταιρείες), που, σύμφωνα με την καταγγελία του προσφεύγοντος, επιλέχθηκαν από τις τέσσερις εταιρείες, ενώ στη δεύτερη στήλη του πίνακα εμφανίζονται (με την νέα επωνυμία τους, όλοι πλέον ως ανώνυμες εταιρείες) οι διανομείς που υπέγραψαν νέες συμβάσεις με τις εταιρείες. Δ) ΟΙ ΝΕΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ: α) Οι συμβάσεις διανομής της εταιρείας ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ με τους νέους επιλεγέντες διανομείς υπογράφηκαν στις (...), τέθηκαν σε ισχύ την (...) και έχουν (...) διάρκεια (με δυνατότητα παράτασης (...)). Δυνάμει σχετικού όρου που περιλαμβάνεται στις πανομοιότυπες συμβάσεις της εν λόγω εταιρείας με τους διανομείς της, αναδιαμορφώνεται το δίκτυο διανομής της στις γεωγραφικές ζώνες της Αττικής, Θεσσαλονίκης, Πάτρας και καθιερώνεται δίκτυο αποκλειστικής διανομής των προϊόντων της, όπως αυτό που εφαρμόζει η εταιρεία και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Σύμφωνα με τον όρο αυτόν, η προμηθεύτρια εταιρεία αναλαμβάνει την υποχρέωση να εφοδιάζει μόνο ένα διανομέα σε συγκεκριμένη και σαφώς οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή (αποκλειστική διανομή), ενώ συγχρόνως τίθεται σχετικός γεωγραφικός περιορισμός στο διανομέα, με την έννοια ότι δεν επιτρέπονται οι εκ μέρους του ενεργητικές πωλήσεις σε άλλη περιοχή που ανατίθεται αποκλειστικά σε άλλο διανομέα του συστήματος. Επιπροσθέτως, επιβάλλεται περιορισμός των ενεργητικών πωλήσεων και σε συγκεκριμένους πελάτες, οι οποίοι ήδη δεν προμηθεύονται τα σχετικά προϊόντα είτε από την ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ είτε από άλλον αποκλειστικό διανομέα. Παράλληλα, το σύστημα αποκλειστικής διανομής συνδυάζεται με την υποχρέωση προώθησης των σημάτων του συγκεκριμένου προμηθευ-

τή κατ' αποκλειστικότητα (single branding), συνεπώς οι συγκεκριμένοι διανομείς δεν δικαιούνται να εμπορεύονται ανταγωνιστικά σήματα. Η διάρκεια της ρήτρας αυτής είναι (...), ήτοι μέχρι τη λήξη της (...) διάρκειας σύμβασης και επί (...)μετά την καθ' οιονδήποτε τρόπο λύση αυτής. Σημειωτέον ότι στις συμβάσεις δεν συμπεριλαμβάνεται ρήτρα περί αποκλειστικής προμήθειας των σημάτων που διακινεί η ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ απευθείας από την ίδια και, συνεπώς, οι διανομείς μπορούν να εφοδιάζονται τα συγκεκριμένα σήματα και από άλλους διανομείς. β) Οι συμβάσεις διανομής της εταιρείας ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ με τους νέους επιλεγέντες διανομείς υπογράφηκαν στις (...), με έναρξη ισχύος στις (...) και (...)διάρκεια (ήτοι έως (...)). Οι συμβάσεις αυτές είναι όμοιες για τους επιλεγέντες διανομείς πλην των όρων που αφορούν στην πολιτική παροχής πιστώσεων (ποσά των εγγυητικών και ημέρες πίστωσης). Δυνάμει σχετικών όρων που περιλαμβάνονται στις συμβάσεις, καθιερώνεται δίκτυο αποκλειστικής διανομής των προϊόντων της εταιρείας στις προαναφερόμενες περιοχές και, συγκεκριμένα, η εταιρεία αναλαμβάνει την υποχρέωση να εφοδιάζει μόνον ένα διανομέα σε συγκεκριμένη και σαφώς οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή (αποκλειστική διανομή), ενώ συγχρόνως τίθεται σχετικός γεωγραφικός περιορισμός στον διανομέα, υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπονται οι εκ μέρους του πωλήσεις σε άλλη περιοχή ή σε πρόσωπα που θα μεταπωλήσουν τα εν λόγω προϊόντα σε άλλη περιοχή, αλλά ούτε και οι πωλήσεις σε άλλον διανομέα (εξουσιοδοτημένο ή μη) που δραστηριοποιείται εκτός της συγκεκριμένης περιοχής. Οι διανομείς δεν βαρύνονται με υποχρέωση μη άσκησης ανταγωνισμού, δηλαδή μπορούν να εμπορεύονται και άλλα ανταγωνιστικά σήματα, όμως φαίνεται ότι δεσμεύονται με ρήτρα αποκλειστικής προμήθειας των συγκεκριμένων σημάτων απευθείας από την ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ. γ) Οι συμβάσεις διανομής της εταιρείας Β.Α.Τ. με τους νέους επιλεγέντες διανομείς υπογράφηκαν στις (...), με έναρξη ισχύος την (...) και είναι (...) χρόνου. Δυνάμει σχετικών συμβατικών όρων, καθιερώνεται δίκτυο απλής, και όχι αποκλειστικής, διανομής των προϊόντων της στις προαναφερόμενες περιοχές Αττικής, Πάτρας και Θεσσαλονίκης και, συγκεκριμένα, τίθενται μεν στις συμβάσεις γεωγραφικοί περιορισμοί στην άσκηση των δραστηριοτήτων του διανομέα, υπό την έννοια της απαγόρευσης ενεργητικών πωλήσεων εκτός της συγκεκριμένης περιοχής ευθύνης του (πλην

αν πρόκειται για ενεργητική πώληση σε άλλον εξουσιοδοτημένο διανομέα), αλλά η προμηθεύτρια δεν δεσμεύεται ότι θα εφοδιάζει αποκλειστικά και μόνο τον αντισυμβαλλόμενο της στη συγκεκριμένη περιοχή, επιφυλασσομένη του δικαιώματος να ορίσει και άλλους διανομείς στην ίδια περιοχή. Απαγορεύεται, επίσης, σύμφωνα με ρητό όρο που περιλαμβάνεται στη σύμβαση «(...)». Στις συμβάσεις οι διανομείς δεν βαρύνονται με υποχρέωση μη άσκησης ανταγωνισμού, δηλαδή μπορούν να εμπορεύονται και άλλα ανταγωνιστικά σήματα. Επίσης, δεν φαίνεται να δεσμεύονται ευθέως από ρήτρα αποκλειστικής προμήθειας των συγκεκριμένων σημάτων από την αντισυμβαλλόμενη προμηθεύτρια εταιρεία. δ) Οι συμβάσεις διανομής της εταιρείας IMPERIAL με τους νέους διανομείς υπογράφηκαν στο διάστημα από (...)έως (...), τέθηκαν σε ισχύ την (...) και είχαν (...) διάρκεια (ήτοι έως (...)). Από την εξέταση των συμβάσεων προέκυψε ότι καθιερώνεται δίκτυο απλής, και όχι αποκλειστικής διανομής, των προϊόντων της στις προαναφερόμενες περιοχές (Αττική, Πάτρα, Θεσσαλονίκη), διότι η εταιρεία επιφυλάσσεται ρητώς του δικαιώματος της να διορίζει και άλλους διανομείς στην περιοχή όπου δραστηριοποιείται ο διανομέας. Περαιτέρω, δεν εισάγονται γεωγραφικοί περιορισμοί ως προς τις πωλήσεις, ενεργητικές ή παθητικές, εντός ή εκτός της περιοχής ευθύνης του διανομέα, ούτε περιλαμβάνεται όρος περί μη άσκησης ανταγωνισμού ή αποκλειστικής προμήθειας απευθείας από την εταιρεία και ε) Η εταιρεία ΚΑΡΕΛΙΑ, με το 1391/11-2-2014 έγγραφο της, απέστειλε, ως υποδείγματα των συμβάσεων διανομής που συνήψε με τους επιλεγέντες νέους διανομείς της, δύο συμβάσεις, οι οποίες υπογράφηκαν στις (...) (με την εταιρεία «(...)» που δραστηριοποιείται στην περιοχή του Πειραιά) και στις (...) (με την εταιρεία «(...)» που δραστηριοποιείται στην περιοχή της Θεσσαλονίκης), με έναρξη ισχύος αμφοτέρως στις (...) και (...)διάρκεια (ήτοι έως (...)). Δυνάμει σχετικών όρων, καθιερώνεται ρητώς δίκτυο αποκλειστικής διανομής των προϊόντων της ΚΑΡΕΛΙΑ στις ίδιες ως άνω περιοχές Αττικής, Πάτρας και Θεσσαλονίκης και, συγκεκριμένα, η εταιρεία αναλαμβάνει την υποχρέωση να εφοδιάζει μόνον ένα διανομέα σε συγκεκριμένη και σαφώς οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή (αποκλειστική διανομή), ενώ, συγχρόνως, τίθεται σχετικός γεωγραφικός περιορισμός στο διανομέα, υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπονται οι εκ μέρους του ενεργη-

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

τικές πωλήσεις (σε λιανέμπορους και χονδρέμπορους) σε άλλη περιοχή. Επιπροσθέτως, απαγορεύονται οι ενεργητικές πωλήσεις σε χονδρέμπορους ακόμη και εντός της περιοχής δραστηριοποίησης του διανομέα. Με τις επίμαχες συμβάσεις οι διανομείς βαρύνονται με υποχρέωση αποκλειστικής προμήθειας των προϊόντων από την ΚΑΡΕΛΙΑ. Τέλος, οι διανομείς που δραστηριοποιούνται στις περιοχές της Αττικής και της Πάτρας δεν δεσμεύονται με ρήτρα μη άσκησης ανταγωνισμού, δηλαδή μπορούν να εμπορεύονται και άλλα ανταγωνιστικά σήματα, ενώ αντίθετα ο διανομέας που δραστηριοποιείται στη Θεσσαλονίκη έχει υποχρέωση να διακινεί αποκλειστικά τα προϊόντα της εν λόγω εταιρείας. Ε) ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΠΙΤΟΠΙΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ. Από τον έλεγχο που διενεργήθηκε στις 5-9-2013: α) Στα γραφεία της εταιρείας ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ εντοπίσθηκαν τα ακόλουθα έγγραφα/αρχεία: Ένορκη βεβαίωση με ημερομηνία 26-7-2013 έξι (6) πρατηριούχων, οι οποίοι δήλωσαν ότι: «Παρά τις οχλήσεις που έχουμε κάνει στους αποκλειστικούς διανομείς της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ Α.Β.Ε.Σ. ήτοι (...) να μας προμηθεύουν τα προϊόντα της συγκεκριμένης εταιρείας αρνούνται και συνεπώς μας έχουν αποκλείσει από την πώληση προϊόντων καπνού μεγάλης φήμης και μεγάλης δημοφιλίας όπως Malboro, PHILIP MORRIS, ASSOS, Παπαστράτος, γεγονός που ήδη μας έχει πλήξει ανεπανόρθωτα». Επίσης, βρέθηκε έγγραφο (παρουσίαση) με ημερομηνία (...) με τίτλο (...), στο οποίο περιγράφεται μία πρόταση βάσει της οποίας (...). Σύμφωνα με τα συλλεχθέντα από τη Γ.Δ.Α. στοιχεία, το σχέδιο αυτό δεν προχώρησε. Περαιτέρω, σε μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με ημερομηνία 2-8-2012 με τίτλο «FW: A MEMORANDUM ON PROJECT D-GREECE» διευθυντικού στελέχους της εταιρείας ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, με αποδέκτες άλλα διευθυντικά στελέχη της ίδιας εταιρείας (ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ) επισυνάφθηκε «Μνημόνιο» με ημερομηνία 2-8-2012, στο οποίο αναφέρεται ότι, βάσει οικονομικής ανάλυσης που διεξήχθη τον Νοέμβριο του 2011, η διαμόρφωση του νέου συστήματος διανομής στις τρεις αστικές περιοχές αναμένεται να έχει οικονομικά οφέλη για την εταιρεία, που αναλύονται ειδικότερα. Τέλος, σε μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, πιθανώς στελέχους της εταιρείας ονόματι (...) προς τρία πρόσωπα, με ημερομηνία 12-6-2013, επισυνάπτεται παρουσίαση της εταιρείας JTI, στο οποίο αναφέρονται τα εξής (σε μετάφραση Γ.Δ.Α.): «Αγαπητοί, Παρα-

καλώ βρείτε συνημμένα παρουσίαση της JTI για το Δρόμο προς την Αγορά - Κανάλι Προμηθευτών, Συνέδριο για το νέο Δίκτυο Διανομής τους. Στο συνέδριο συμμετείχα κι εγώ και σκέφτηκα ότι θα το βρίσκατε ενδιαφέρον». β) Στα γραφεία της εταιρείας ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ βρέθηκαν τα ακόλουθα έγγραφα/αρχεία: Παρουσίαση της εταιρείας JTI με τίτλο «RTM Greece», στην οποία περιγράφεται η κίνηση της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ να αλλάξει το δίκτυο της καθώς και οι κύριοι στόχοι της αλλαγής του δικτύου για τα προϊόντα της JTI (τα οποία διανέμει, ως ήδη ελέχθη, η εταιρεία ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ). Στην ίδια παρουσίαση, αναφέρονται οι επιλεγέντες διανομείς στις περιοχές της Αθήνας, Θεσσαλονίκης και Πειραιά, καθώς και το χρονοδιάγραμμα για την αλλαγή του δικτύου διανομής. Από το έγγραφο αυτό οι ελεγκτές συνήγαγαν, ότι η εταιρεία JTI είχε κάποια ενημέρωση για την αλλαγή του δικτύου διανομής της ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, χωρίς ωστόσο να προκύπτει αν η τελική επιλογή των διανομμένων έγινε από την JTI ή την ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι στην από 25-4-2012 σύμβαση που συνδέει τις δύο εταιρείες, διευκρινίζεται ότι η επιλογή των χονδρεμπόρων/τοπικών υποδιανομμένων ανήκει στην αποκλειστική ευθύνη και ευχέρεια της ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ. Επίσης, στον ηλεκτρονικό χώρο (...) της εταιρείας βρέθηκαν δύο προγραμματισμένα ραντεβού για τις 4-7-2013 και 8-7-2013 στην τοποθεσία «Πεντελικόν» με (...) της εταιρείας Β.Α.Τ. Προς διερεύνηση της πραγματοποίησης ή μη, αλλά και του σκοπού των ανωτέρω συναντήσεων, τα στελέχη των δύο εταιρειών κλήθηκαν από την Γ.Δ.Α., σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, για να καταθέσουν ανωμοτί, στις 16-1-2015(την ίδια ώρα, σε διαφορετικά γραφεία της Επιτροπής). Και οι δύο κατέθεσαν ότι ουδεμία συζήτηση έγινε μεταξύ τους για το δίκτυο διανομής και την επιλογή του. Πάντως, στην έκθεση του εισηγητή προς την Επιτροπή, επισημαίνεται ότι, σε κάθε περίπτωση, οι συναντήσεις κατά τις ως άνω ημερομηνίες έλαβαν χώρα σε χρόνο, κατά τον οποίο είχαν ήδη υπογραφεί όλες οι συμβάσεις διανομής των εταιρειών Β.Α.Τ. και ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ με τους νέους διανομείς τους. γ) Στα γραφεία της εταιρείας Β.Α.Τ., εντοπίστηκαν τα ακόλουθα έγγραφα/αρχεία: «Εμπιστευτική Παρουσίαση της εταιρείας με τίτλο (...), σύμφωνα με την οποία η εταιρεία προέβη σε πλήρεις οικονομικές αναλύσεις, μετά την ολοκλήρωση των οποίων, ως καταλληλότερο μοντέλο για το ελληνικό περιβάλ-

λον, προκρίθηκε το σύστημα (...). Για την επιλογή των ικανότερων πρατηριούχων, χρησιμοποιήθηκε, ως κριτήριο, (...). Σύμφωνα με την εν λόγω παρουσίαση, στην Αθήνα υπήρχαν (...)πρατηριούχοι, εκ των οποίων μόνο οι κορυφαίοι (...) είχαν τις υποδομές για να στηρίξουν το νέο σύστημα διανομής. Βάσει των αναλύσεων της εταιρείας, προκρίθηκαν για το νέο μοντέλο διανομής στην Αθήνα (...) διανομείς και στη Θεσσαλονίκη (...) διανομείς, ενώ στην Πάτρα (...) διανομέας. Επί πλέον, στην εν λόγω παρουσίαση αναφέρεται ότι η B.A.T., λαμβάνοντας υπόψη τις τελευταίες εξελίξεις των μοντέλων διανομής των ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ και IMPERIAL βρέθηκε σε μεγάλη πίεση οικονομική. Το παραδοσιακό σύστημα των πρατηριούχων επρόκειτο να καταρρεύσει πολύ σύντομα, καθώς θα έχανε περίπου το (...)% του τζίρου του, στους επόμενους 6 μήνες. Αυτό σήμαινε, κατά τους ελεγκτές, ότι η εταιρεία αντιμετώπιζε τον τεράστιο κίνδυνο να μην μπορεί να διαθέσει τα σήματα της στα σημεία πώλησης και να αντιμετωπίσει, σε σύντομο χρόνο, θέματα (...). Το νέο σύστημα διανομής της (...) θεωρήθηκε από την B.A.T. αρκετά ελκυστικό, καθώς φαινόταν να είναι βιώσιμο και ασφαλές, για την αποφυγή σημαντικής απώλειας πωλήσεων και μεριδίων αγοράς (εξ αιτίας της κατάρρευσης των εναπομεινάντων πρατηριούχων). Τέλος, οι εκπρόσωποι της εταιρείας συναντήθηκαν, κατά το χρονικό διάστημα από (...) έως (...), με όλους τους διανομείς του νέου δικτύου, όπου παρουσιάστηκαν τα επιχειρηματικά τους σχέδια (...) και, ακολούθως προγραμματίσε την υπογραφή των συμβάσεων περί την (...)και την έναρξη του νέου συστήματος διανομής την (...), ενώ δεν απέκλεισε μελλοντικά την επανεξέταση ενός διαφορετικού συστήματος διανομής, που θα της έδινε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των λοιπών εταιρειών του κλάδου. δ) Στα γραφεία της εταιρείας IMPERIAL εντοπίστηκαν τα ακόλουθα έγγραφα/αρχεία: Μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από (...) προς το (...) και λοιπά διευθυντικά στελέχη της εταιρείας με ημερομηνία 5-12-2012, με θέμα «Αποκλειστική διανομή PMI». Το μήνυμα χαρακτηρίζεται, ως «εμπιστευτικό», και αναφέρει: «Αγαπητοί συνάδελφοι, αναφορικά με τη καθιέρωση συστήματος αποκλειστικής διανομής από την PMI, επισυνάπτω τη γνωμοδότηση του Χ...Μόλις λάβω την απάντηση για τα εκκρεμή σενάρια θα σας τη στείλω. Σε κάθε περίπτωση για οτιδήποτε χρειαστούμε μπορεί ο Χ... να έρθει

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

στο γραφείο μας (κάτι το οποίο προτείνω όταν είμαστε έτοιμοι για να έχει μία συνολική εικόνα). Για οτιδήποτε χρειαστείτε είμαι στη διάθεση σας...ΥΓ: Θα σας παρακαλούσα αφού διαβάσετε το συγκεκριμένο mail να το κάνετε αμέσως delete (και από τα deleted). Επίσης, οποιαδήποτε γραπτή επικοινωνία που ενδεχομένως αναφέρει πιθανή συνεργασία με JTI & BAT επίσης να γίνει delete. Η υπόθεση αυτή περιέχει "ευαίσθητα" δεδομένα τα οποία πρέπει να διαχειριστούμε με ΠΟΛΥ ΜΕΓΑΛΗ ΠΡΟΣΟΧΗ». Μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από (...) προς πρόσωπα της εταιρείας (εσωτερική αλληλογραφία) με θέμα «ESKEE COPA Meeting 21-1-2013» και ημερομηνία αποστολής την 22-1-2013 όπου αναφέρεται: «Αγαπητοί συνάδελφοι, σας παραθέτω τα κυριότερα σημεία της χθεσινής μας συνάντησης... OTHER ISSUES:... Τέλος μίλησα με την... για το άλλο θέμα και έστειλα ήδη τα στοιχεία σε Χ...Η κοπέλα της BAT φαίνεται ότι δεν γνωρίζει απολύτως τίποτα (ούτε καν για τα τρέχοντα θέματα) οπότε απέφυγα οποιαδήποτε κουβέντα. Έχω κανονίσει να το μάθω με άλλο τρόπο». Ατζέντα με σημειώσεις στο γραφείο του (...) της εταιρείας, στην οποία, αναφέρονται εκφράσεις που αφορούσαν στην αλλαγή του δικτύου διανομής των καπνικών προϊόντων, μεταξύ άλλων: «(...)». Μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από και προς πρόσωπα της εταιρείας (εσωτερική αλληλογραφία) με θέμα «Καρέλιας -Νέοι διανομείς στη Θεσσαλονίκη» και ημερομηνία αποστολής την 3-6-2013, όπου αναφέρεται: «Ο Καρέλιας διαφοροποιήθηκε στη Θεσ/νίκη!», δηλώνοντας κατ' αυτό τον τρόπο την έκπληξη/αιφνιδιασμό από τη συγκεκριμένη επιλογή της εταιρείας ΚΑΡΕΛΙΑ, σύμφωνα με την εισήγηση. Επίσης, σε προηγούμενο μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, με ημερομηνία 3-6-2013, από (...) της IMPERIAL προς διευθυντικά στελέχη, αναφέρθηκε ότι ο (...) τον πληροφόρησε ότι η ΚΑΡΕΛΙΑ στην Αθήνα «ακούμπησε» στις δικές τους επιλογές. ε) Στα γραφεία της εταιρείας ΚΑΡΕΛΙΑ (τόσο στην Καλαμάτα, όπου βρίσκεται η έδρα της διοίκησης και η μονάδα παραγωγής, όσο και στην Αθήνα, όπου στεγάζεται το τμήμα πωλήσεων και μάρκετινγκ της εταιρείας), βρέθηκαν τα εξής στοιχεία: Στο γραφείο του (...) της εταιρείας βρέθηκε Σύμβαση Εχεμύθειας μεταξύ των (...) με ημερομηνία (...) 27-3-2012, στην οποία προβλεπόταν ότι: «(...)». Μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από (...) της ΚΑΡΕΛΙΑ, προς στελέχη της εταιρείας, με ημερομηνία 14-

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

12-2012 με θέμα «Νοέμβριος», στο οποίο αναφέρονται τα εξής: «Εμπορικά θέματα - Ελλάδα: Μέσα στο Νοέμβριο πληροφορηθήκαμε την απόφαση της Philip Morris να καταργήσει, σε 6 μήνες και σε όλη την αγορά, το πρατηριακό καθεστώς σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πειραιά και Πάτρα και να δώσει την διανομή των προϊόντων της σε μικρό αριθμό μέχρι σήμερα πρατηριούχων κατ' αποκλειστικότητα και με αποκλειστικές περιοχές ευθύνης. Η εξέλιξη αυτή προκάλεσε μεγάλη αναστάτωση σε όλα τα πρατήρια, αφού έτσι χάνουν το 37% του όγκου πωλήσεων τους...Βέβαια η εξέλιξη αυτή δημιουργεί μεγάλες αλλαγές στο δίκτυο διανομής στα μεγάλα αστικά κέντρα. Είναι πολύ πιθανόν οι υπόλοιπες εταιρείες να συνδυαστούν σε σχήματα διανομής ώστε να ακολουθήσουν μία παρόμοια πολιτική και για τον σκοπό αυτό παρακολουθούμε καθημερινά τις εξελίξεις, ενώ είμαστε σε επαφή με τις υπόλοιπες εταιρείες. Παράλληλα αρκετά πρατήρια σκέφτονται τη συγχώνευση με άλλα πρατήρια, ενώ δεν θα πρέπει να αποκλειστεί ο κίνδυνος αυξημένων επισφαλειών προς τις καπνοβιομηχανίες...». Επίσης, βρέθηκε φαξ με ημερομηνία 29-5-2013, από το (...) της ΚΑΡΕΛΙΑ προς (...) με θέμα «Σύμβαση Β.Α.Τ.» στο οποίο αναφέρεται: «Κύριε (...), η Β.Α.Τ. απέστειλε σήμερα στους (12) Διανομείς-Αττικής, με τους οποίους ήδη έχει υπογράψει Σύμβαση και έχει συμφωνήσει η IMPERIAL, την συνημμένη Σύμβαση για μελέτη και υπογραφή». Στην Αθήνα, στο γραφείο του (...) της εταιρείας βρέθηκε μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, με ημερομηνία 30-7-2013 από τον (...) της εταιρείας με θέμα «Νέο καθεστώς διανομής Αττικής», στο οποίο αναφέρεται: «Οι προσωπικές επισκέψεις μου σε όλους τους διανομείς του νέου καθεστώτος, έκαναν σαφή την ανάγκη για σημαντικές αλλαγές του τρόπου διαχείρισης των επιχειρήσεων αυτών, κατέδειξαν την ανάγκη για ουσιαστική παρουσία της Εταιρείας μας στους χώρους των νέων διανομίων (συντριπτική πλειοψηφία νέες εγκαταστάσεις) αλλά και επιβάλλουν την ενδυνάμωση της παρουσίας μας και στις περιοχές που θα δραστηριοποιούνται οι νέοι διανομείς». Στο ίδιο μήνυμα αναφέρονται ονομαστικά οι νέοι διανομείς, οι οποίοι στην Αττική και στην Πάτρα είναι οι ίδιοι με αυτούς των εταιρειών ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, IMPERIAL και Β.Α.Τ, ενώ στη Θεσσαλονίκη η εταιρεία ΚΑΡΕΛΙΑ αναφέρει την επιλογή αυτόνομων συνεργατών. Στο μήνυμα αυτό υπάρχουν προτάσεις για τα βήματα

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

που πρόκειται να ακολουθήσει η εταιρεία, προκειμένου στο νέο αυτό σχήμα να ενδυναμώσει τη θέση της. Στην Αθήνα, στο γραφείο του ίδιου (...), βρέθηκε έγγραφο με τίτλο «Κατανομή Ν. Αττικής. Πρόταση JTI», στο οποίο αναφέρονται τα πρατήρια που τελικώς επιλέχθηκαν από την ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, ο αριθμός των σημείων λιανικής που θα εξυπηρετεί κάθε πρατήριο, καθώς και η ακριβής γεωγραφική περιοχή ευθύνης του. Τέλος, στα ηλεκτρονικά αρχεία της εταιρείας βρέθηκε μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, με ημερομηνία 22-3-2013, από τον (...) προς τον (...) της εταιρείας με θέμα «Ενέργειες Ανταγωνισμού», στο οποίο αναφέρεται: «Κύριε (...), Σας αποστέλλω την επιστολή της IMPERIAL προς τα πρατήρια για την διακοπή της συνεργασίας τους». Και στ) Στα γραφεία του Ελληνικού Συνδέσμου Καπνικών Εταιριών Ευρώπης, μέλη του οποίου είναι η J.T.I, η IMPERIAL και η B.A.T, βρέθηκαν τα ακόλουθα έγγραφα/αρχεία: Μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, με ημερομηνία 23-11-2012 από IMPERIAL προς ΕΣΚΕΕ με θέμα: «FW: Επιστολή σε πρατήρια», στην οποία αναφέρεται «(...)» (μφ Γ.Δ.Α: (...)). Στο μήνυμα επισυνάπτεται η επιστολή της εταιρείας ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, με την οποία ενημέρωνε τους διανομείς για την απόφασή της για την αλλαγή του δικτύου της. Κατόπιν αυτού και προκειμένου να διευκρινισθεί αν πραγματοποιήθηκε κάποια συνάντηση για το ανωτέρω θέμα, το κλιμάκιο του επιτόπιου ελέγχου της Γ.Δ.Α. έλαβε ανωμοτί κατάθεση από το (...) της Ε.Σ.Κ.Ε.Ε., στην οποία δήλωσε ότι: «Δεν θυμάμαι αν έχει γίνει τέτοια συνάντηση. Η συνάντηση του Δ.Σ. είχε πραγματοποιηθεί στις 5/11/2012 και η επόμενη τον Ιανουάριο του 2013, όπως προκύπτει και από τα πρακτικά. Η συνάντηση των Δ/ντων εταιρικών υποθέσεων που πραγματοποιείται μηνιαίως πραγματοποιήθηκε στις 15/11/2012 και στις 18/12/2012. Όπως προκύπτει από τις σημειώσεις (...), πραγματοποιήθηκε κάποια συνάντηση στις 28/11/2012 μεταξύ των Δ/ντων εταιρικών υποθέσεων....(...). Πιθανά να ζητήθηκε να συζητηθεί το θέμα, αλλά απορρίφθηκε από εμένα, που καθορίζω τα θέματα της ημερήσιας διάταξης των συναντήσεων, γιατί εντός του Συνδέσμου δεν συζητούνται εμπορικά θέματα». Επίσης, βρέθηκε το από 4-10-2011 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, με θέμα «Λίστες Πρατηρίων», απεσταλμένο από IMPERIAL προς Ε.Σ.Κ.Ε.Ε., στο οποίο αναφέρεται: «...Σου στέλνω και εγώ τη δική μας λίστα για ένα cross check

για να είμαστε σίγουροι ότι δεν θα ξεφύγει κανείς (!!). Μπορείς να κάνεις ένα τηλεφωνικό τσεκάρισμα με... αύριο? Θα σου πει τι έχει στη λίστα από J.T.I. και τσεκάρεις αντίστοιχα το αρχείο μας..... ΥΓ: Θα χρειαστούμε περίπου 100 φακέλους Ε.Σ.Κ.Ε.Ε.». Στο μήνυμα αυτό επισυνάπτεται λίστα excel με τις επωνυμίες συνολικά 122 μέχρι πρότινος συνεργαζόμενων πρατηριούχων και τις διευθύνσεις τους σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πειραιά και Πάτρα. Μάλιστα, στο τέλος της λίστας προστίθενται χειρόγραφα δύο ακόμα πρατηριούχοι, με τη σημείωση «από IMPERIAL». Στο ανωτέρω μήνυμα απαντά η Ε.Σ.Κ.Ε.Ε. στις 5-10-2011 αναφέροντας: «...επειδή η λίστα της J.T.I. δεν είναι αλφαβητική, μήπως μπορεί το τμήμα πωλήσεων σας να μας πει σε ποια επιπλέον πρατήρια θέλετε να στείλουμε επιστολή;...». Από τις απαντήσεις των καταγγελλομένων εταιρειών επί ερωτηματολογίου, που τους τέθηκε από τους ελεγκτές κατά τους ίδιους ως άνω επιτόπιους ελέγχους, που διενεργήθηκαν όλοι την ίδια ημέρα (5-9-2013), καθώς και από την ακροαματική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής προέκυψαν τα ακόλουθα, ανά εταιρεία: Α) Ο (...) της εταιρείας ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ (...) ανέφερε ότι οι λόγοι που οδήγησαν την εταιρεία στην απόφαση υιοθέτησης του νέου συστήματος διανομής ήταν: « (α) η αποτελεσματικότερη διακίνηση των προϊόντων προς τη λιανική για την καλύτερη κάλυψη των αναγκών του καταναλωτή (εξάλειψη out of stock/ελλείψεων σε κωδικούς της εταιρείας μας), (β) η ενίσχυση του σημείου της λιανικής, το οποίο, κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσεως, αντιμετωπίζει θέμα βιωσιμότητας (25% των λιανικών σημείων έκλεισαν την τελευταία τριετία) και (γ) η αποτελεσματικότερη προώθηση των προϊόντων μας προς τους καταναλωτές (αποκλειστικά πλέον επιτρεπόμενη είναι διαφήμιση των καπνικών προϊόντων μόνο στα σημεία λιανικής και μόνο με αυστηρούς περιορισμούς)». Σύμφωνα με τα εκτεθέντα από τον προαναφερόμενο, «η αλλαγή του δικτύου μελετούνταν περισσότερο από δύο έτη πριν την ανακοίνωση αυτού, η οποία πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 2012. Και πριν είχε ξαναμελετηθεί περί το 2008, χωρίς όμως να προχωρήσει». Τα κριτήρια επιλογής των νέων αποκλειστικών διανομέων της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ ήταν: (α) οικονομικά κριτήρια (πιστοληπτική ικανότητα, προϊστορία πληρωμών προς την ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, φερεγγυότητα), (β) υποδομές (κτιριακές, μεταφορικά μέσα, ανθρώπινο δυναμικό, συστήματα πλη-

ροφορικής) και (γ) εμπορικά κριτήρια (εμπειρία αγοράς στη διαχείριση της λιανικής και με προοπτικές εξέλιξης, σύγχρονη επιχειρηματική νοοτροπία). Αξιοσημείωτο είναι ότι ο όγκος των πωλήσεων δεν ήταν το μόνο κριτήριο, αλλά υπήρξε συνεκτίμηση πολλών παραμέτρων (π.χ. στην Πάτρα επιλέχθηκε ο 3ος σε όγκο)». Τέλος, ο ανωτέρω σημείωσε ότι «η κάλυψη των σημείων λιανικής θα εξασφαλιστεί αφενός μέσω του ορισμού συγκεκριμένης γεωγραφικής περιοχής ευθύνης κάθε αποκλειστικού διανομέα και αφετέρου μέσω των συμβατικών ρητρών, οι οποίες αφορούν συγκεκριμένο πρόγραμμα κάλυψης, προώθησης και διανομής των προϊόντων στα σημεία λιανικής και τέλος μέσω των επενδύσεων των ίδιων των διανομέων για την κάλυψη των αναγκών των σημείων λιανικής πώλησης». Β) Ο (...) της εταιρείας ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ (...) εξήγησε ότι ο κυριότερος λόγος, που ώθησε την εταιρεία στην αλλαγή του δικτύου διανομής της, ήταν η απόφαση της εταιρείας ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ να υλοποιήσει το μοντέλο της επαρχίας και στις 4 μεγάλες πόλεις (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Πειραιά). Η αλλαγή αυτή, κατά την άποψη της ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, παρείχε στην ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ μεγάλο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, σε αντίθεση με το μέχρι πρότινος σύστημα διανομής. Ένας δεύτερος λόγος αλλαγής του συστήματος της ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, ήταν η ανάγκη δημιουργίας οικονομικής ευρωστίας. Σύμφωνα με τον προαναφερόμενο «το 35% της αγοράς έφευγε από το υπάρχον πρατηριακό καθεστώς, με αποτέλεσμα αυτό να δημιουργεί ζητήματα πιστωτικής έκθεσης από τη μεριά μας. Το υπάρχον καθεστώς θα εξυπηρετούσε τα ίδια σημεία με ποσοστό της τάξης του 35% λιγότερο, οπότε θα είχε μεγαλύτερο κόστος διανομής και λιγότερη ρευστότητα άρα θα κλυδωνιζόταν το ίδιο το πρατηριακό καθεστώς». Κατά τα λεγόμενα του ίδιου, τα προβλήματα ρευστότητας των πρατηριούχων άρχισαν να διαφαίνονται από την έναρξη ισχύος του νέου συστήματος διανομής της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, καθώς από τότε και μετά παρουσιάσθηκε αύξηση των αιτήσεων διευκόλυνσης και των πιστωτικών ορίων. Η αλλαγή του συστήματος διανομής αποφασίσθηκε από την ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ στο τέλος Ιανουαρίου 2013, κατόπιν εσωτερικής μελέτης. Η εταιρεία κατέληξε στην επιλογή (...) διανομέων, με κριτήριο τον αριθμό των εξυπηρετούμενων σημείων (450-550 σημεία) και προέβη σε ενδελεχή απογραφή των σημείων λιανικής, τα οποία θα έπρεπε να επισκέπ-

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

τεται, ανά συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα και ανά συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, έκαστος από τους επιλεγέντες νέους διανομείς. Τα κριτήρια επιλογής των νέων διανομέων ήταν: «(α) η επιχειρηματικότητα, δηλαδή η ικανότητα τον να σκέφτεται ανοικτά και πώς θα εξελίξει τις ανάγκες της επιχείρησής του, (β) η οικονομική υγεία και επιφάνεια, (γ) η πειθαρχημένη προσέγγιση της αγοράς, δηλαδή αν ήταν ένας χονδρέμπορος που δεν έχανε χρήματα ή δεν παραπονιόταν σε σχέση με το πελατολόγιο ή και το αντίστροφο, (δ) η ποιότητα της συνεργασίας και η δυνατότητα ικανοποίησης της ζήτησης σε μία σχέση προμηθευτή πελάτη διαδραματίζει ρόλο και το πώς συνεισφέρει ο ίδιος, μεταφέροντας την εμπειρία του στο συνολικό status της αγοράς. Το μέγεθος τους και η γεωγραφική τους θέση δεν ήταν κριτήριο. Τα κριτήρια ήταν ποιοτικά, όχι ποσοτικά». Αναφορικά με το γεγονός ότι οι λοιπές ανταγωνίστριες εταιρείες επέλεξαν τους ίδιους διανομείς με την ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, δίνει την ακόλουθη εξήγηση: «Όλοι περιμέναμε να δούμε, τι θα κάνει ο δεύτερος. Αν ο πρώτος έχει τη δυνατότητα να διατηρήσει τον όγκο του και το τζίρο του, ο δεύτερος έχει πολύ μικρότερη δυνατότητα. Τις λοιπές εταιρείες δεν τις συνέφερε οικονομικά. Θα μπορούσαν να δημιουργήσουν ένα άλλο δίκτυο, αλλά εδώ υπήρχε ένα έτοιμο δίκτυο. Εμείς επιλέξαμε ένα ικανό δίκτυο και οι άλλοι έλαβαν τις αποφάσεις τους, ως αποτέλεσμα φυσικής νομοτέλειας... Αν παραμέναμε στο παλαιό δίκτυο θα είχαμε σημαντικό ανταγωνιστικό μειονέκτημα. Γιατί θα υπήρχε ένα δίκτυο που πουλάει τα προϊόντα της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ και από την άλλη ένα δίκτυο που πουλάει όλα προϊόντα, χωρίς να έχει τις ίδιες προδιαγραφές. Όταν φεύγει το μερίδιο του 35% από την αγορά χάνεται ρευστότητα. Και αυτοί οι (...) έχουν χάσει το 35%, αλλά έχουν αυξήσει τον όγκο τους. Τώρα το νέο σχήμα είναι περισσότερο βιώσιμο». Τέλος, ο προμνησθείς ανέφερε ότι το γεγονός της διακίνησης από τους επιλεγέντες διανομείς, πέραν των προϊόντων της εταιρείας, και ανταγωνιστικών προϊόντων θα έχει θετικές συνέπειες, διότι αν οι διανομείς έχουν μια πολυσχιδή δραστηριότητα, θα έχουν οικονομική ευρωστία και καλύτερη αντιμετώπιση από την αγορά. Γ) Ο (...) της εταιρείας Β.Α.Τ. (...) ανέφερε ότι «κατά καιρούς η εταιρεία εξετάζει τα δίκτυα διανομής της. Από τον Νοέμβριο του 2012 είχαμε ξεκινήσει μια τέτοια διαδικασία επαναξιολόγησης της αποτελεσματικότητας του υπάρχοντος δικτύου-

υ. Στο τέλος Νοεμβρίου έγινε γνωστή ή ανακοίνωση της αλλαγής του δικτύου της PMI σε δίκτυο αποκλειστικής διανομής. Οι επιλεγέντες διανομείς από την ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ στην Αθήνα έκαναν περίπου το (...) % των πωλήσεων μας. Στη Θεσσαλονίκη και Πάτρα οι επιλεγέντες διανομείς έκαναν περίπου το (...) % των πωλήσεων μας στις αντίστοιχες περιοχές. Ήταν λοιπόν οι σημαντικότεροι από τους πελάτες μας. Με τους διανομείς αυτούς δεν είχαμε πλέον τη δυνατότητα να συνεργαζόμαστε. Και στις άλλες πόλεις η ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ επέλεξε τους καλύτερους από άποψη οργάνωσης, συστημάτων, πωλήσεων... Από τη στιγμή αυτή και μετά, επιταχύνθηκαν οι δικές μας διαδικασίες. Αυτό γιατί οι λοιποί πρατηριούχοι χάνοντας το 35% του τζίρου τους, λόγω της απώλειας των σημάτων της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, θα έχαναν σημαντικό μέρος του τζίρου τους, την κερδοφορία τους και έτσι δεν θα ήταν βιώσιμοι. Έγιναν πλάνα με διάφορα δυνατά σενάρια και με οικονομικές αναλύσεις. Το ύψος της επένδυσης για να δημιουργήσουμε δίκτυο αποκλειστικής διανομής θα μας κόστιζε.... Απαιτούσε επένδυση σε ανθρώπινο δυναμικό, αυτοκίνητα, εγκαταστάσεις κ.τ.λ. Το κόστος αυτής της επένδυσης ήταν μεγάλο, και εκτιμώντας την οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα, το μερίδιο μας ((...) %) το οποίο βαίνει μειούμενο (είχαμε άνω του (...) % και τώρα έχουμε (...) %), την πτώση κατά περίπου (...) % του τζίρου μας την περίοδο 2010 - 2012, επεξεργασθήκαμε το σενάριο δημιουργίας ενός μικρότερου δικτύου με 6-7 διανομείς (για την Αθήνα) που είναι ήδη μέσα στην αγορά. Ωστόσο, πριν προβούμε σε πρόταση προς τους επιλεγέντες διανομείς, μάθαμε από την αγορά ότι η JTI επέλεξε κάποιους διανομείς για συνεργασία. Μετά από 15 ημέρες μάθαμε για την IMPERIAL ότι μπαίνει στο δίκτυο της JTI. Κάποιοι από τους διανομείς που είχαμε στο νου μας να επιλέξουμε, είχαν επιλεγεί από τη JTI. Ο μεγάλος κίνδυνος για την BAT ήταν ότι οι ανταγωνιστές μας είχαν ήδη επιλέξει διανομείς και υπήρχε ο κίνδυνος αν το δίκτυο ήταν κλειστό να μείνουμε εκτός αγοράς και εκτός διάθεσης των προϊόντων μας στα τελικά σημεία. Αργότερα, μάθαμε από την αγορά (πρατηριούχους επιλεγέντες και μη) ότι το δίκτυο δεν ήταν κλειστό. Έπειτα, οι επιλεγέντες διανομείς της JTI μας προσέγγισαν από μόνοι τους με επιχειρηματικά σχέδια, ζητώντας συνεργασία. Όπως προέκυπτε από τα επιχειρηματικά πλάνα που μας επέδειξαν οι υποψήφιοι διανομείς, οι ίδιοι

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

αναλάμβαναν στο πλαίσιο της εξυπηρέτησης του δικτύου διανομής της JTI και της IMPERIAL γεωγραφικές περιοχές ευθύνης, χωρίς να γνωρίζω ειδικότερους όρους της συμφωνίας τους, οπότε εμείς επιλέγοντας ένα μικρότερο αριθμό διανομέων, κινδυνεύαμε κάποιοι από αυτούς να έπρεπε να πηγαίνουν σε σημεία μόνο για τα δικά μας προϊόντα. Αυτό είχε τον κίνδυνο να μείνουν κάποια σημεία ακάλυπτα από τα προϊόντα μας, διότι δεν θα συνέφερε η διανομή μόνο των δικών μας προϊόντων σε αυτά τα σημεία. Γι' αυτό επιλέξαμε τελικά τους διανομείς του δικτύου της JTI και της IMPERIAL και πιθανόν και λοιπών εταιρειών. Από εμάς δεν έχουν τεθεί γεωγραφικοί περιορισμοί. Κατά τις συναντήσεις και τις διαπραγματεύσεις με τους διανομείς, μας παρουσίασαν τα επιχειρηματικά τους πλάνα, στα οποία θα αναλάμβαναν κάποιες κύριες περιοχές ευθύνης ο καθένας εξ αυτών, ωστόσο την BAT την ενδιαφέρει μόνο η πλήρης κάλυψη της Αττικής και των λοιπών περιοχών και για το λόγο αυτό δεν ετέθη από την πλευρά μας κανένας γεωγραφικός περιορισμός». Όπως δήλωσε ο προαναφερόμενος, η απόφαση για την αλλαγή του δικτύου διανομής της εταιρείας, ελήφθη περί τα τέλη Απριλίου 2013, οπότε και έγινε η καταγγελία των συμβάσεων με τους πρατηριούχους. Τα βασικά κριτήρια επιλογής των νέων διανομέων ήταν «να είναι βιώσιμες επιχειρήσεις, να έχουν τη διάθεση και τη δυνατότητα να προσαρμοθούν στα νέα δεδομένα της αγοράς, να προέρχονται από την αγορά των καπνικών, ο τρόπος διανομής των προϊόντων (δηλαδή να «κυνηγούν» τις πωλήσεις των προϊόντων), τα μέσα που χρησιμοποιούν (π.χ. να έχουν μέσα μεταφοράς), να υπάρχει μηχανογραφική υποστήριξη, η δυνατότητα έκδοσης E/E, ο τζίρος τους. Είναι και τα ποιοτικά κριτήρια και όχι μόνο ο τζίρος. Υπάρχουν περιπτώσεις παλαιών συνεργατών μας με ισοδύναμο τζίρο (με τους επιλεγέντες), αλλά ο τρόπος διάθεσης των προϊόντων μας ήταν διαφορετικός από αυτόν που επιθυμούσαμε (πωλήσεις μέσω cash and carry). Για λόγους όπως αυτός, ή εξαιτίας της απουσίας διάδοχης κατάστασης του διανομέα, ή επικείμενης συνταξιοδότησης του δεν επελέγησαν. Η βιωσιμότητα των διανομέων είναι πιο πιθανή από τη στιγμή που επιλέχθηκαν και από τους άλλους ανταγωνιστές». Η κάλυψη όλων των σημείων λιανικής, μετά την εφαρμογή του νέου συστήματος διανομής, διασφαλίζεται -κατά δήλωση του- από το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις του νέου

συστήματος είναι πιο οργανωμένες, υφίστανται δομές και μπορούν να τύχουν καλύτερης υποστήριξης από τους ανθρώπους της εταιρείας. Τέλος, αναφορικά με τη διακίνηση ανταγωνιστικών προϊόντων από τους επιλεγέντες διανομείς δήλωσε ότι: «η διανομή ανταγωνιστικών προϊόντων ισχυροποιεί την παρουσία των διανομέων στην αγορά». Δ) Ο (...) της εταιρείας IMPERIAL απάντησε στο ερωτηματολόγιο ότι η αλλαγή του δικτύου διανομής ήταν θέμα ανταγωνισμού, λόγω της αλλαγής του δικτύου του βασικού ανταγωνιστή της εταιρείας και της αγοράς (ήτοι της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ), η οποία, το Νοέμβριο του 2012, κατήγγειλε το υφιστάμενο τότε δίκτυο της σε Αττική, Θεσσαλονίκη και Πάτρα και τελικά προχώρησε στη δημιουργία δικτύου αποκλειστικών διανομέων. Σύμφωνα με τα κατατεθέντα από τον ανωτέρω: «Με τη δημιουργία του συστήματος διανομής της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ δημιουργήθηκε ένα ευέλικτο και οικονομικά εύρωστο σύστημα διανομέων που μπορεί να διακινεί τα προϊόντα της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ με ταχύτητα, σε καθημερινή βάση, να επισκέπτεται και να ελέγχει τα σημεία λιανικής πώλησης σε συνεχή βάση, να εκτελεί επιτυχώς προωθητικά προγράμματα όποτε αποφασίσει η ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ και γενικά να είναι ανταγωνιστική έναντι όλων των άλλων, οι οποίοι για τις περιοχές αυτές εξακολουθούσαν να έχουν κοινό δίκτυο μεγάλου αριθμού διανομέων. Για παράδειγμα για την Αττική ήταν περίπου 90, μέσω των οποίων έπρεπε η εταιρεία μας να ανταγωνιστεί το νέο ευέλικτο σύστημα της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ. Επιπρόσθετα, υπήρχε και οικονομικό πρόβλημα, καθώς οι 90 διανομείς της Αττικής είχαν οικονομικά προβλήματα, επειδή έδιναν πίστωση στο λιανεμπόριο πολύ μεγαλύτερη από αυτή που τους έδινε η καπνοβιομηχανία. Η οικονομική τους θέση επιδεινώθηκε μετά την αποχώρηση της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ... Για τους λόγους αυτούς έπρεπε να προσαρμοστούμε στα νέα δεδομένα και να προχωρήσουμε στην αναδιάρθρωση του δικτύου μας, ώστε να δημιουργήσουμε κι εμείς ένα σύστημα διανομής ευέλικτα και οικονομικά εύρωστο που να μπορεί να ανταγωνιστεί την ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ... Σημειώνεται επίσης ότι αν δεν υπήρχε η αναδιάρθρωση του δικτύου της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ δεν θα προχωρούσαμε στην αναδιάρθρωση του δικτύου μας». Κατά την εκτίμηση του προμνησθέντος, οι σχετικές συζητήσεις για την αλλαγή του συστήματος διανομής της IMPERIAL ξεκίνησαν στις αρχές του 2013, μετά την καταγγελία των συμβάσεων

της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ με τους πρατηριούχους. Τα κριτήρια για την επιλογή των νέων διανομέων προέκυψαν με βάση το περιεχόμενο επιχειρηματικού σχεδίου, που «δόθηκε σε μεγαλύτερο αριθμό από αυτούς που τελικά επελέγησαν» και «από το σύνολο των συνεργατών του νέου δικτύου χονδρεμπόρων έχει κατατεθεί στην εταιρεία επιχειρηματικό σχέδιο (αποτέλεσε μέρος της διαδικασίας αξιολόγησης για την επιλογή τους), σύμφωνα με το οποίο εξασφαλίζεται η κάλυψη και η συχνότητα επίσκεψης σε όλα τα σημεία λιανικής». Σύμφωνα με την Γ.Δ.Α. από τα υποβληθέντα επιχειρηματικά σχέδια προέκυψε ότι, κατά το χρόνο υποβολής τους, οι τελικά επιλεγέντες διανομείς είχαν ήδη επιλεγεί ως διανομείς της ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Α.Ε., γεγονός που ελήφθη υπόψη και αξιολογήθηκε αναφορικά με τη βιωσιμότητα της επιχείρησής τους. Τέλος, σε σχετική ερώτηση για τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει η διανομή ανταγωνιστικών προς την εταιρεία προϊόντων από τους ίδιους διανομείς, απάντησε ότι «για την εμπορία δεν υπάρχει καμία επίπτωση. Για το διανομέα αυξάνει την ευρωστία του, διότι δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει μόνο με μία καπνοβιομηχανία». Και Ε) Στα γραφεία της εταιρείας ΚΑΡΕΛΙΑ στην Καλαμάτα, ο (...) της εταιρείας και ο (...) της εταιρείας, απάντησαν επί του ερωτηματολογίου ότι η εταιρεία δεν είχε κανένα λόγο να αλλάξει το προϋπάρχον σύστημα διανομής μέσω πρατηρίων. Παρόλα αυτά «η μεγαλύτερη εταιρεία στον κλάδο μας με ποσοστό αγοράς (...)%, η δεύτερη μεγαλύτερη εταιρεία του κλάδου, η τρίτη μεγαλύτερη εταιρεία του κλάδου και η τέταρτη μεγαλύτερη εταιρεία του κλάδου μας, αποφάσισαν να καταγγείλουν τις συνεργασίες που είχαν οι ίδιες με τα εν λόγω πρατήρια με αποτέλεσμα να διαλυθεί το πρατηριακό σύστημα. Η εταιρεία μας με ένα ποσοστό (...)% στη συγκεκριμένη αγορά δεν θα μπορούσε να συνεχίσει τη διανομή μέσω των υφιστάμενων πρατηριούχων. Ο λόγος είναι ότι κανένα πρατήριο δεν θα μπορούσε να είναι βιώσιμο έχοντας μόνο το (...)% των προϊόντων καπνού στην αγορά. Εμείς ήμασταν η 5^η εταιρεία που καταγγείλαμε τη συνεργασία μας με τους πρατηριούχους και ακολούθησε η ΣΕΚΑΠ. Εμείς μάθαμε ότι κατήγγειλαν οι τέσσερις μεγαλύτερες εταιρείες τη συνεργασία τους με τους πρατηριούχους, από τους πρατηριούχους. Όλες οι αλλαγές στον τρόπο διανομής των καπνικών προϊόντων στις πόλεις Αθήνας, Πειραιά, Θεσσαλονίκης, Πάτρας δρομολογήθηκαν αποκλειστικά από έ-

ναν λόγο. Ο κυρίαρχος της ελληνικής αγοράς ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ διέκοψε με αποκλειστική της πρωτοβουλία τη συνεργασία με τα πρατήρια στις ανωτέρω πόλεις. Εκτιμούμε ότι τα μεγέθη των υπολοίπων εταιρειών στην αγορά καπνικών προϊόντων στις ανωτέρω πόλεις δεν ήταν ικανά να προκαλέσουν την εξέλιξη αυτή». Σημειώνεται ότι η εταιρεία ΚΑΡΕΛΙΑ κατήγγειλε τις συμβάσεις με τους πρατηριούχους εντός του πρώτου δεκαπενθήμερου του Ιουνίου 2013 και, κατά τη διενέργεια του επιτόπιου ελέγχου, εξακολουθούσε να βρίσκεται στο στάδιο επιλογής των νέων διανομέων από τους υφιστάμενους πρατηριούχους, σύμφωνα με τα λεγόμενα των εκπροσώπων της εταιρείας στην Καλαμάτα, που δήλωσαν ότι: «φαίνεται ότι αντικειμενικά οι δυνατότητες επιλογής μας είναι περιορισμένες... Υποχρεωτικά θα επιλέξουμε κάποιους από τους υφιστάμενους κατά τη χρονική στιγμή της επέλευσης των αποτελεσμάτων της καταγγελίας μας... Τα κριτήρια που θα εφαρμόσουμε θα είναι καθαρά οικονομικής και εμπορικής φύσεως κριτήρια (π.χ. πρόσβαση σε σημεία λιανικής, κεφαλαιακή επάρκεια, φερεγγυότητα, οργάνωση κ.τ.λ)». Εν τούτοις, κατά τη διενέργεια του ελέγχου (την ίδια ημερομηνία) στα γραφεία της εταιρείας στην Αθήνα, ο (...) της εταιρείας σε σχετική ερώτηση ανέφερε ότι: «Στις 15 Μαρτίου του 2013 η J.T.I. όρισε δώδεκα (12) διανομείς με συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές χωρίς όμως αποκλειστική διανομή των σημάτων της, δηλαδή, με ανοιχτή συνεργασία και με άλλες εταιρείες. Στο τέλος Μαρτίου του 2013 η IMPERIAL και στη συνέχεια η B.A.T. άλλαξαν το δίκτυο διανομής και όρισαν, ως διανομείς τους, τους 12 που είχε επιλέξει και η J.T.I. για να διακινούν τα σήματα τους. Αυτή η αλλαγή αφορά Αττική, Θεσσαλονίκη και Πάτρα. Το Μάιο του 2013 αποφασίσαμε και εμείς να συνεργαστούμε με τους ίδιους δώδεκα (12) στο Ν. Αττικής, χωρίς όμως ακόμη να έχουμε υπογράψει συμβάσεις. Στις 11 Μαΐου αποστείλαμε εξώδικα προς όλα τα πρατήρια Αθηνών - Θεσσαλονίκης και Πάτρας, συμπεριλαμβανομένων και των δώδεκα (12) με τους οποίους προτιθέμεθα να συνεργαστούμε. Η εξώδικη δήλωση προέβλεπε καταγγελία της άτυπης σύμβασης με εξάμηνη προθεσμία όπως υπαγορεύει η νομοθεσία. Η επιλογή μας για τους ίδιους δώδεκα (12) διανομείς στηρίζεται στην αδυναμία βιωσιμότητας δικτύου αποκλειστικά από δικούς μας διανομείς λόγω του χαμηλού τζίρου των προϊόντων μας με στόχο πάντα να εξασφαλίσο-

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

υμε βιώσιμο και ανταγωνιστικό δίκτυο». Τέλος, σε σχετική ερώτηση αναφορικά με τις επιπτώσεις από τυχόν διακίνηση ανταγωνιστικών προϊόντων από τους επιλεγέντες διανομείς, η εταιρεία ανέφερε, ως θετική συνέπεια, τη μεγαλύτερη επιρροή που θα έχουν οι διανομείς όταν θα συναλλάσσονται με τα σημεία λιανικής (λόγω του μεγαλύτερου όγκου των προϊόντων που θα διανέμουν). Ως επίπτωση, ανέφερε ότι, αν η εταιρεία δεν είναι ισοδύναμη με την ανταγωνίστρια, μπορεί κάποια στιγμή να μεροληπτεί ο διανομέας, εις βάρος της εταιρείας. Ο προαναφερόμενος (...) ανέφερε ότι οι επιλεγέντες διανομείς, αν δεν διακινούν ανταγωνιστικά προϊόντα, δεν θα είναι βιώσιμοι. Αντίστοιχες απόψεις εξέθεσε η εταιρεία ΚΑΡΕΛΙΑ και κατά την ακροαματική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής. Ειδικότερα, τόνισε ότι η απόφαση αναδιάρθρωσης του δικτύου της αποτελούσε αναπόδραστη συνέπεια των αλλαγών που είχαν συντελεστεί στην αγορά διανομής καπνικών προϊόντων μετά τη δημιουργία του νέου δικτύου, αφενός της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ και αφετέρου των εταιρειών ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, IMPERIAL και Β.Α.Τ. Τέλος, επεσήμανε ιδιαίτερος το γεγονός ότι, λόγω του χρονικού σημείου καταγγελίας εκ μέρους της των συμβάσεων διανομής με τους παλαιούς πρατηριούχους, δηλαδή μετά την καταγγελία των υπολοίπων καπνοβιομηχανιών (πλην της ΣΕΚΑΠ), αλλά και του μικρού μεριδίου που κατέχει στην αγορά, ήταν επιχειρηματικά αδύνατον να επιλέξει άλλο δίκτυο διανομής από εκείνο που είχαν ήδη δημιουργήσει οι ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, IMPERIAL και Β.Α.Τ..

9. Επειδή, η Επιτροπή, από την αξιολόγηση των ευρημάτων που παρατίθενται ανωτέρω, θεώρησε ότι ένα μόνο στοιχείο αφορά σε πιθανή επικοινωνία μεταξύ του συνόλου των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων και συγκεκριμένα το από 23-11-2012 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου υπαλλήλου της IMPERIAL προς τον Ε.Σ.Κ.Ε.Ε., με θέμα την πιθανή συζήτηση -στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του τελευταίου- της ενέργειας της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ να καταγγείλει τις υφιστάμενες συμβάσεις διανομής. Ωστόσο, από τον έλεγχο στα γραφεία του Ε.Σ.Κ.Ε.Ε., δεν κατέστη δυνατό, όπως αναφέρει η Επιτροπή, να επιβεβαιωθεί η αποδοχή της ανωτέρω πρότασης από τον Ε.Σ.Κ.Ε.Ε. ούτε και από τα μέλη αυτού, ενώ από το μεταγενέστερο και με ημερομηνία 22-1-2013 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου υπαλλήλου της IMPERIAL προκύπτει, σαφώς, ότι το ζήτη-

μα αυτό δεν συζητήθηκε μεταξύ του συνόλου των καταγγελλόμενων επιχειρήσεων κατά τη συνάντηση του Ε.Σ.Κ.Ε.Ε. της προηγούμενης ημέρας (21-1-2013). Εξάλλου, ως προς τα υπόλοιπα ευρήματα, η Επιτροπή εκτίμησε ότι αυτά αναφέρονται σε μεμονωμένες και διάσπαρτες επικοινωνίες μεταξύ κάποιων προσώπων από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, εξαιρουμένης της Β.Α.Τ., για την οποία ευθέως προέκυψε ότι προγραμμάτισε αυτόνομα την αναδιάρθρωση του δικτύου της, σε συνέχεια των ενεργειών της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ και ότι δεν κατόρθωσε να προλάβει τις εξελίξεις μετά και την επιλογή από τις ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ και IMPERIAL των πλέον αποτελεσματικών, κατά τις εκτιμήσεις της διανομέων με τους οποίους σκόπευε να συμβληθεί και η ίδια η Β.Α.Τ. Συγκεκριμένα, το ηλεκτρονικό μήνυμα του (...) με ημερομηνία 14-12-2012, το οποίο φαίνεται ότι εστάλη στους συνεργάτες του κατόπιν της αυτόνομης απόφασης της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ να αποσυρθεί από το έως τότε κοινό δίκτυο διανομής του συνόλου των καπνοβιομηχανιών και να δημιουργήσει δικό της δίκτυο, αναφέρεται σε εν γένει επικοινωνία με τις υπόλοιπες εταιρείες του κλάδου, ενόψει της πιθανότητας να συμπράξουν σε σχήματα διανομής. Από τα στοιχεία που συλλέχθηκαν προέκυψε ότι η ΚΑΡΕΛΙΑ ήλθε σε επικοινωνία με την ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, προκειμένου να (...), όπως σαφώς προκύπτει, κατά την κρίση της Επιτροπής, από τη «Σύμβαση Εχεμύθειας», (...). Όπως, όμως προέκυψε εκ των υστέρων από τα στοιχεία του φακέλου, η εταιρεία ΚΑΡΕΛΙΑ δεν συνεργάσθηκε εν τέλει με κανέναν τρόπο με την ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ σε επίπεδο διανομής, αλλά, αντιθέτως, αφού η τελευταία διαμόρφωσε δικό της δίκτυο και, αφού ακολούθησε η καταγγελία και ο επιτόπιος έλεγχος, η ΚΑΡΕΛΙΑ φαίνεται ότι προσχώρησε στο δίκτυο διανομής που θα εξυπηρετούσε και τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, γεγονός που επιβεβαιώθηκε, κατά την κρίση της Επιτροπής, από τα νεώτερα στοιχεία του φακέλου (πλην του διανομέα Θεσσαλονίκης). Τέλος, φαίνεται ότι υπήρξε και μια μεμονωμένη επικοινωνία μεταξύ υπαλλήλων των εταιρειών IMPERIAL και JTI, όπως προκύπτει από το από 22-1-2013 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου υπαλλήλου της πρώτης. Ωστόσο, από το περιεχόμενο του μηνύματος, όπως εκτίμησε η Επιτροπή, δεν προέκυψε με σαφήνεια το περιεχόμενο της επικοινωνίας, αλλά αυτή μπορεί να συνιστούσε απλώς μια διερευνητική επαφή, σε συνέχεια της απόφα-

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

σης της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ να αποσυρθεί από το κοινό σύστημα διανομής. Για τους λόγους αυτούς, η Επιτροπή κατέληξε ότι, από την έρευνα της Γ.Δ.Α., δεν προέκυψαν επαρκή κατά νόμο στοιχεία, ώστε να συγκροτηθούν κρίσιμα πραγματικά περιστατικά, βάσει των οποίων να αποδειχθεί η σύναψη οριζόντιας συμφωνίας μεταξύ όλων (ή έστω ορισμένων από τις καταγγελλόμενες εταιρείες), για την από κοινού αναδιάρθρωση του δικτύου διανομής των προϊόντων τους στα τρία μεγάλα αστικά κέντρα (Αττική, Θεσσαλονίκη, Πάτρα), η οποία να έχει ως αντικείμενο την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού. Τέτοια στοιχεία δεν προέκυψαν, επίσης, κατά την Επιτροπή, ούτε κατά την διεξαχθείσα ενώπιόν της ακροαματική διαδικασία. Περαιτέρω, η Επιτροπή ερεύνησε και κατά πόσον οι προαναφερόμενες -έστω σποραδικές και μεμονωμένες- επαφές και η τελική απόφαση των καταγγελλομένων εταιρειών IMPERIAL, ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Β.Α.Τ. και ΚΑΡΕΛΙΑ, να ορίσουν τους ίδιους διανομείς, θα μπορούσαν να συνιστούν ενδείξεις εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ τους, ενόψει ότι έλαβαν χώρα κάποιες επαφές μεταξύ τουλάχιστον των εταιρειών IMPERIAL και JTI και ενόψει της χρονικής σύμπτωσης των ενεργειών των εν λόγω εταιρειών για την αναδιάρθρωση των δικτύων διανομής τους και της ταυτότητας των επιλεγέντων διανομέων. Όμως, η Επιτροπή κατέληξε ότι η «σύμπτωση» αυτή ως προς το χρόνο και τους επιλεγμένους διανομείς, ως παράλληλη συμπεριφορά, μπορεί να εξηγηθεί απολύτως με βάση τους κανόνες της εύλογης αιτίας. Και τούτο, λόγω των συνθηκών που επικρατούσαν στη συγκεκριμένη αγορά και των περιστάσεων που αφορούσαν στη συγκεκριμένη υπόθεση, με αποτέλεσμα η συμπεριφορά αυτή, υπό τις κρίσιμες περιστάσεις, να συνιστά εύλογη επιχειρηματική αντίδραση στην προηγηθείσα ενέργεια (πρωτοβουλία) της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ. Για τη διαμόρφωση αυτού του συμπεράσματος, η Επιτροπή έλαβε υπόψη της και συνεκτίμησε τα κάτωθι: α) το κλίμα αναστάτωσης που επικράτησε μεταξύ των λοιπών καπνοβιομηχανιών μετά την πρωτοβουλία της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, ενδεικτική του οποίου είναι η κατάσταση που περιγράφεται στο από 25-6-2015 συμπληρωματικό υπόμνημα της εταιρείας ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, σύμφωνα με το οποίο ήταν επιβεβλημένη η αντίδρασή της, αφού, μετά τη διαμόρφωση νέου δικτύου από

την ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ και την αναπόφευκτη μείωση του όγκου και της αξίας της επιχειρηματικής δραστηριότητας των συνεργατών της -διανομέων, υπήρχε κίνδυνος για τη βιωσιμότητα τους, λόγω μακροχρόνιων επισφαλειών, κατάσταση που θα υποχρέωνε την ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ είτε να μειώσει τις πωλήσεις, προσαρμόζοντας αυτές στην αγοραστική δυνατότητα του συνεργάτη της-διανομέα, είτε να αυξήσει την πίστωση, προκειμένου να καλύπτεται η ζήτηση και να μην υπάρξει έλλειψη των προϊόντων της στην αγορά, επιλογές που θα είχαν καταστροφικές συνέπειες για την εταιρεία, γι' αυτό και κατέληξε ότι η μόνη της επιλογή ήταν να πετύχει τουλάχιστον ίσο μέσο όρο παραδόσεων στα σημεία λιανικής με αυτόν που υπέθετε ότι θα πετύχαινε το δίκτυο της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, διότι αλλιώς κινδύνευε να γίνει μη ανταγωνιστική και να χάσει πωλήσεις και, υπό αυτές τις συνθήκες, ακολούθως επέλεξε «τους αντικειμενικά καλύτερους (από τους εναπομείναντες βεβαίως)», με βάση τις μέχρι τότε πωλήσεις των προϊόντων της στην αγορά και τις νέες απαιτήσεις σε υποδομές με κριτήριο «η κάθε επιχείρηση να είναι κερδοφόρα και επομένως βιώσιμη, εμπορευόμενη μόνο τα δικά της προϊόντα», β) την αναφερόμενη ως άνω Εμπιστευτική Παρουσίαση της εταιρείας Β.Α.Τ. με τίτλο «(...)», στην οποία αναφέρεται ότι η κίνηση της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ προκάλεσε «τεράστια πίεση» στον τομέα της καπνοβιομηχανίας, κυρίως λόγω του υψηλού μεριδίου της στην αγορά ((...)% και, περαιτέρω, προβλέπεται ότι «οι εναπομείναντες πρατηριούχοι θα χάσουν το 35% των εργασιών τους, μόλις το σύστημα τεθεί σε ισχύ . Ορισμένοι πρατηριούχοι θα είναι δύσκολο να ανακτήσουν αυτή την απώλεια και θα καταπέσουν... Η επιθετική προσέγγιση της PMI στα σημεία πώλησης με την παροχή έξτρα κινήτρων και cash collection θα προξενήσουν έξτρα προβλήματα στους εναπομείναντες πρατηριούχους.... Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Πάτρα είναι πολύ σημαντικές πόλεις καθώς αυτές συγκεντρώνουν περίπου το 43% του συνολικού όγκου...» και γ) την 1622/26-9-2013 ένορκη βεβαίωση, ενώπιον της συμβολαιογράφου Αθηνών Μ.Δ. , του (...), πρατηριούχου, ο οποίος κατέθεσε ως μάρτυρας υπέρ των καταγγελλόντων, και δήλωσε ότι: «Καμία από τις εταιρείες δε θα μπορούσε να επιλέξει ανεξάρτητα από τις υπόλοιπες τους πρατηριούχους που θα διένειμαν τα προϊόντα της, διότι αυτοί δε θα ήταν βιώσιμοι οικονομικά εάν ταυτόχρονα δεν διένειμαν και τα προϊόντα και

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

των υπόλοιπων εταιρειών, λόγω ακριβώς του μικρού κύκλου εργασιών που θα είχαν αν λειτουργούσαν μεμονωμένα». Περαιτέρω, ο μάρτυρας, προκειμένου να ενισχύσει την απόδειξη για την ύπαρξη προσυνηννόησης μεταξύ των συγκεκριμένων εταιρειών, κατέθεσε: «το αντίθετο θα ήταν τελείως παράλογο και οικονομικοτεχνικά άστοχο, αφού τότε η κάθε εταιρεία ξεχωριστά θα επέλεγε να δημιουργήσει ένα δίκτυο διανομής που δε θα ήταν βιώσιμο οικονομικά». Κατόπιν όλων των ανωτέρω, η Επιτροπή κατέληξε στα ακόλουθα συμπεράσματα: Α) ότι η εταιρεία Β.Α.Τ. δεν είχε οποιασδήποτε βούληση εναρμόνισης με τις λοιπές εταιρείες, γι' αυτό και προέβη σε διερεύνηση των δυνατοτήτων λειτουργίας αυτόνομου δικτύου διανομής, μέσω της αποκλειστικής συνεργασίας με συγκεκριμένους χονδρεμπόρους που πληρούσαν προκαθορισμένα από την εταιρεία κριτήρια. Ωστόσο, η άμεση αντίδραση της εταιρείας ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ στις κινήσεις της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, με την επιλογή των διανομέων που συμπεριλαμβάνονταν στους σχεδιασμούς της Β.Α.Τ., και η συνακόλουθη βούληση της IMPERIAL να δημιουργήσει κοινό δίκτυο διανομής με την ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ εξάλειψαν τις όποιες δυνατότητες της Β.Α.Τ. να δημιουργήσει ένα αυτόνομο βιώσιμο δίκτυο διανομής, σύμφωνα με τους αρχικούς σχεδιασμούς της, καθώς ήταν αδύνατον να λειτουργήσει ένα δικό της αυτόνομο δίκτυο διανομής με αποκλειστική συνεργασία και, συνεπώς, η τελική απόφασή της να επιλέξει χονδρεμπόρους, που κατά τα λεγόμενα των χονδρεμπόρων, με τους οποίους διαπραγματευόταν, είχαν ήδη επιλέξει οι εταιρείες ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ και IMPERIAL, ήταν επιχειρηματικά απολύτως εύλογη και δικαιολογημένη, σύμφωνα με την Επιτροπή, διότι ήταν η λιγότερη ριψοκίνδυνη από εμπορική άποψη επιλογή (σχετικώς γίνεται μνεία στην προσβαλλόμενη απόφαση της κατάθεσης του μάρτυρα (...), ανεξάρτητου χονδρέμπορου και μάρτυρα των καταγγελλόντων, που περιλαμβάνεται στα πρακτικά της 33/30-4-2015 συνεδρίασης της Επιτροπής σελ. 20, καθώς και τα πρακτικά της 32/29-4-2015 σελ. 25-26), Β) ότι και η εταιρεία ΚΑΡΕΛΙΑ διερεύνησε διεξοδικά τη δυνατότητα λειτουργίας δικού της δικτύου διανομής, αλλά, όμως, αναγκάστηκε τελικώς να χρησιμοποιήσει τους ήδη επιλεγέντες διανομείς των εταιρειών ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, IMPERIAL και Β.Α.Τ., καθώς το μερίδιο συμμετοχής της στην αγορά καθιστούσε απαγορευτική μια δική της, αυτόνομη επιλογή (σχε-

τικώς γίνεται μνεία στις σελ. 15-17 του από 8-4-2015 υπομνήματος της ΚΑΡΕΛΙΑ καθώς επίσης και στην παραδοχή εκ μέρους του (...), πρατηριούχου και μάρτυρα υπέρ των ισχυρισμών των καταγγελλόντων, ότι η ΚΑΡΕΛΙΑ δεν θα μπορούσε να κάνει μόνη της ένα βιώσιμο δίκτυο διανομής -σελ. 83, 100-101 και 108 των πρακτικών της 32/29-4-2015), Γ) ότι, έως την αυτονόμηση του δικτύου διανομής της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, το σύνολο των δραστηριοποιούμενων στη χώρα καπνοβιομηχανιών διένειμε τα προϊόντα του μέσω ενός κοινού δικτύου διανομής, κατά βάση κλειστού και κορεσμένου (σχετ. σελ. 17 των πρακτικών της 33/30-4-2015 με απαντήσεις του μάρτυρα (...) στις σχετικές ερωτήσεις της Γ.Δ.Α.) και εν πολλοίς αναποτελεσματικού, σύμφωνα με τις απόψεις των καταγγελλόμενων εταιρειών (βλ. σελ. 29 και 32 των πρακτικών της 32/29-4-2015 συνεδρίασης καθώς και σελ. 35-37 του από 8-4-2015 υπομνήματος της ΚΑΡΕΛΙΑ με αναφορές στα πορίσματα της μελέτης AQS), Δ) ότι, κατά την κρίση της Επιτροπής, από την ενέργεια της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ να προσδώσει χαρακτήρα αποκλειστικότητας στο δίκτυο διανομής της, περιορίζοντας συγχρόνως δραστικά τον αριθμό των διανομέων, διαμόρφωσε κρίσιμη κατάσταση στην αγορά, η κρισιμότητα δε αυτή δικαιολογεί τις αλυσιδωτές αντιδράσεις που ακολούθησαν, καθώς και τη χρονική σύμπτωση των ενεργειών των υπολοίπων εταιρειών, αν και δεν δύναται να αποκλεισθεί η πιθανότητα επαφών και συζητήσεων μεταξύ των ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ και IMPERIAL για τη δυνατότητα κάποιας συνεργασίας και Ε) ότι ήταν ανύπαρκτες, ή τουλάχιστον ιδιαίτερα περιορισμένες, οι δυνατότητες των υπολοίπων εταιριών να δομήσουν ένα χωριστό η κάθε μία δίκτυο διανομής σε κρίσιμο χρόνο. Με βάση τις προαναφερόμενες σκέψεις και τα διατυπωθέντα συμπεράσματα, η Επιτροπή, με την προσβαλλόμενη απόφαση, κατέληξε ότι, ακόμη και στην περίπτωση που ήθελε υποτεθεί ότι έλαβε χώρα πράγματι μία συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ των ανταγωνιστών σε σχέση μόνο με τους διανομείς που θα επέλεγαν από κοινού, η συνεννόηση αυτή δεν κρίθηκε επαρκής για τη στοιχειοθέτηση της παράβασης, που κατήγγειλε ο προσφεύγων. Τουναντίον, φαίνεται ότι θα ήταν εύλογη τυχόν συμφωνία, προκειμένου να συνεχίσουν αποτελεσματικά τη διανομή των προϊόντων τους στην αγορά και, για το λόγο αυτό, μια τέτοια συμφωνία εκτιμήθηκε από την Επιτροπή

ότι δεν θα ενέπιπτε στην απαγορευτική διάταξη του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 και του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ και, τελικώς, απορρίφθηκαν ως αβάσιμοι οι ισχυρισμοί των καταγγελλόντων ότι η αναδιάρθρωση των δικτύων διανομής των καπνοβιομηχανιών ήταν αντικείμενο σύμπραξης μεταξύ τους, υπό τη μορφή παράνομης συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής.

10. Επειδή, περαιτέρω, η Επιτροπή προέβη στην αξιολόγηση των νέων δικτύων διανομής, υπό το πρίσμα των συνθηκών που δημιουργήθηκαν και των νέων δεδομένων στην αγορά, μετά την αναδιάρθρωση των δικτύων όλων των εταιρειών, ώστε να εκτιμηθεί αν προκαλούνται τυχόν σωρευτικά αποτελέσματα που βλάπτουν τον ανταγωνισμό και -μάλιστα- δυνητικά σωρευτικά αποτελέσματα, δεδομένου ότι το χρονικό διάστημα, που μεσολάβησε από τη θέση σε εφαρμογή των νέων δομών διανομής των καταγγελλομένων επιχειρήσεων μέχρι τον έλεγχο της Γ.Δ.Α., ήταν αρκετά σύντομο, ώστε να έχουν προκύψει πραγματικά αποτελέσματα προς εξέταση. Ειδικότερα, για την αξιολόγηση των αναδιαρθρωμένων δικτύων ελήφθησαν υπόψη από την Επιτροπή οι εξής παράμετροι: α) η θέση που κατέχουν στην αγορά ο προμηθευτής και οι ανταγωνιστές του, β) το επίπεδο του εμπορίου, γ) τυχόν φραγμοί στην είσοδο νέων ή στην επέκταση καθιερωμένων ανταγωνιστών, δ) η θέση του αγοραστή, ε) η αύξηση της οικονομικής αποτελεσματικότητας και στ) το μερίδιο της αγοράς του προμηθευτή που επιβάλλει τη σχετική δέσμευση σε συνδυασμό με το χρόνο ισχύος της. Εν προκειμένω, ως προελέχθη: α) στην περίπτωση του δικτύου της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, η αποκλειστική διανομή συνδυάζεται με την προώθηση συγκεκριμένου σήματος και προβλέπεται ρήτρα μη ανταγωνισμού β) οι εταιρείες ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ και ΚΑΡΕΛΙΑ καθιερώνουν επίσης δίκτυο αποκλειστικής διανομής και μάλιστα έχουν κοινούς διανομείς (πολλαπλή αποκλειστική διανομή), με την εξαίρεση της περιοχής της Θεσσαλονίκης, στην οποία η ΚΑΡΕΛΙΑ έχει διαφορετικό διανομέα, που διακινεί αποκλειστικά τα δικά της προϊόντα. Κοινοί είναι οι διανομείς τους και με τις εταιρείες Β.Α.Τ. και IMPERIAL, (σημειωτέον ότι η Β.Α.Τ. έχει επιλέξει στην Πάτρα, πέραν του κοινού με τις άλλες εταιρείες διανομέα, και έναν επί πλέον διανομέα), αλλά το δίκτυο που καθιερώνουν οι τελευταίες δύο εταιρείες δεν είναι αποκλειστικής, αλλά απλής διανομής και, συνεπώς, αυτές δεν συμμετέχουν

στην πολλαπλή αποκλειστική διανομή και γ) στην περίπτωση των εταιρειών ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ και ΚΑΡΕΛΙΑΣ, η αποκλειστική διανομή συνδυάζεται επίσης με αποκλειστική προμήθεια. Η Επιτροπή, σταθμίζοντας τις προαναφερόμενες παραμέτρους, όπως αυτές διαμορφώνονται στην κρινόμενη υπόθεση, εκτίμησε ότι δεν επέρχεται βλαπτικό για τον ανταγωνισμό σωρευτικό αποτέλεσμα - κατά την έννοια των εθνικών και ενωσιακών διατάξεων περί ανταγωνισμού- από τις εξεταζόμενες συμβάσεις διανομής στο πλαίσιο των νέων δικτύων και απέρριψε τους περί του αντιθέτου ισχυρισμούς των καταγγελλόντων. Και τούτο, για τους ακόλουθους λόγους: Α) Από τα εθνικά μερίδια αγοράς των εταιρειών σε επίπεδο λιανικής κατά το αμέσως προηγούμενο έτος, διαπιστώθηκε ότι η ηγετική επιχείρηση (ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ) έχει μερίδιο περί το (...)% , ενώ δραστηριοποιούνται πέντε συνολικά ανταγωνιστές της στην αγορά. Εξ αυτών, ο πιο άμεσος (ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ) κατέχει μερίδιο περί το (...)% , ενώ οι δύο αμεσότεροι ανταγωνιστές της αθροιστικά (ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ και Β.Α.Τ.) ισοσκελίζουν το μερίδιο της ((...)%). Γενικότερα, τα μερίδια αγοράς των πέντε ανταγωνιστών της ηγετικής επιχείρησης κυμαίνονται από (...)% έως (...)% . Συνεπώς, μολονότι οι επιχειρήσεις στην αγορά είναι σχετικά λίγες, η ισχύς δεν είναι συγκεντρωμένη σε μία επιχείρηση, αλλά αντιθέτως η ηγέτις επιχείρηση έχει ικανούς και εδραιωμένους ανταγωνιστές. Περαιτέρω, τα μερίδια που κατέχουν οι επιχειρήσεις στην αγορά, συγκρινόμενα μεταξύ τους, δεν μπορούν να θεωρηθούν παρεμφερή. Επομένως, κατά την κρίση της Επιτροπής, υφίσταται επαρκής βαθμός διασηματικού ανταγωνισμού που μπορεί να αντισταθμίσει την τυχόν μείωση του ενδοσηματικού από την καθιέρωση δικτύων αποκλειστικής διανομής, ενώ, συγχρόνως, ο κίνδυνος συμπαιγνίας δεν κρίθηκε ως αυξημένος στις περιστάσεις της υπό εξέταση υπόθεσης. Ως προς το δίκτυο πολλαπλής αποκλειστικής διανομής των ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ και ΚΑΡΕΛΙΑΣ για τις περιοχές Αττικής και Πάτρας, επισημαίνεται από την Επιτροπή ότι η διάθεση των σημάτων τους αντιπροσωπεύει αθροιστικά το (...)% ((...)%) της αγοράς, ποσοστό που δεν θεωρείται ιδιαίτερα υψηλό, ενώ η απόσταση μεταξύ τους, από πλευράς ισχύος, είναι μεγάλη και δεν δικαιολογεί ιδιαίτερες ανησυχίες περί πιθανολογούμενης συμπαιγνίας. Β) Όλοι οι προαναφερόμενοι περιορισμοί ανάγονται στο επίπεδο της χονδρικής πώλησης, ενώ σε επί-

πεδο λιανικής πώλησης δεν υφίστανται περιορισμοί αποκλειστικότητας. Και τούτο, διότι οι λιανέμποροι είναι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, πολυάριθμοι (εκατοντάδες περίπτερα και καταστήματα ψιλικών) και πωλούν όλα τα διακινούμενα σήματα χωρίς περιορισμό, ενώ μπορούν να επωφελούνται από αποκλίσεις στις τιμές των προϊόντων μεταξύ των διανομέων, καθόσον οι τελευταίοι μπορούν να προβαίνουν ανεμπόδιστα σε παθητικές τουλάχιστον πωλήσεις προς όλους τους λιανοπωλητές. Ενόψει τούτων, οι μεν συμφωνίες αποκλειστικότητας σε επίπεδο χονδρικής επηρεάζουν ελάχιστα το διασηματικό ανταγωνισμό, ενώ, σε επίπεδο λιανικής, δεν παρεμποδίζεται ούτε ο διασηματικός ούτε ο ενδοσηματικός ανταγωνισμός στη συγκεκριμένη αγορά. Αντιθέτως, από τα εκτεθέντα στοιχεία, προέκυψε ενίσχυση του διασηματικού ανταγωνισμού (βλ. σελίδα 38/39 του από 8-4-2015 υπομνήματος της ΚΑΡΕΛΙΑ όπου παρατίθενται σχετικά στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία η εταιρεία, κατά την περίοδο Ιανουαρίου- Φεβρουαρίου 2014-2015, εμφανίζεται να αύξησε σημαντικά το μερίδιό της στις επίμαχες αγορές της Αττικής, Θεσσαλονίκης και Πάτρας (επίσης βλ. σελ. 41-42 των πρακτικών της 29-4-2015 για την αποτελεσματική διανομή των προϊόντων της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ και βλ. σελ. 45 των πρακτικών της ίδιας ημέρας για την αύξηση των πωλήσεων της IMPERIAL καθώς και την κατάθεση του (...), σελ. 93 και 97 των πρακτικών της 29-4-2015), ενώ, όσον αφορά στον ενδοσηματικό ανταγωνισμό, οι ανεξάρτητοι χονδρέμποροι, οι οποίοι συνεχίζουν να δραστηριοποιούνται επιτελώντας διαφορετική λειτουργία σε σχέση με το παρελθόν, εξακολουθούν να αποτελούν παράγοντα ενδοσηματικού ανταγωνισμού (βλ. σελ 105-106 των πρακτικών της 29-4-2015 τις καταθέσεις των (...), (...) και (...), κατά τις οποίες στην περιοχή της Αττικής συνεχίζουν να δραστηριοποιούνται πέντε -ανεξάρτητοι- χονδρέμποροι, οι οποίοι προμηθεύονται καπνικά προϊόντα από τους νέους διανομείς είτε της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ είτε των λοιπών εταιρειών (σελ. 84-85, 104-105 και 110 των πρακτικών της 29-4-2015 σελ. 9, 26, 30, 45, 49 των πρακτικών της 30-4-2015). Συγχρόνως, ενόψει των διατάξεων της κείμενης εθνικής νομοθεσίας, η τιμή λιανικής πωλήσεως καθορίζεται ως μέγιστη τιμή λιανικής από τις ίδιες τις καπνοβιομηχανίες, με αποτέλεσμα ο βαθμός του ενδοσηματικού και διασηματικού ανταγωνισμού να μην μπορεί να επηρεάσει άμεσα τη τιμή, στην οποία αγο-

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

ράζει τα προϊόντα ο καταναλωτής στις ειδικές, εν προκειμένω, περιστάσεις. Εξάλλου, δεδομένου ότι οι περιορισμοί επιβάλλονται σε επίπεδο χονδρικής, εκτιμήθηκε από την Επιτροπή ότι οι περιορισμοί αυτοί δικαιολογούνται με βάση τα επιχειρήματα οικονομικής αποτελεσματικότητας που προέβαλλαν οι εταιρείες (εξοικονόμηση κόστους λόγω των οικονομιών κλίμακας και καλύτερη εμπορική προώθηση των προϊόντων). Γ) Η εφαρμογή των νέων δικτύων δεν πιθανολογήθηκε από την Επιτροπή ότι θα προκαλέσει φραγμούς στην είσοδο νέων προμηθευτών, διότι αφενός το μερίδιο αγοράς του δικτύου της ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, που διαμορφώνει δίκτυο αποκλειστικής διανομής σε συνδυασμό με προώθηση συγκεκριμένου σήματος εταιρείας, ανέρχεται μέχρι το (...)% , ενώ το μερίδιο αγοράς του δικτύου της ΚΑΡΕΛΙΑ στην περιοχή Θεσσαλονίκης, που έχει τα ίδια χαρακτηριστικά, είναι περιορισμένο της τάξης μόλις του (...)% , και αφετέρου η δέσμευση αποκλειστικότητας έχει διάρκεια (...) ετών, η οποία θεωρήθηκε ανεκτή από την Επιτροπή. Εξάλλου, όπως προελέχθη, η εταιρεία ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, που εφαρμόζει τον περιορισμό αυτό, έχει ισχυρούς ανταγωνιστές, οι οποίοι -μάλιστα- θα έχουν κοινούς μεταξύ τους διανομείς και, συνεπώς, θα αντιμετωπίσει ανταγωνισμό και σε επίπεδο δικτύων διανομής, οπότε και η ισχύς της στην αγορά αναμένεται να αντισταθμισθεί επαρκώς. Δ) Οι νέοι διανομείς δεν πιθανολογήθηκαν από την Επιτροπή ότι θα διαθέτουν σημαντική ισχύ έναντι των προμηθευτριών εταιρειών, λαμβανομένων υπόψη του αριθμού τους, των σχετικά περιορισμένων γεωγραφικών ζωνών που αναλαμβάνει ο καθένας σε σχέση με την εθνική αγορά και των σημάτων που θα διακινούν. Σημειώνεται, ειδικότερα, ότι κανείς δεν θα διακινεί όλα τα σήματα της αγοράς και, ως παράδειγμα, αναφέρεται ότι στην Αττική τρεις (3) διανομείς θα διακινούν τα σήματα που εκπροσωπούν περίπου το (...)% της αγοράς (ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ - το εν λόγω δίκτυο αποκλειστικής διανομής με υποχρέωση προώθησης συγκεκριμένου σήματος δεν θεωρήθηκε ως πυκνό δίκτυο αποκλειστικών διανομέων με μικρές γεωγραφικές περιοχές, λόγω της πληθυσμιακής πυκνότητας των αστικών περιοχών) και δώδεκα (12) διανομείς θα μοιράζονται τη διάθεση των σημάτων που εκπροσωπούν το υπόλοιπο περίπου 60% της αγοράς. Ωστόσο, οι τελευταίοι δώδεκα θα είναι αποκλειστικοί διανομείς μόνο των σημάτων που εκπροσωπούν μόλις το (...)% (Α-

ΘΑΝΑΣΙΟΥ/ ΚΑΡΕΛΙΑΣ). Σημειώνεται, επί πλέον, ότι σε αυτό το δίκτυο πολλαπλής αποκλειστικής αντιπροσωπείας με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, ο ορισμός από τις άλλες εταιρείες πολλαπλάσιου αριθμού διανομέων σε σχέση με την ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ στην ίδια αγορά, μειώνει τις πιθανότητες αποκλεισμού άλλων διανομέων. Συνεπώς, κατά την κρίση της Επιτροπής, η αγοραστική τους δύναμη δεν αναμένεται να είναι τόση, ώστε ένας υφιστάμενος ή δυνητικός προμηθευτής (καπνοβιομηχανία) να μην βρίσκει νέους ή εναλλακτικούς διανομείς, λαμβάνοντας επί πλέον υπόψη ότι θα επιτρέπονται οι παθητικές τουλάχιστον πωλήσεις και προς μη εξουσιοδοτημένους διανομείς. Ε) Το χαμηλό επίπεδο κάλυψης της αγοράς από τη δέσμευση της αποκλειστικής διανομής σε συνδυασμό με αποκλειστική προμήθεια, η οποία ανέρχεται περίπου στο (...) % (ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ/ ΚΑΡΕΛΙΑΣ), καθώς και το γεγονός ότι η δέσμευση αυτή επιβάλλεται σε επίπεδο χονδρικής, ενώ θα επιτρέπονται χωρίς περιορισμό οι παθητικές, τουλάχιστον, πωλήσεις και, ως εκ τούτου, οι έμποροι λιανικής θα μπορούν να επωφελοούνται τυχόν διακρίσεων στις χονδρικές τιμές των προϊόντων μεταξύ των διανομέων. Κατόπιν όλων των ανωτέρω παραδοχών, η Επιτροπή έκρινε ότι δεν προκαλείται αντι-ανταγωνιστικό σωρευτικό αποτέλεσμα από τις περιεχόμενες στις νέες συμβάσεις δεσμεύσεις.

11. Επειδή, περαιτέρω, η Επιτροπή, με την προσβαλλόμενη απόφαση, απέρριψε την πρόταση του προσφεύγοντος για λήψη εκ μέρους της διαρθρωτικών μέτρων, με την αιτιολογία ότι, ενόψει του προαναφερόμενου πλέγματος της νομοθεσίας, της νομολογίας και της θεωρίας του ελεύθερου ανταγωνισμού, η ίδια δεν θα είχε τη δυνατότητα - προς άρση τυχόν παραβάσεων - να υποκαταστήσει τη βούληση των εμπλεκομένων επιχειρήσεων και να τους επιβάλει ποια θα είναι η φυσιογνωμία του συστήματος διανομής με το οποίο θα προωθούν τα προϊόντα τους στην αγορά, πόσοι θα είναι και με ποια κριτήρια θα επιλέγονται οι εμπορικοί τους εταίροι που θα εξυπηρετούν αυτό το δίκτυο διανομής, με ποιους όρους θα προμηθεύονται τα προς διανομή προϊόντα οι εξουσιοδοτημένοι διανομείς τους, καθώς και με ποιους όρους και σε ποιες τιμές θα προμηθεύονται τα εν λόγω προϊόντα οι μη εξουσιοδοτημένοι διανομείς. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η λήψη τέτοιου είδους διαρθρωτικών μέτρων, όπως αυτά

που πρότεινε ο προσφεύγων, δεν συνάδει προς την αρχή της αναλογικότητας που διέπει τη δράση της Επιτροπής, δεδομένου ότι υφίστανται λιγότερο δεσμευτικά μέτρα συμπεριφοράς, όπως η παύση των πιθανολογούμενων σοβαρών περιορισμών του ανταγωνισμού, αλλά ούτε και είναι σύμφωνη προς την αρχή της συμβατικής ελευθερίας και της ελευθερίας του επιχειρείν.

12. Επειδή, ως προς τον ισχυρισμό του προσφεύγοντος, ότι η εταιρεία ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ καταχράται τη δεσπόζουσα θέση που κατέχει στην αγορά, με την επιλογή της να μεταβάλει το σύστημα διανομής των προϊόντων της στις επίμαχες περιοχές σε σύστημα αποκλειστικής διανομής με περιορισμένο αριθμό διανομέων, η Επιτροπή έλαβε υπόψη της όλα τα στοιχεία τα σχετικά με τη θέση των καπνοβιομηχανιών στην αγορά που παρατέθηκαν στη σκέψη 8, («ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ») και, ειδικότερα, ότι, κατά την περίοδο 2010-2014, η ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ κατείχε στην ελληνική επικράτεια το υψηλότερο μερίδιο αγοράς, το οποίο κυμάνθηκε από (...) % έως (...) %, και παρουσίασε ελαφρά πτωτική τάση κατά την πάροδο των ετών αυτών. Ο πλησιέστερος ανταγωνιστής της διέθετε, κατά την ίδια περίοδο, μερίδια αγοράς που κυμαίνονται από (...) % έως (...) % με ανοδική τάση, ενώ ο δεύτερος πλησιέστερος μερίδια κυμαινόμενα από (...) % έως (...) %. Με βάση τα στοιχεία αυτά, η Επιτροπή έκρινε ότι η ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ συγκεντρώνει μεν και διατηρεί, κατά την κρίσιμη περίοδο, σημαντικό μερίδιο αγοράς, αλλά το μερίδιο αυτό υπολείπεται σταθερά του 40%, στοιχείο που κατατείνει στη διαπίστωση ότι η επιχείρηση δεν κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά. Ταυτόχρονα, η διαφορά του μεριδίου της από το μερίδιο του αμεσότερου ανταγωνιστή της (JTI με αποκλειστικό διανομέα την εταιρεία ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ) δεν είναι ιδιαίτερος ευρεία και βαίνει μειούμενη κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου. Επί πλέον, τα μερίδια των δύο βασικών ανταγωνιστών της (JTI και B.A.T.), αθροιζόμενα, ισοσκελίζουν το δικό της μερίδιο στην αγορά. Εξάλλου, πέραν των δύο εγγύτερων ανταγωνιστών της, υφίστανται και άλλοι ανταγωνιστές με υπολογίσιμα μερίδια στην αγορά και, επίσης, τα προϊόντα που διαθέτουν οι ανταγωνίστριες εταιρείες δεν παρουσιάζουν τόσο υψηλό βαθμό διαφοροποίησης, με αποτέλεσμα η ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ να μην απολαμβάνει, τελικώς, σημαντικό βαθμό ισχύος, διότι τα προϊόντα των ανταγωνιστών της δεν

είναι υποκατάστατα -με την στενή έννοια- των δικών της προϊόντων. Με βάση τις ανωτέρω σκέψεις, η Επιτροπή δεν διεπίστωσε την κατοχή δεσπόζουσας θέσης από την εταιρεία ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ στη σχετική αγορά και, ως εκ τούτου, θεώρησε ότι παρέλκει η εξέταση του ζητήματος πιθανής κατάχρησης της δεσπόζουσας αυτής θέσης, με αφορμή την αλλαγή του συστήματος διανομής των προϊόντων της, υπό το πρίσμα των άρθρων 2 του Ν. 3959/2011 και 102 ΣΛΕΕ. Ωστόσο, η Επιτροπή εξέτασε επικουρικώς (επί της υποθετικής σκέψεως ότι η ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ κατέχει δεσπόζουσα θέση), τον ισχυρισμό της καταγγελίας περί καταχρηστικής συμπεριφοράς της εταιρείας και διαπίστωσε τα εξής: α) ότι η μεταβολή του συστήματος διανομής της συγκεκριμένης εταιρείας (ή και η συνακόλουθη μετατροπή αυτού σε σύστημα αποκλειστικής διανομής), εξεταζόμενη αυτή καθ' εαυτή, παρίσταται, ως εμπορική επιλογή, αντικειμενικά δικαιολογημένη προς το σκοπό της βελτίωσης της οικονομικής αποτελεσματικότητας της εταιρείας, της εξοικονόμησης κόστους, του εξορθολογισμού του συστήματος διανομής, με γνώμονα την καλύτερη και ταχύτερη διανομή και τοποθέτηση των προϊόντων στα σημεία πώλησης, καθώς και της βιωσιμότητας του παραδοσιακού λιανεμπορίου, για την καλύτερη εξυπηρέτηση των καταναλωτών, β) ότι η εταιρεία, προκειμένου να επιτύχει τους ανωτέρω στόχους, επέλεξε, πρώτη σε σχέση με τους ανταγωνιστές της, να τροποποιήσει το σύστημα διανομής, εφαρμόζοντας και στις περιοχές Αθηνών, Πειραιώς Πάτρας και Θεσσαλονίκης το ίδιο σύστημα διανομής με αυτό που εφαρμόζει στην υπόλοιπη ελληνική επικράτεια, προέβη δε στην εφαρμογή αυτή κατόπιν (...) «προμήνυσης», με ενιαίο και ομοιόμορφο τρόπο έναντι του συνόλου των συνεργατών της, που δραστηριοποιούνταν στις εν λόγω περιοχές και γ) ότι η εταιρεία, στις νέες συμβάσεις διανομής, δεν περιέλαβε όρους, με τους οποίους να απαγορεύεται ή να δυσχεραίνεται ο εφοδιασμός από τους νέους εξουσιοδοτημένους διανομείς άλλων χονδρεμπόρων μη εξουσιοδοτημένων από την ίδια, με συνέπεια να επιτρέπεται στα μέλη του προσφεύγοντος να συνεχίσουν να δραστηριοποιούνται στην εν λόγω αγορά, προμηθευόμενα καπνικά προϊόντα, όχι μεν απευθείας από την ίδια την εταιρεία, αλλά από τους διανομείς που εκείνη όρισε. Με τα δεδομένα αυτά, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, ακόμη κι αν η ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ εθεωρείτο ότι κατείχε

δεσπόζουσα θέση, μόνη η τροποποίηση του τρόπου διανομής των προϊόντων της, δεν θα συνιστούσε κατάχρηση υπό το πρίσμα των άρθρων 2 του Ν 3959/2011 και 102 ΣΛΕΕ και, στη συνέχεια, απέρριψε ως αβάσιμους όλους τους περί του αντιθέτου ισχυρισμούς.

13. Επειδή, εξάλλου, η Επιτροπή απέρριψε και ως αβάσιμο τόσο τον ισχυρισμό των καταγγελλόντων ότι υφίσταται συλλογική δεσπόζουσα θέση (όλων ή ορισμένων) των καταγγελλόμενων επιχειρήσεων στη σχετική αγορά, όσο και τον ισχυρισμό ότι οι επιχειρήσεις αυτές εκδήλωσαν, ως προς την αναδιάρθρωση των δικτύων διανομής τους, εναρμονισμένη συμπεριφορά που θίγει τον ανταγωνισμό. Κατά την κρίση της Επιτροπής, εν προκειμένω δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί, ούτε καν να πιθανολογηθεί, η πλήρωση των αναγκαίων προϋποθέσεων, ώστε οι εν λόγω επιχειρήσεις να φαίνεται ότι ενεργούν από κοινού, ως συλλογική οντότητα έναντι των ανταγωνιστών τους, των εμπορικών εταιρών τους και των καταναλωτών, δηλαδή ως περιορισμένο ολιγοπώλιο με αλληλοεξαρτώμενα μέλη. Ειδικότερα, η Επιτροπή έκρινε ότι δεν συνέτρεχαν μεταξύ των εταιρειών οι εξής προϋποθέσεις, ώστε να χαρακτηρισθούν ολιγοπώλιο: α) επαρκής διαφάνεια στην αγορά, ώστε κάθε μέλος του ολιγοπωλίου να μπορεί να γνωρίζει, με τρόπο αρκούντως ακριβή και άμεσο, τη συμπεριφορά των άλλων, προκειμένου να εξακριβώνει αν ακολουθούν την ίδια γραμμή δράσης στην αγορά, β) δυνατότητα διατήρησης του σιωπηρού συντονισμού, η οποία προϋποθέτει την ύπαρξη επαρκών παραγόντων αποτροπής, δηλαδή «αντιποίνων», που αποτρέπουν την παρέκκλιση των μελών του ολιγοπωλίου από την κοινή γραμμή, γ) δυνατότητα πρόβλεψης της αντίδρασης των υφιστάμενων και των δυνητικών ανταγωνιστών, όπως και των καταναλωτών, ώστε να μην τεθούν σε κίνδυνο τα αναμενόμενα επωφελή αποτελέσματα από την κοινή πολιτική των ολιγοπωλητών. Επίσης, η Επιτροπή επεσήμανε ότι το γεγονός ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις είναι σχετικά λίγες δεν σημαίνει ότι βρίσκονται μεταξύ τους σε σχέση ολιγοπωλιακής αλληλεξάρτησης, άλλωστε τα μερίδια τους δεν είναι συμμετρικά, ώστε να ευνοείται ο μεταξύ τους συντονισμός. Τέλος, η Επιτροπή έκρινε ότι δεν αποδείχθηκε, αλλά ούτε καν υποστηρίχθηκε από τους καταγγέλλοντες, ότι σε σταθερή βάση οι εταιρείες ή ορισμένες εξ αυτών λειτουργούν στη σχετική

αγορά ως συλλογική οντότητα ή ότι υφίσταται υψηλός βαθμός οικονομικής αλληλεξάρτησης μεταξύ τους. Όσον αφορά δε στη συμπεριφορά τους αναφορικά με την αναδιάρθρωση του δικτύου διανομής των προϊόντων τους, η Επιτροπή έκρινε ότι αυτή, πέραν του γεγονότος ότι δεν οφείλεται σε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ τους, ακόμη κι αν ήθελε υποτεθεί ότι συνιστά παράνομη μορφή «συντονισμού», δεν θα αρκούσε καθ' εαυτή για να προσδώσει στις εν λόγω επιχειρήσεις την ιδιότητα της από κοινού κατοχής δεσπύζουσας θέσης συλλογικώς.

14. Επειδή, η Επιτροπή, ερευνώντας περαιτέρω τη βασιμότητα των καταγγελιών, προέβη σε εξέταση των όρων των συμφωνιών συνεργασίας των καπνοβιομηχανιών με τους νέους διανομείς. Κατά την προκαταρκτική εκτίμηση της, πιθανολογήθηκε ότι οι νέες συμβάσεις των εταιρειών ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Β.Α.Τ., ΚΑΡΕΛΙΑ και IMPERIAL ενδέχεται να περιορίζουν υπέρμετρα τις πωλήσεις του διανομέα ή και να επιτρέπουν την πρόσβαση των εταιρειών σε ευαίσθητες εμπορικές πληροφορίες ανταγωνιστών τους, κατά τρόπο που -ενδεχομένως- αντίκειται στις διατάξεις του ανταγωνισμού. Ειδικότερα, η Επιτροπή διεπίστωσε τα ακόλουθα, όπως εκφράζονται και διατυπώνονται στην προσβαλλόμενη πράξη, ως «επιφυλάξεις» και «ανησυχίες», που της προκάλεσαν συγκεκριμένοι όροι των συμβάσεων και «ενδεχόμενα» που μπορεί να προκύψουν με «πιθανούς» κινδύνους για τον ελεύθερο ανταγωνισμό: Α) Δυνάμει σχετικών όρων που περιλαμβάνονται στις συμβάσεις της εταιρείας ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ με τους νέους διανομείς της, καθιερώνεται δίκτυο αποκλειστικής διανομής των προϊόντων της ανά γεωγραφική περιοχή (συγκεκριμένα η εταιρεία διορίζει κατ' αποκλειστικότητα τον αντισυμβαλλόμενο ως διανομέα των προϊόντων της σε συγκεκριμένη και σαφώς οριοθετημένη περιοχή). Ωστόσο, οι συμβατικοί όροι 2.1 και 2.4, παρότι δεν παραπέμπουν ευθέως σε απαγόρευση παθητικών πωλήσεων, ενδέχεται να ερμηνευθούν (μεμονωμένα ή συνδυαστικά) ότι περιορίζουν τις παθητικές πωλήσεις του διανομέα σε πελάτες (άλλους χονδρέμπορους ή σημεία λιανικής), που δραστηριοποιούνται εκτός της αποκλειστικής περιοχής που παραχωρείται στο διανομέα, ή να γίνουν έτσι αντιληπτοί από τον αντισυμβαλλόμενο διανομέα. Ως έμμεσος περιορισμός παθητικών πωλήσεων, δύναται να ερμηνευθεί, σε συνδυ-

ασμό με τους ανωτέρω όρους, και ο όρος 7.1 της σύμβασης, που προβλέπει ότι οι διανομείς προμηθεύονται τα συμβατικά προϊόντα μόνο από την προμηθεύτρια ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ. Συναφώς, οι εν λόγω όροι πιθανολογείται ότι περιορίζουν τις κατηγορίες πελατών, στις οποίες δύναται να πωλεί τα προϊόντα του ο διανομέας, προβλέποντας πώληση αυτών αποκλειστικά και μόνον στα σημεία λιανικής πώλησης, αποκλείοντας, ως εκ τούτου, τόσο τους μη εξουσιοδοτημένους χονδρεμπόρους που μεταπωλούν εντός της περιοχής του διανομέα, όπως συνάγεται εμμέσως και από τον όρο 2.1, όσο και αυτούς που μεταπωλούν εκτός αυτής, κατά ρητή πρόβλεψη του άρθρου 2.4. Σημειώνεται δε ότι οι εν λόγω κατηγορίες πελατών δεν φαίνεται να έχουν παραχωρηθεί αποκλειστικά σε άλλο διανομέα ή και στην ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ. Αντιστοίχως δύναται να ερμηνευθεί και ο όρος 7.1. Περαιτέρω, ο όρος 7.8 της σύμβασης εγείρει ανησυχίες ως προς τη δυνατότητα πρόσβασης της προμηθεύτριας εταιρείας, μέσω του online συστήματος ERP σε ευαίσθητες εμπορικές πληροφορίες και στοιχεία που αφορούν σε ανταγωνιστικές προς την ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ εταιρείες (εξατομικευμένα για κάθε ανταγωνιστή της στοιχεία για πωλήσεις, ποσότητες, τιμές, μερίδια αγοράς), δεδομένου ότι κάθε διανομέας διακινεί και ανταγωνιστικά προς την ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ προϊόντα. Β) Δυνάμει σχετικών όρων που περιλαμβάνονται στις συμβάσεις της εταιρείας Β.Α.Τ. με τους νέους διανομείς της, καθιερώνεται δίκτυο απλής διανομής των προϊόντων της στις επίμαχες περιοχές και συγκεκριμένα η εταιρεία αναθέτει τη διανομή των προϊόντων της στον αντισυμβαλλόμενο σε μη αποκλειστική βάση, δηλαδή διατηρεί το δικαίωμα να διορίζει και άλλους διανομείς στην περιοχή. Ωστόσο, ο συμβατικός όρος 1.2, παρότι δεν παραπέμπει ευθέως σε απαγόρευση ενεργητικών/παθητικών πωλήσεων, ενδέχεται να θεωρηθεί ότι περιορίζει στον διανομέα: α) τις ενεργητικές πωλήσεις εκτός περιοχής, σε σημεία λιανικής και άλλους χονδρεμπόρους, πλην των εξουσιοδοτημένων, β) τις ενεργητικές και παθητικές πωλήσεις εντός περιοχής σε μη εξουσιοδοτημένους διανομείς. Συναφώς, ο συμβατικός όρος 1.1. μπορεί να δημιουργήσει σύγχυση ως προς τη δυνατότητα πραγματοποίησης διασταυρούμενων προμηθειών μεταξύ εξουσιοδοτημένων διανομέων. Γ) Δυνάμει σχετικών όρων που περιλαμβάνονται στις συμβάσεις της εταιρείας IMPERIAL με τους νέους διανομείς της, καθιερώνεται δίκ-

τιο απλής διανομής των προϊόντων της στις επίμαχες περιοχές και συγκεκριμένα η εταιρεία διατηρεί το δικαίωμα να διορίζει και άλλους διανομείς στην περιοχή. Ωστόσο, ο συμβατικός όρος 1.1 πιθανολογείται ότι εισάγει περιορισμό ως προς τις κατηγορίες πελατών, στις οποίες δύναται να πωλεί τα προϊόντα ο διανομέας, αποκλείοντας ενδεχομένως πωλήσεις προς μη εξουσιοδοτημένους χονδρεμπόρους ή ακόμα και εξουσιοδοτημένους χονδρεμπόρους. Περαιτέρω, ο συμβατικός όρος 3.2 (και ειδικότερα οι επιμέρους όροι 3.2.4 και 3.2.8) εγείρει ανησυχίες, ως προς τη δυνατότητα πρόσβασης της εταιρείας, μέσω του online συστήματος διαχείρισης, σε ευαίσθητες εμπορικές πληροφορίες και στοιχεία που αφορούν σε ανταγωνιστικές προς την IMPERIAL εταιρείες (εξατομικευμένα για κάθε ανταγωνιστή της στοιχεία για πωλήσεις, ποσότητες, τιμές, μερίδια αγοράς), δεδομένου ότι κάθε διανομέας διακινεί και ανταγωνιστικά προς την εταιρεία προϊόντα και Δ) Δυνάμει σχετικών όρων που περιλαμβάνονται στις συμβάσεις της εταιρείας ΚΑΡΕΛΙΑ με τους νέους διανομείς της, καθιερώνεται δίκτυο αποκλειστικής διανομής των προϊόντων της στις ανωτέρω περιοχές. Ωστόσο, ο συμβατικός όρος 4.2 ενδέχεται να ερμηνευθεί ότι εισάγει περιορισμό του ανταγωνισμού (κατανομή πελατών), περιορίζοντας ενδεχομένως τις ενεργητικές πωλήσεις: α) σε μη εξουσιοδοτημένους χονδρεμπόρους που δραστηριοποιούνται στην περιοχή που παραχωρήθηκε αποκλειστικά στο διανομέα και β) σε μη εξουσιοδοτημένους διανομείς που δραστηριοποιούνται εκτός αυτής, εφόσον αυτοί δεν έχουν παραχωρηθεί αποκλειστικά σε άλλο διανομέα ή την ΚΑΡΕΛΙΑ. Συναφώς, έμμεσο περιορισμό των κατηγοριών πελατών στις οποίες δύναται να πωλεί τα προϊόντα του ο διανομέας θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι εισάγουν, συνδυαστικά, και οι όροι 1.4, 2.1 και 2.2 της σύμβασης, λαμβανομένου υπόψη ότι οι εν λόγω κατηγορίες πελατών δεν φαίνεται να έχουν παραχωρηθεί αποκλειστικά σε άλλο διανομέα ή και στην ΚΑΡΕΛΙΑ. Τέλος, οι συμβατικοί όροι 4.1 και 7.1 εγείρουν ανησυχίες ως προς τη δυνατότητα πρόσβασης της εταιρείας σε ευαίσθητες εμπορικές πληροφορίες και στοιχεία που αφορούν σε ανταγωνιστικές προς την ΚΑΡΕΛΙΑ εταιρείες, δεδομένου ότι κάθε διανομέας διακινεί και ανταγωνιστικά προς την ΚΑΡΕΛΙΑ προϊόντα. Περαιτέρω, κατά την ακροαματική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής, διαπιστώθηκε ότι και οι νέες συμβάσεις της ε-

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

ταιρείας ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ ενδέχεται να διευκολύνουν τη συστηματική παρακολούθηση των πωλήσεων των νέων αποκλειστικών διανομέων της προς άλλους χονδρεμπόρους, κατά τρόπο που μπορεί να αποθαρρύνει τη διενέργεια παθητικών πωλήσεων. Οι ως άνω εκτιμήσεις βασίσθηκαν στα στοιχεία της προκαταρκτικής έρευνας και δεν διέλαβαν οριστική κρίση της Επιτροπής ως προς τη διαπίστωση ή μη παραβάσεων στην κρινόμενη υπόθεση. Ακολούθησαν το Μάρτιο και τον Απρίλιο του 2014 προπαρασκευαστικές συζητήσεις στελεχών της Γ.Δ.Α. με τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, κατά τις οποίες εκφράσθηκε ανησυχία για τη συμβατότητα ορισμένων επί μέρους όρων των επίμαχων συμβάσεων τους με το δίκαιο του ανταγωνισμού. Σε συνέχεια των εν λόγω συζητήσεων, οι εταιρείες ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Β.Α.Τ., IMPERIAL και ΚΑΡΕΛΙΑ υπέβαλαν προτάσεις για την ανάληψη δεσμεύσεων, οι οποίες κρίθηκε από την Επιτροπή ότι αποτυπώνουν την ειλικρινή πρόθεση τους να αντιμετωπισθούν σε κρίσιμο χρόνο, πλήρως και αποτελεσματικά, τα ενδεχόμενα προβλήματα εξ απόψεως δικαίου του ανταγωνισμού. Στη συνέχεια, κινήθηκε η διαδικασία των δεσμεύσεων και ο αρμόδιος Εισηγητής, με τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ 7610/17.10.2014, 7611/17.10.2014, 7612/17.10.2014 και 7609/17.10.2014 προσκλήσεις, κάλεσε τις εν λόγω εταιρείες να υποβάλουν εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας των 30 ημερών (σχετ. η Ε.Α. 588/2014 απόφαση) την οριστική τους πρόταση δεσμεύσεων. Οι προτάσεις αυτές εξετάσθηκαν αναλυτικά στην 1430/24-2-2015 εισήγηση και αποτέλεσαν τη βάση συζήτησης στις συνεδριάσεις ενώπιον της Επιτροπής, κατά τις οποίες οι προαναφερόμενες εταιρείες, και, ακολούθως, και η εταιρεία ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ, εκδήλωσαν την πρόθεση τους να προβούν εκ νέου σε τροποποίηση των δεσμεύσεων που υπέβαλαν, προκειμένου αφενός να ανταποκριθούν στις παρατηρήσεις των μελών της Επιτροπής και αφετέρου να διασφαλίσουν την κατά το δυνατόν ομοιόμορφη εφαρμογή τους (βλ. πρακτικά των συνεδριάσεων 29-4-2015, 30-4-2015, 6-5-2015 και 15-5-2015). Συγκεκριμένα: Α) Η εταιρεία ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ δεσμεύθηκε να προσαρμόσει τις συμβάσεις συνεργασίας που έχει ή πρόκειται να συνάψει με τους συνεργάτες της, οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε περιοχές εκτός των Αθηνών-Πειραιώς, Θεσσαλονίκης και Πάτρας. Β) Η εταιρεία Β.Α.Τ. πρότεινε και δεσμεύθηκε να τροποποιήσει επί

μέρους όρους των νέων συμβάσεων αναφορικά με τους αποκλειστικούς διανομείς που δραστηριοποιούνται στις λοιπές περιοχές της ελληνικής επικράτειας και να αναδιατυπώσει τους οικείους όρους στις συμβάσεις της με αυτούς. Γ) Η εταιρεία IMPERIAL πρότεινε και δεσμεύθηκε να τροποποιήσει επί μέρους όρους των νέων συμβάσεων της καθώς και να προβεί στην τροποποίηση ή και αντικατάσταση των ισχυουσών συμβάσεων που έχει συνάψει με τους διανομείς της στις λοιπές γεωγραφικές περιοχές της ελληνικής επικράτειας (δηλαδή πλην της Αττικής, Θεσσαλονίκης και Πάτρας), ώστε με τις τροποποιημένες ή άλλως με τις νέες συμβάσεις: 1) να προβλέπεται ρητώς το δικαίωμα του διανομέα για την διενέργεια παθητικών πωλήσεων και 2) να ενσωματωθεί η εφαρμογή των συμβατικών όρων υπό 3.2.4 και 3.2.8 και στις λοιπές συμβάσεις διανομής. Δ) Η εταιρεία ΚΑΡΕΛΙΑ πρότεινε και δεσμεύθηκε να τροποποιήσει επί μέρους όρους των νέων συμβάσεων της και, επί πλέον, να επεκτείνει τις εν λόγω δεσμεύσεις και στις αντίστοιχες συμβάσεις διανομής που έχει συνάψει για τις υπόλοιπες περιοχές της ελληνικής επικράτειας (δηλαδή πλην των περιοχών της Αττικής, Θεσσαλονίκης και Πάτρας) και, τέλος, Ε) Η εταιρεία ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ πρότεινε και δεσμεύθηκε να προσθέσει στις νέες συμβάσεις της διάταξη διευκρινιστικού χαρακτήρα και, επίσης, δεσμεύθηκε να τροποποιήσει αντιστοίχως και τις συμβάσεις της με τους αποκλειστικούς διανομείς της υπόλοιπης Ελλάδας (δηλαδή εκτός Αττικής, Θεσσαλονίκης και Πάτρας). Η Επιτροπή όρισε προθεσμίες εντός των οποίων έπρεπε να έχει ολοκληρωθεί η τροποποίηση των συμβάσεων και η προσκόμιση αντιγράφων σε αυτή. Όλοι οι όροι των συμβάσεων, όπως διαμορφώνονται μετά τις προταθείσες τροποποιήσεις, παρατίθενται αναλυτικά στην 1430/24-2-2015 εισήγηση (σελ 94-102).

15. Επειδή, η Επιτροπή, με την προσβαλλόμενη πράξη, χαρακτήρισε τις ως άνω δεσμεύσεις «ικανές να οδηγήσουν σε παύση της ενδεχόμενης παράβασης, καθώς και επαρκείς από απόψεως αντικειμένου, πεδίου εφαρμογής και χρονικής εμβέλειας». Ειδικότερα, έκρινε ότι «οι προταθείσες δεσμεύσεις αποσαφηνίζουν τις επίμαχες ρήτρες στις συμβάσεις με επιλεγμένους διανομείς και αίρουν τη σύγχυση αφενός αναφορικά με ενδεχόμενο υπέρμετρο περιορισμό των πωλήσεων του εκάστοτε επιλεγμένου διανομέα και αφετέρου αναφορικά

με ενδεχόμενη πρόσβαση των προμηθευτριών εταιρειών σε ευαίσθητες εμπορικές πληροφορίες ανταγωνιστών τους» και ότι: «συναφώς, παρέχουν επαρκή εχέγγυα ότι οι εν λόγω εταιρείες θα απέχουν εφεξής από τη σύναψη τέτοιων όρων». Επομένως, κατά την κρίση της Επιτροπής, οι δεσμεύσεις αυτές είναι «ικανές και πρόσφορες να αποκαταστήσουν τον ανταγωνισμό από την ενδεχόμενη στεγανοποίηση της αγοράς και την άμβλυση του ενδοσηματικού ανταγωνισμού, αλλά και από την ενδεχόμενη διευκόλυνση αθέμιτων συμπράξεων/συμπαιγνίας μεταξύ ανταγωνιστών, ως αποτέλεσμα της αναδιαμόρφωσης των δικτύων διανομής των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων». Επί πλέον, κρίθηκε ότι «είναι σαφείς και ορισμένες, ότι καθιστούν συμβατούς τους όρους των συμβάσεων διανομής προς το δίκαιο του ανταγωνισμού, ενώ δεν υπερβαίνουν τα όρια του αναγκαίου για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας». Συγκεκριμένα, ανά εταιρεία, η Επιτροπή εκτίμησε ότι: α) Με τις προτεινόμενες από την ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ τροποποιήσεις των συμβάσεων, αποσαφηνίζεται και διασφαλίζεται ότι οι αποκλειστικοί διανομείς της θα μπορούν να πραγματοποιούν ελεύθερα παθητικές πωλήσεις σε πελάτες (σημεία λιανικής πώλησης, άλλους εξουσιοδοτημένους και μη εξουσιοδοτημένους χονδρεμπόρους) εκτός της αποκλειστικώς παραχωρηθείσας περιοχής. Επίσης, με την προτεινόμενη τροποποίηση των όρων 7.8, 7.9 και την προσθήκη του όρου 9.4 εξασφαλίζεται ότι η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ προμηθεύτριας εταιρείας και διανομέα δεν θα περιλαμβάνει και πληροφορίες για ανταγωνίστριες εταιρείες. β) Με τις προτεινόμενες από την Β.Α.Τ. τροποποιήσεις των συμβάσεων αποσαφηνίζεται και διασφαλίζεται ότι οι διανομείς της θα μπορούν να προβαίνουν σε πωλήσεις, τόσο ενεργητικές όσο και παθητικές, σε οποιοδήποτε πελάτη (σημείο λιανικής, άλλο μη εξουσιοδοτημένο ή και εξουσιοδοτημένο διανομέα της εταιρείας στις περιοχές της Αττικής, Θεσσαλονίκης και Αχαΐας, όπου δεν υφίσταται αποκλειστικό δίκτυο διανομής), ενώ προστατεύονται τα δικαιώματα των αποκλειστικών διανομέων της εταιρείας στις λοιπές περιοχές της ελληνικής επικράτειας. γ) Με τις προτεινόμενες από την IMPERIAL τροποποιήσεις των συμβάσεων αποσαφηνίζεται και διασφαλίζεται ότι οι διανομείς της θα μπορούν να προβαίνουν σε πωλήσεις ενεργητικές και παθητικές σε οποιοδήποτε πελάτη

(σημείο λιανικής, άλλο μη εξουσιοδοτημένο ή και εξουσιοδοτημένο διανομέα της εταιρείας). Επίσης, με την προτεινόμενη τροποποίηση των όρων 3.2.4 και 3.2.8, εξασφαλίζεται ότι η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ προμηθεύτριας και διανομέα δεν θα περιλαμβάνει και πληροφορίες για ανταγωνίστριες εταιρείες. δ) Με τις προτεινόμενες από την ΚΑΡΕΛΙΑ τροποποιήσεις των συμβάσεων αποσαφηνίζεται και διασφαλίζεται ότι οι επιλεγέντες διανομείς της θα μπορούν να πραγματοποιούν ελεύθερα παθητικές πωλήσεις σε πελάτες (σημεία λιανικής πώλησης, άλλους εξουσιοδοτημένους και μη εξουσιοδοτημένους χονδρεμπόρους) εκτός της αποκλειστικώς παραχωρηθείσας περιοχής και να προβαίνουν ελεύθερα σε πωλήσεις σε οποιουσδήποτε πελάτες (άλλους μη εξουσιοδοτημένους χονδρέμπορους, σημεία λιανικής) εντός της αποκλειστικής τους περιοχής. Επίσης, εξασφαλίζεται ότι η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ προμηθεύτριας και διανομέα δεν θα περιλαμβάνει και πληροφορίες για ανταγωνίστριες εταιρείες και ε) Με την προτεινόμενη από την ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ προσθήκη στις συμβάσεις αποτρέπεται τυχόν συστηματική παρακολούθηση των πωλήσεων των διανομέων προς άλλους χονδρεμπόρους, κατά τρόπο που μπορεί να αποθαρρύνει τη διενέργεια τέτοιων πωλήσεων. Περαιτέρω, τονίζεται από την Επιτροπή ότι οι δεσμεύσεις αυτές μπορούν να εφαρμοσθούν από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, καθόσον παρασχέθηκαν επαρκή αποδεικτικά στοιχεία ότι οι αντισυμβαλλόμενοι διανομείς των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, συναινούν στην τροποποίηση των συμβάσεων κατά τον προτεινόμενο τρόπο. Τονίζεται, επίσης, ότι η παρακολούθηση της τήρησης των δεσμεύσεων από την Επιτροπή είναι εφικτή και διαχειρίσιμη, χωρίς να συνεπάγεται δυσανάλογο διοικητικό κόστος. Εξάλλου, συντρέχουν ισχυροί λόγοι, κατά την Επιτροπή, υπέρ της αποδοχής των προτεινόμενων δεσμεύσεων, ενόψει της πρώιμης φάσης αναδιοργάνωσης των επίμαχων δικτύων και της ανάγκης διασφάλισης πηγών προμήθειας για τους ανεξάρτητους διανομείς, που πρόκειται να συνεχίσουν να δραστηριοποιούνται στην αγορά (πολλοί από τους οποίους ήταν άμεσοι διανομείς υπό το προϋπάρχον σύστημα), έστω και δευτερογενώς στο πλαίσιο των κειμένων διατάξεων, στόχοι που εξυπηρετούνται καλύτερα από την άμεση άρση των επίμαχων ρητρών, και μάλιστα σε χρόνο κρίσιμο για την επιτυχία του εγχειρήματος. Κατόπιν των ανω-

τέρω σκέψεων και της στάθμισης όλων των περιστατικών της υπόθεσης, η Επιτροπή, κατά ομόφωνη κρίση, με την προσβαλλόμενη απόφαση: 1) αποδέχθηκε τις δεσμεύσεις που πρότειναν οι ανωτέρω εταιρείες, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 25 παρ.6 του Ν. 3959/2011 και χορήγησε προς τούτο στις εταιρείες: α) προθεσμία 30 ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης, προκειμένου να εφαρμόσουν τις αναληφθείσες δεσμεύσεις τους και να προσκομίσουν στην Επιτροπή τις νέες τροποποιημένες συμβάσεις, που αφορούν στις περιοχές Αττικής, Θεσσαλονίκης και Πάτρας, και β) προθεσμία έως 31-12-2015, προκειμένου να εφαρμόσουν τις αναληφθείσες δεσμεύσεις τους και να προσκομίσουν στην Επιτροπή Ανταγωνισμού τις νέες τροποποιημένες συμβάσεις, που αφορούν στην υπόλοιπη ελληνική επικράτεια, 2) κατέστησε υποχρεωτικές τις δεσμεύσεις για τις επιχειρήσεις που τις πρότειναν, κατ' εφαρμογή των ίδιων ως άνω διατάξεων του άρθρου 25 παρ.6 του Ν. 3959/2011, 3) όρισε ότι, σε περίπτωση παράλειψης συμμόρφωσης των επιχειρήσεων προς τις ως άνω αναληφθείσες δεσμεύσεις, δύναται να επιβάλει τα πρόστιμα που προβλέπονται στο άρθρο 25 παρ. 1 περιπτ. δ και στ και παρ. 2 περιπτ. α και β του ίδιου Ν. 3959/2011 και 4) κατά τα λοιπά, απέρριψε ως αβάσιμες, τις καταγγελίες του προσφεύγοντος «Συνδέσμου Πρατηριούχων Σιγαρέττων Αθηνών και Προαστίων» της «Ένωσης Πρατηριούχων Σιγαρέτων Χονδρικής Πωλήσεως Θεσσαλονίκης» και της εταιρείας «Αρετή Δαμιανίδου - Βηθανία Μελίση Ο.Ε.». Την ορθότητα της αποφάσεως αυτής αμφισβητεί, με την κρινόμενη προσφυγή, όπως αναλυτικά αναπτύσσει αυτή με το από 4-10-2016 υπόμνημα, ο πρώτος ως άνω Σύνδεσμος, ενώ οι προμηθεύτριες εταιρείες έχουν ασκήσει παρεμβάσεις υπέρ της ισχύος της.

16. Επειδή, κατ' αρχάς, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν του χορήγησε δικαίωμα πρόσβασης στους ειδικούς όρους των συμβάσεων των καπνοβιομηχανικών εταιρειών που αποτέλεσαν και αντικείμενο των δεσμεύσεων. Ειδικότερα, προβάλλει ότι, ενώ στην 1430/24-2-2015 έκθεση εισήγησης αναφέρονται συγκεκριμένοι όροι των συμβάσεων που έχουν συνάψει η ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Β.Α.Τ., IMPERIAL και ΚΑΡΕΛΙΑ, οι οποίοι προκάλεσαν ανησυχίες περί ενδεχόμενης παραβίασης των κανόνων του ελεύθερου ανταγωνισμού (σελ. 86-88, παρ. 268-274 της εισήγησης, όπου αναφέρονται οι

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

όροι 2.1, 2.4, 7.1 και 7.8 των συμβάσεων της ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ με τους διανομείς της, σελ. 89-90, παρ. 275-279 της εισήγησης, όπου αναφέρονται οι όροι 1.1 και 1.2 των συμβάσεων της Β.Α.Τ. με τους διανομείς της, σελ. 90-91, παρ. 280-281 της εισήγησης, όπου αναφέρονται οι όροι 1.1, 3.2, 3.2.4 και 3.2.8 των συμβάσεων της IMPERIAL με τους διανομείς της και σελ. 91-921, παρ. 283-289 της εισήγησης, όπου αναφέρονται οι όροι 1.4, 2.1, 2.2, 4.1 και 7.1 των συμβάσεων της ΚΑΡΕΛΙΑ με τους διανομείς της) και, εν συνεχεία, στην ίδια εισήγηση γίνεται αναφορά σε σειρά δεσμεύσεων που δέχθηκαν να αναλάβουν οι συγκεκριμένες καταγγελλόμενες καπνοβιομηχανίες (βλ. σελ. 94-102, παρ. 290-330) για την άρση οποιωνδήποτε αμφιβολιών ως προς τη συμβατότητα των εν λόγω συμβάσεων με τις διατάξεις του ελεύθερου ανταγωνισμού και ότι αποδέχθηκαν να τροποποιήσουν αντιστοίχως τις συμβάσεις που έχουν συνάψει (και, συγκεκριμένα, ότι η ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ δέχθηκε να τροποποιηθούν οι όροι 2.1, 2.4, 7.1, 7.8 και 7.9, καθώς και να προστεθεί νέος όρος 9.4., η Β.Α.Τ. δέχθηκε να τροποποιηθούν συγκεκριμένοι όροι των συμβάσεων, χωρίς να αναφέρεται καν ο αριθμός κάθε όρου στην μη εμπιστευτική εκδοχή της 1430/24-2-2015 εισήγησης, την οποία και έλαβε ο προσφεύγων, η IMPERIAL δέχθηκε να τροποποιηθούν οι όροι 1.1, 3.2.4 και 3.2.8 και η ΚΑΡΕΛΙΑ δέχθηκε να τροποποιηθούν οι όροι 1.4, 2.1, 2.2, 3 σημ (β), (γ) και (δ), 4.1., 4.2, 7.1, 7.2, 8 και 12.5), τελικώς στον ίδιο τον προσφεύγοντα κοινοποιήθηκε μη εμπιστευτική εκδοχή της εισήγησης, από την οποία είχαν απαλειφθεί οι επίμαχοι όροι που ήγειραν θέματα παραβίασης των κανόνων του ανταγωνισμού. Αντιστοίχως, είχαν απαλειφθεί οι όροι αυτοί, όπως οι καπνοβιομηχανίες δέχθηκαν να τροποποιηθούν και αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην μπορέσει να στοιχειοθετήσει τους ισχυρισμούς του σχετικά με την εκ μέρους των καταγγελλόμενων εταιρειών παραβίαση των κανόνων του ελεύθερου ανταγωνισμού, αλλά και να εκτιμήσει με πληρότητα την αποτελεσματικότητα ή μη των προτεινόμενων δεσμεύσεων. Επικαλείται δε την προσκομιζόμενη από 27-4-2015 αίτησή του προς την Επιτροπή, με την οποία ζήτησε, με βάση τα οριζόμενα στο άρθρο 15 παρ. 2, 3 και 8 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, οι σχετικές συμβάσεις των καταγγελλόμενων εταιρειών, ή έστω οι συγκεκριμένοι όροι που τροποποιήθηκαν,

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

να χαρακτηρισθούν ως μη απόρρητοι και να του χορηγηθούν οικεία αντίγραφα, ώστε να έχει τη δυνατότητα να επιχειρηματολογήσει σχετικά με τις εν λόγω δεσμεύσεις, τονίζοντας προς την Επιτροπή ότι, σε κάθε περίπτωση, η γνωστοποίηση των στοιχείων αυτών δεν θα προκαλούσε οποιαδήποτε ζημία στις εν λόγω καπνοβιομηχανικές εταιρείες και ότι, αντιθέτως, η γνωστοποίηση τους σε αυτόν ήταν απαραίτητη για την άσκηση των δικαιωμάτων του κατά την ακροαματική διαδικασία. Ωστόσο, με την από 28-04-2015 απόφαση του Προέδρου της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τα εν λόγω στοιχεία εξακολούθησαν να χαρακτηρίζονται ως απόρρητα, με αποτέλεσμα να μη του χορηγηθεί πρόσβαση σε αυτά χωρίς καμία ουσιαστική αιτιολογία και ενώ δεν συνέτρεχε κανένας απολύτως λόγος προστασίας υπέρτερου συμφέροντος των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων. Επίσης, υποστηρίζει ότι, από συγκεκριμένα έγγραφα που βρίσκονταν στη δικογραφία και στα οποία δεν απέκτησε πρόσβαση, ώστε να μπορέσει να τα σχολιάσει περαιτέρω (του παραδόθηκε κατάλογος όλων των εγγράφων, με την αντίστοιχη σημείωση για το ποια έγγραφα θεωρούνται ως απόρρητα), επιβεβαιώνονται, κατά την άποψή του, οι ισχυρισμοί του περί ύπαρξης συνεννόησης μεταξύ των συγκεκριμένων καπνοβιομηχανιών και κοινής επιλογής συγκεκριμένων διανομέων. Ενόψει τούτων, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η προβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε κατά παράβαση των άρθρων 15 παρ. 2, 3, 6, 8, 12 και 15 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, δηλαδή ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, και πρέπει να ακυρωθεί, αφού η Επιτροπή μη νομίμως δεν του παρείχε πρόσβαση στο φάκελο της υπόθεσης και στα αναλυτικώς αναφερόμενα στην προσφυγή έγγραφα ή αποσπάσματα εγγράφων.

17. Επειδή, με την 6342/12-9-2016 έκθεση απόψεών της επί της προσφυγής (σε δύο εκδόσεις, απόρρητη και μη), η Επιτροπή Ανταγωνισμού, αντικρούει τον ως άνω προβαλλόμενο λόγο, ισχυριζόμενη ότι οι διατάξεις και η νομολογία που επικαλείται ο προσφεύγων θα μπορούσαν να τον δικαιώσουν πλήρως, μόνο στην περίπτωση που έφερε την ιδιότητα του καταγγελλόμενου και όχι του καταγγέλλοντος, καθόσον ούτε στο άρθρο 15 παρ. 8 του Κανονισμού Λειτουργίας της Επιτροπής ούτε σε άλλη διάταξη αυτού προβλέπεται η

πρόσβαση των καταγγελλόντων στα απόρρητα στοιχεία του φακέλου, αντιθέτως προς τις καταγγελλόμενες εταιρείες, οι οποίες έχουν το δικαίωμα πρόσβασης σε απόρρητα έγγραφα, που χαρακτηρίζονται ως απολύτως αναγκαία για την άσκηση του δικαιώματος άμυνάς τους. Περαιτέρω, η Επιτροπή, επικαλούμενη τις Ανακοινώσεις που αναφέρονται στις σκέψεις 5 και 6 της παρούσας, προβάλλει ότι ο καταγγέλλων ουδέποτε δικαιούται να έχει πρόσβαση σε επαγγελματικά μυστικά ή λοιπές εμπιστευτικές πληροφορίες, ενώ, αντιθέτως, ο καταγγελλόμενος δύναται να αποκτήσει πρόσβαση σε επαγγελματικά μυστικά και λοιπές εμπιστευτικές πληροφορίες, μόνο στην περίπτωση που κριθεί ότι η πρόσβαση είναι αναγκαία για την αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος άμυνάς του και ότι, ως εκ τούτου, η επιχειρηματολογία του προσφεύγοντος θα μπορούσε ενδεχομένως να συμβάλει στη στήριξη του (πρώτου) λόγου της προσφυγής του, μόνο στην περίπτωση που αυτός είχε την ιδιότητα του καταγγελλόμενου και όχι του καταγγέλλοντος. Τέλος, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το είδος των εγγράφων, επί των οποίων ο προσφεύγων αιτήθηκε πρόσβαση (εμπιστευτικά μηνύματα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας μεταξύ καταγγελλόμενων επιχειρήσεων, ταυτότητα φερομένων αποστολέων και παραληπτών των εν λόγω μηνυμάτων και ειδικότεροι όροι των συμβάσεων διανομής μεταξύ των καταγγελλόμενων επιχειρήσεων και των επιλεγέντων από αυτές διανομέων) θα έπληττε τα συγκεκριμένα πρόσωπα που κατονομάζονται και τις ως άνω επιχειρήσεις, διότι πρόκειται περί επαγγελματικών μυστικών και εμπιστευτικών πληροφοριών.

18. Επειδή, εξάλλου, με τις πρόσθετες παρεμβάσεις: Α) η εταιρεία ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ σημειώνει ότι τα απόρρητα στοιχεία, που επικαλείται ο προσφεύγων με τον πρώτο λόγο της προσφυγής του, αφορούν αποκλειστικά τις υπόλοιπες καπνοβιομηχανίες και όχι την ίδια, Β) η εταιρεία ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ προβάλλει ότι η γνωστοποίηση στον προσφεύγοντα των όρων που διέπουν τη συνεργασία της με τους περιορισμένους σε αριθμό διανομείς της σε Αθήνα, Πειραιά, Πάτρα και Θεσσαλονίκη, οι οποίοι περιέχουν τη στρατηγική των πωλήσεών της και το σχέδιό της προς διαχείριση της σχετικής αγοράς, «θα μπορούσε να της προξενήσει σοβαρή ζημία, και τούτο διότι, ενόψει της διαφάνειας που χα-

ρακτηρίζει την ολιγοπωλιακή αγορά καπνικών προϊόντων, η αποκάλυψη των όρων των συμβάσεων στον προσφεύγοντα θα ισοδυναμούσε ουσιαστικά με αποκάλυψη αυτών στις λοιπές ανταγωνίστριες της εταιρείες», Γ) η εταιρεία Β.Α.Τ. ισχυρίζεται ότι τα στοιχεία στα οποία θεωρεί ότι έπρεπε να έχει πρόσβαση ο προσφεύγων «αποτελούν επαγγελματικά μυστικά και εμπιστευτικές πληροφορίες, στις οποίες ένας καταγγέλλων ενώπιον της Ε.Α. δεν μπορεί να έχει πρόσβαση», Δ) η εταιρεία IMPERIAL υποστηρίζει ότι ο ισχυρισμός του προσφεύγοντος είναι αόριστος, διότι δεν προσδιορίζονται με σαφήνεια και ορισμένως τα έγγραφα στα οποία δεν του παρασχέθηκε η πρόσβαση και, επικουρικώς ότι είναι αβάσιμος, διότι, ως καταγγέλλων δεν έχει δικαίωμα πρόσβασης στα απόρρητα στοιχεία του φακέλου και Ε) η εταιρεία ΚΑΡΕΛΙΑ προβάλλει τον ίδιο ισχυρισμό με την IMPERIAL και, επί πλέον, ότι ο συγκεκριμένος λόγος της προσφυγής είναι αβάσιμος, διότι η ίδια υπέβαλε στην Επιτροπή τόσο το από 8-4-2015 υπόμνημά της, όσο και το σύνολο των κρίσιμων εγγράφων «ευρημάτων» των επιτοπίων ελέγχων, αλλά και της πρότασής της για την ανάληψη δεσμεύσεων (μαζί με τις νέες συμβάσεις διανομής και τις σχετικές τροποποιήσεις τους) και σε μη απόρρητες/μη εμπιστευτικές εκδοχές, από τις οποίες προκύπτει με σαφήνεια το περιεχόμενο των σχετικών εγγράφων και των αντιστοίχως προβληθέντων ισχυρισμών και επιχειρημάτων της. Σχετικώς, επικαλείται τη 1422/24-2-2015 αίτησή της, με τον τίτλο «Αιτιολογημένο Αίτημα Εμπιστευτικής Αντιμετώπισης, Προσδιορισμός Απόρρητων Στοιχείων και Προσκόμιση Χωριστών Μη Εμπιστευτικών Εκδοχών Εγγράφων» προς απάντηση της 1285/16-2-2015 επιστολής της Γ.Δ.Α., και σε συνάρτηση με την 7676/3-10-2013 προηγούμενη αίτηση της ίδιας περί εμπιστευτικής αντιμετώπισης.

19. Επειδή, οι συμβάσεις, που συνήψαν οι παρεμβαίνουσες εταιρείες με τους νέους διανομείς τους σε Αττική, Θεσσαλονίκη και Πάτρα, δεν αποτελούν απλά έγγραφα του φακέλου, μεταξύ άλλων εγγράφων απόρρητων και μη, αλλά αποτελούν αυτό τούτο το αντικείμενο της κρινόμενης υπόθεσης. Ειδικότερα δε, οι όροι των συμβάσεων αυτών, που προκάλεσαν ζήτημα ενδεχόμενης παραβίασεως των κανόνων του ελεύθερου ανταγωνισμού και οι οποίοι τροποποιήθηκαν από τις καπνοβιομηχανίες κατόπιν των -κατά τα προεκτεθέντα- ενεργειών

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

της Επιτροπής -προκειμένου να μην υπάρξουν τελικώς παραβάσεις του ανταγωνισμού- αποτελούν τον πυρήνα της υπόθεσης και το ουσιαστικό αντικείμενο της ίδιας της προσβαλλόμενης αποφάσεως, με την οποία έγιναν δεκτές οι αναληφθείσες από τις εταιρείες δεσμεύσεις, κατ' άρθρο 25 παρ. 6 του Ν. 3959/2011, ότι θα τροποποιήσουν τους επίμαχους όρους, τόσο στις συμβάσεις διανομής που αφορούν στις ως άνω περιοχές όσο και σε εκείνες που αφορούν στη λοιπή ελληνική επικράτεια και ότι θα προσκομίσουν στην Επιτροπή εντός αντιστοίχων προθεσμιών τις νέες τροποποιημένες συμβάσεις, επ' απειλή επιβολής προστίμου. Με τα δεδομένα αυτά, ο αποκλεισμός του προσφεύγοντος από την πλήρη γνώση του περιεχομένου των τροποποιημένων συμβατικών όρων περιορίζει ουσιωδώς το δικαίωμα παροχής έννομης προστασίας αυτού, καθόσον του στερεί τη δυνατότητα να εκτιμήσει την αποτελεσματικότητα ή μη των προταθεισών δεσμεύσεων και, εντεύθεν, τη νομιμότητα της -κατ' αποδοχή αυτών εκδοθείσας- προσβαλλόμενης αποφάσεως, με την οποία -αντιθέτως- απορρίφθηκε η καταγγελία του. Άλλωστε, ο χαρακτήρας και το είδος των συμβάσεων αυτών, τουλάχιστον ως προς τους επίμαχους όρους, δεν τις εντάσσουν στην κατηγορία των «επαγγελματικών και επιχειρηματικών απορρήτων», ήτοι εγγράφων που περιέχουν επαγγελματικά μυστικά και χρήζουν ειδικής προστασίας ή στην κατηγορία των «λοιπών εμπιστευτικών πληροφοριών», σύμφωνα και με όσα αναφέρονται στις περ. (δ) και (ε) της παρ. 9 του κεφαλαίου II της από 13-1-2015 Ανακοίνωσης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, που παρατίθενται στη σκέψη 5 της παρούσας, ενώ -αντιθέτως- θα μπορούσαν να ενταχθούν στην κατηγορία «πληροφορίες δεν θα θεωρούνται εμπιστευτικές, εκτός αν τεκμηριωθεί επαρκώς λόγος περί του αντιθέτου», που διαλαμβάνει η, επίσης παρατεθείσα στην ίδια σκέψη, παρ. 12 του κεφαλαίου III της ίδιας Ανακοίνωσης («Γενικοί όροι συναλλαγών, καθώς και παρόμοιες συμβατικές ρήτρες, οι οποίες περιλαμβάνονται σε συμβάσεις που συνάπτονται με μεγάλο πλήθος αντισυμβαλλομένων με βάση πρότυπες συμβάσεις/συμβάσεις πλαίσιο ή πιλοτικές λ.χ. όροι που εφαρμόζονται σε δίκτυο διανομής/δικαιόχρησης»). Κατόπιν τούτων, κρίνεται αναγκαίο, για τη διασφάλιση της κατ' άρθρο 40 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας ισότητας των διαδίκων, η οποία ουδόλως επηρεάζεται από τη δικονομική

θέση αυτών ως αμυνομένων ή επιτιθεμένων, να γνωστοποιηθεί στον προσφεύγοντα το πλήρες περιεχόμενο των τροποποιημένων συμβατικών όρων, κατά τα διαλαμβανόμενα αναλυτικότερα στο διατακτικό της παρούσας, όπως βασίμως ζητά. Εξάλλου, ο ισχυρισμός του προσφεύγοντος, ότι η στέρηση της πρόσβασης στα έγγραφα επισύρει ακύρωση της προσβαλλόμενης αποφάσεως, λόγω παράβασης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, διότι αυτό το δικονομικό αποτέλεσμα μπορεί να υπάρξει -υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις- μόνο στην περίπτωση που στερηθεί την πρόσβαση αμυνομένη (καταγγελλόμενη) επιχείρηση (πρβλ. απόφαση ΔΕΕ μειζ. συνθ. της 25-10-2011, C-110/10 P, Solvay κατά Επιτροπής, σκέψεις 47-49, αποφάσεις ΔΕΚ της 8-7-1999, C-51/92, σκέψεις 74-81 και της 15-10-2002, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-238/99, C- 244-45/99, C-247/99, C-250 έως 252/99, σκέψεις 315-318). Περαιτέρω, οι όροι των συμβάσεων, όπως ίσχυαν πριν την τροποποίησή τους, δεν υπάρχει λόγος να γνωστοποιηθούν στον προσφεύγοντα, αφού δεν ισχύουν πλέον, ενώ όσον αφορά στα λοιπά έγγραφα, στα οποία ζητά να έχει πρόσβαση (ηλεκτρονικά μηνύματα, ερωτηματολόγια κλπ), κρίνεται ότι, εν πάση περιπτώσει, λαμβάνει επαρκή γνώση από την παράθεση του περιεχομένου τους στην παρούσα, ώστε να μην παρίσταται αναγκαία και η επίδειξη των ίδιων των εγγράφων, απορριπτομένων ως αλυσιτελών των σχετικών αιτημάτων.

20. Επειδή, κατόπιν όλων των ανωτέρω, πρέπει να αναβληθεί η έκδοση οριστικής επί της ουσίας αποφάσεως, κατά τα διαλαμβανόμενα στο διατακτικό.

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

Αναβάλλει την έκδοση οριστικής επί της ουσίας αποφάσεως.

Υποχρεώνει την Επιτροπή Ανταγωνισμού να καταστήσει δυνατή την πρόσβαση στον προσφεύγοντα στους, αναφερομένους στην 612/8-7-2015 απόφασή της (προσβαλλόμενη), συγκεκριμένους όρους των συμβάσεων, που συνήψαν οι παρεμβαίνουσες εταιρείες με τους νέους διανομείς τους στις περιοχές Αττικής, Θεσσαλονίκης και Πάτρας, όπως οι όροι αυτοί ισχύουν μετά την τροποποίησή τους σύμφωνα με τις αναληφθείσες από τις εταιρείες αυτές δεσμεύσεις, που

Αριθμός απόφασης: 3957/2017

έγιναν δεκτές με την ανωτέρω απόφαση.

Ορίζει νέα δικάσιμο για τη συζήτηση της υποθέσεως στις 8 Νοεμβρίου 2017, ημέρα Τετάρτη και ώρα 09.30 π.μ., για την οποία θέση κλήτευσης των διαδίκων επέχει, κατ' άρθρο 195 παρ.1 του Κ.Δ.Δ., η επίδοση αντιγράφου της αποφάσεως αυτής.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα, στις 7-6-2017.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ

ΦΩΤΙΟΣ ΚΑΤΣΙΓΙΑΝΝΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΑ ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε στην ίδια πόλη στις 29-6-2017, σε έκτακτη δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, με την εξής σύνθεση: Γεωργία Ανδριοπούλου, Εφέτη Διοικητικών Δικαστηρίων, που άσκησε καθήκοντα Προέδρου, λόγω παραιτήσεως του Φωτίου Κατσίγιαννη, Προέδρου Εφετών Διοικητικών Δικαστηρίων, Αικατερίνη Στρατή και Αναστάσιο Σάββα, Εφέτες Διοικητικών Δικαστηρίων και γραμματέα την Χαρίκλεια Καραγιάννη, δικαστική υπάλληλο.

Η ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ –ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΑ ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ ΑΡΑΓΙΑΝΝΗ